Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
29.08.2022	22/823	417-5.1	Lars Hansen

Medlemmer i Saltdal kommunes kontrollutvalg

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET

Møtedato: Onsdag, 7. september 2022 kl 09.00
Møtested: Møterom Kjelleren

SAKSLISTE

Saksnummer	Sakstittel
28/22	Godkjenning av protokoll fra kontrollutvalgets møte 9. juni 2022
29/22	Redegjørelse fra administrasjonen: Gjennomføring av anskaffelse byggearbeider Rognan ungdomsskole
30/22	Nummerert brev nr 3 / Revisors uttalelse etter forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen: Selvkost feie- og tilsynstjenester
31/22	Redegjørelse fra administrasjonen: Om kommunens håndtering av mobbing i grunnskolen (2. gangs behandling)
32/22	Plan for eierskapskontroller 2022-2023
33/22	Bestilling forvaltningsrevisjon spesialundervisning (2.gangs behandling)
34/22	Budsjett for kontroll og tilsyn 2023
35/22	Revisors vurdering av egen uavhengighet
36/22	Orienteringer fra revisjon og sekretariat
37/22	Eventuelt

Eventuelle forfall bes meldt leder eller sekretariat (470 37 452)

Rognan, 29. august 2022

Paal Robert Haagensen (s)
Leder kontrollutvalget

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Kopi sendes: Ordfører, kommunedirektør, Salten kommunerevisjon IKS,
varamedlemmer i kontrollutvalget til orientering (møter kun etter særskilt innkalling).

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/825	417-5.3	Lars Hansen

SAK 28/22

Godkjenning av protokoll fra kontrollutvalgets møte 9. juni 2022

Saksgang:	**Møtedato:**
Kontrollutvalget	07.09.2022

Vedlegg:

- Protokoll fra kontrollutvalgets møte 9. juni 2022

Bakgrunn for saken:
Protokoll fra forrige møte i kontrollutvalget legges frem for godkjenning.

Forslag til vedtak:
Protokoll fra kontrollutvalgets møte 9. juni 2022 godkjennes.

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
09.06.2022	22/617	417– 5.4

PROTOKOLL – SALTDAL KONTROLLUTVALG

Møtedato: **Torsdag, 9. juni 2022 kl 09.00 – 10.45**
Møtested: **Møterom Kjelleren, Saltdal rådhus.**
Saksnr.: **21/22 – 27/22**

Til stede:
Trine Brændmo, nestleder
Jeanette Steen Kristensen, medlem

Forfall:
Gunnar Eriksen Johansen, medlem
Paal Robert Haagensen, leder,
Mats Isachsen Angler, medlem

Varamedlemmer:
Kurt Johansen møtte som vara for Gunnar Eriksen Johansen.
Grunnet sent oppstått forfall ble det ikke kalt inn vara for Paal Robert Haagensen og Mats Angler

Øvrige:
Økonomisjef Christer Nyrud (Teams), sak 22/22
Daglig leder Elin Kvamme, Saltdal Utvikling KF (Teams) sak 23/22
Programrådgiver Kjetil Sørbotten, sak 24/22
Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor Tone Z. Hammerfall,
Forvaltningsrevisor Silje Fisktjønmo, Salten kommunerevisjon IKS
Sekretær for kontrollutvalget Lars Hansen

Godkjenning av innkalling
sakliste
Innkalling ble godkjent. Saksliste ble godkjent.

Merknader:

SAKSLISTE

Saksnummer	Sakstittel
21/22	Godkjenning av protokoll fra kontrollutvalgets møte 13. mai 2022
22/22	Årsregnskap 2021 Saltdal kommune – uttalelse fra kontrollutvalget
23/22	Årsregnskap 2021 Saltdal Utvikling KF– uttalelse fra kontrollutvalget
24/22	Orientering til kontrollutvalget: Status for mottak av ukrainske flyktninger
25/22	Bestilling av forvaltningsrevisjon Spesialundervisning
26/22	Orienteringer fra revisjon og sekretariat
27/22	Eventuelt

21/22 Godkjenning av protokoll fra kontrollutvalgets møte 13. mai 2022

Forslag til vedtak:
Protokoll fra kontrollutvalgets møte 13. mai 2022 godkjennes.

Votering:
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Protokoll fra kontrollutvalgets møte 13. mai 2022 godkjennes.

22/22 Årsregnskap 2021 Saltdal kommune – uttalelse fra kontrollutvalget

Økonomisjef Christer Nyrud møtte fra administrasjonen for å redegjøre og svare på spørsmål.

Forslag til vedtak:
Til kommunestyret i Saltdal:

Kontrollutvalgets uttalelse om Saltdal kommunes årsregnskap for 2021

Kontrollutvalget har i møte 9. juni 2022 behandlet Saltdal kommune sitt årsregnskap for 2021. Uttalelsen avgis til kommunestyret med bakgrunn i at kommunestyret etter kommuneloven (§ 14-2) selv skal behandle årsregnskap og årsberetning, samt kontrollutvalgets plikt til å uttale seg om årsregnskapene og årsberetningene (§ 14-3).

Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte årsregnskapet, revisjonsberetningen datert 19. april 2022, og årsmelding for 2021. I tillegg har revisor og kommunedirektør supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger.

Kontrollutvalget registrerer at driftsregnskapet legges frem med et netto driftsresultat med kr 24 462 367.

Kontrollutvalget registrerer at konsolidert driftsregnskap legges frem med et netto driftsresultat på kr 24 494 050.

Utover dette og det som fremgår av revisjonsberetningen til årsregnskapet datert 19. april 2022, har kontrollutvalget ingen merknader til Saltdal kommunes årsregnskap for 2021 eller til konsolidert regnskap for samme år.

Votering:
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Til kommunestyret i Saltdal:

Kontrollutvalgets uttalelse om Saltdal kommunes årsregnskap for 2021

Kontrollutvalget har i møte 9. juni 2022 behandlet Saltdal kommune sitt årsregnskap for 2021. Uttalelsen avgis til kommunestyret med bakgrunn i at kommunestyret etter kommuneloven (§ 14-2) selv skal behandle årsregnskap og årsberetning, samt kontrollutvalgets plikt til å uttale seg om årsregnskapene og årsberetningene (§ 14-3).

Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte årsregnskapet, revisjonsberetningen datert 19. april 2022, og årsmelding for 2021. I tillegg har revisor og kommunedirektør supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger.

Kontrollutvalget registrerer at driftsregnskapet legges frem med et netto driftsresultat med kr 24 462 367.

Kontrollutvalget registrerer at konsolidert driftsregnskap legges frem med et netto driftsresultat på kr 24 494 050.

Utover dette og det som fremgår av revisjonsberetningen til årsregnskapet datert 19. april 2022, har kontrollutvalget ingen merknader til Saltdal kommunes årsregnskap for 2021 eller til konsolidert regnskap for samme år.

23/22 Årsregnskap 2021 Saltdal Utvikling KF– uttalelse fra kontrollutvalget

Forslag til vedtak:
Til kommunestyret i Saltdal:

Kontrollutvalgets uttalelse om Saltdal Utvikling KF sitt årsregnskap for 2021.

Kontrollutvalget har i møte 9. juni 2022 behandlet Saltdal Utvikling KF sitt årsregnskap for 2021.

Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte årsregnskapet, revisjonsberetningen datert 6. april 2022, og foretakets årsberetning for 2021. I tillegg har foretakets daglige leder og ansvarlig revisor supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger

Kontrollutvalget registrerer at driftsregnskapet legges frem med et netto driftsresultat med kr 39 684. Det foreligger ikke investeringsregnskap for 2021. I samsvar med bestemmelser i lov og forskrift er 39 684 avsatt til fond.

Utover dette og det som fremgår av revisjonsberetningen til årsregnskapet datert 6. april 2022, har kontrollutvalget ingen merknader til Saltdal Utvikling KF sitt årsregnskap for 2021.

Votering:
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Til kommunestyret i Saltdal:

Kontrollutvalgets uttalelse om Saltdal Utvikling KF sitt årsregnskap for 2021.

Kontrollutvalget har i møte 9. juni 2022 behandlet Saltdal Utvikling KF sitt årsregnskap for 2021.

Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte årsregnskapet, revisjonsberetningen datert 6. april 2022, og foretakets årsberetning for 2021. I tillegg har foretakets daglige leder og ansvarlig revisor supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger

Kontrollutvalget registrerer at driftsregnskapet legges frem med et netto driftsresultat med kr 39 684. Det foreligger ikke investeringsregnskap for 2021. I samsvar med bestemmelser i lov og forskrift er 39 684 avsatt til fond.

Utover dette og det som fremgår av revisjonsberetningen til årsregnskapet datert 6. april 2022, har kontrollutvalget ingen merknader til Saltdal Utvikling KF sitt årsregnskap for 2021.

24/22 Orientering til kontrollutvalget: Status for mottak av ukrainske flyktninger

Programrådgiver Kjetil Sørbotten møtte fra administrasjonen for å redegjøre og svare på spørsmål.

Forslag til vedtak:
Saken legges uten forslag til vedtak.

Omforent forslag til vedtak:
Redegjørelsen fra administrasjonen tas til orientering.

Votering:
Omforen forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Redegjørelsen fra administrasjonen tas til orientering.

25/22 Bestilling av forvaltningsrevisjon Spesialundervisning

Forslag til vedtak:
Kontrollutvalget godkjenner bestilling av forvaltningsrevisjon Spesialundervisning slik det er beskrevet i revisors prosjektplan datert 11. mai 2022

Innenfor rammen av forvaltningsrevisjonens formål gir kontrollutvalget revisor fullmakt til å foreta justering av fastsatt problemstilling ved behov.

Kontrollutvalget ber revisor fortløpende rapportere til kontrollutvalget om fremdriften og om det er gjort endringer i prosjektets problemstillinger.

Omforent forslag til vedtak:
Kontrollutvalget drøftet innholdet i prosjektplanen, og ber revisor justere prosjektplan slik at den i tillegg omhandler systemer for overgang mellom barnehage og skole. Saken tas opp til behandling i møte 7. september 2022.

Votering:
Omforen forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Kontrollutvalget drøftet innholdet i prosjektplanen, og ber revisor justere prosjektplan slik at den i tillegg omhandler systemer for overgang mellom barnehage og skole. Saken tas opp til behandling i møte 7. september 2022.

26/22 Orienteringer fra revisjon og sekretariat

Revisor orienterte:
- Bemanning: Stilling som regnskapsrevisor har vært utlyst, og lyses ut på nytt. Stilling som forvaltningsrevisor lyses ut.
- Regnskapsrevisjon: Etterlevelseskontroll selvkost feiing er under utarbeidelse, og blir klar til neste møte.

Sekretariatet orienterte:
- Sak vedr kommunens håndtering av mobbing i skolen kommer til neste møte
- Ingenting nytt å orientere om.

27/22 Eventuelt

Til neste møte ber utvalget om en orientering om status for Slipen.

Det fremkom ikke ytterligere saker til behandling.

Rognan, 9. juni 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Utskrift sendes:
Kontrollutvalgets medlemmer, varamedlemmer
Saltdal kommune v/ ordfører og kommunedirektør, Salten kommunerevisjon IKS

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/826	417-5.3	Lars Hansen

SAK 29/22

Redegjørelse fra administrasjonen: Gjennomføring av anskaffelse byggearbeider Rognan ungdomsskole

Saksgang:	**Møtedato:**
Kontrollutvalget	07.09.2022

Vedlegg:

- Saltdal kommune, kommunedirektøren 30.8.2022: Skriftlig svar til Saltdal kontrollutvalg Brev med spørsmål vedr byggeprosjekt, vedlagt
  - 1. Epostutveksling mellom kommune og Pettersen byggservice, juni 2022 vedr byggeprosjektet
  - 2. Faktura 7.7.2022 fra Pettersen byggservice til Saltdal kommune
- Angelladvokatfirma (på vegne av Saltdal kommune) 25.8.2022: Brev med tilsvar til Klagenemnda for offentlige anskaffelser

Bakgrunn for saken:
Saken er satt på dagsorden etter avtale med utvalgets leder.

I forbindelse med at saken er satt på dagsorden har sekretariatet sendt brev til kommunedirektør med spørsmål knyttet til anskaffelsen:

> Kontrollutvalget har mottatt en henvendelse om kommunens anskaffelse av byggearbeider ved Rognan ungdomsskole. Jeg ber nå i første omgang om opplysninger om saken, og kommer i senere brev med innkalling til utvalgets møte 7. september 2022.
>
> Kommunens brev 3.8.2022 (ref nr 2022/2373) besvarer en henvendelse om innsyn i anskaffelsesprosessen vedr byggearbeider Rognan ungdomsskole. Ifølge brevets innhold har kommunen ikke «*fulgt reglene for offentlige anskaffelser*», og opplyser at

kommunen av denne grunn ikke kan «*fremlegge dokumenter som viser en anbudsprosess*».

Status for gjennomføring av byggeprosjektet:

- Ut fra henvendelsen om prosjektet forstår jeg det slik at Pettersen byggservice AS utfører byggearbeider på skolen. Er det inngått kontrakt mellom firmaet og kommunen om gjennomføring av arbeidet? Dersom det ikke er inngått kontrakt om arbeidet, har kommunen vurdert muligheten for å stanse arbeidet og deretter gjennomføre en prosess i samsvar med reglene for offentlige anskaffelser?
- Ifølge kommunens delegasjonsreglement (2019-2023) er rådmannen delegert *myndighet til å inngå avtaler om kjøp av varer og tjenester på bakgrunn av gjeldende regler*. Er denne myndigheten delegert videre internt i administrasjonen, eventuelt på hvilken måte? Har kommunen rutiner for å kvalitetssikre at avtaler som inngås er i samsvar med gjeldende regler (og andre forutsetninger)? Dersom det er inngått kontrakt om arbeidet: Ble det på forhånd kontrollert om avtalen var i samsvar med regler og andre forutsetninger? Hvordan foregikk i så tilfelle denne kontrollen?
- Når startet byggearbeidene på skolen, og hva er estimert varighet av prosjektet? Anslagsvis hvor stor prosentandel av prosjektet er gjennomført per dags dato?
- Hva er den økonomiske rammen for prosjektet? Hvor stort beløp er anvist til utbetaling så langt i prosjektet? Her ber jeg om en oversikt over beløp anvist utbetalt per dato.

Gjennomføring av anskaffelser:

- I kommunens brev nevnes at kommunen ikke har fulgt gjeldende regler for anskaffelser, og dette beklages overfor de som ba om innsyn i anskaffelsesprosessen. Hva er årsaken til at kommunen ikke fulgte reglene for offentlige anskaffelser? Dersom det er identifisert en eller flere årsaker: Er det gjennomført tiltak for å hindre lignende brudd på regelverket?
- I kommunens brev nevnes at den nevnte anskaffelsen av byggearbeider er brudd på grunnleggende prinsipper. Kommunen har en omfattende innkjøpsvirksomhet, med en rekke investeringsprosjekter. Er det etter din vurdering grunn til bekymring for at en rekke prosjekter bryter med de grunnleggende prinsippene for anskaffelser? Eller er byggearbeidene ved Rognan ungdomsskole etter din vurdering et enkeltstående tilfelle?

Habilitet:

- Har kommunen rutiner eller andre tiltak for å sikre at de som foretar anskaffelse på vegne av kommunen vurderer egen habilitet i forkant av anskaffelsene?
- Sett i ettertid, og med ditt innblikk i saken: Er det etter din vurdering grunn til å tro at noen av de som har opptrådt på vegne av kommunen har vært inhabil ved denne anskaffelsen?

Det ble bedt om svar innen 30.8.2022, og vedlagt saken er svarbrevet fra kommunedirektøren med 2 vedlegg. I tillegg er det lagt ved kopi av kommunens tilsvar til Klagenemnda for offentlige anskaffelser i tilknytning til at kommunen er innklaget i forbindelse med denne anskaffelsen.

Kommunedirektørens brev svarer i stor grad på de spørsmålene som er stilt. I følge brevet er byggeprosjektet bragt til opphør i *«påvente av prosjektering og konkurranseutsetting»*. På spørsmål om hvorfor reglene for offentlige anskaffelser ikke er fulgt, tilkjennegir kommunedirektøren at kommunen ikke har hatt *«tilstrekkelig god nok internkontroll for å fange opp uregelmessighetene i denne avtaleinngåelsen»*. Når det gjelder tiltak for å hindre lignende brudd på regelverket, nevner kommunedirektøren at det har vært en gjennomgang av rutiner, samt at kommunen vil *«Benytte sidemannskontroll for oppdrag»*.

Når det gjelder spørsmål om habilitet, argumenteres det fra kommunens side at det ikke foreligger brudd på anskaffelsesregelverkets regler om habilitet.

I forbindelse med at saken er satt på dagsorden er kommunedirektør bedt om å møte i kontrollutvalget kl 09.00 for å redegjøre om innholdet i sitt skriftlige svar, samt svare på eventuelle spørsmål fra utvalgets medlemmer.

Vurdering:
Saken legges frem uten forslag til vedtak. Svaret fra kommunen bidrar til å opplyse saken, men det kan uansett være behov for ytterligere spørsmål og avklaringer. Innholdet i brevet, samt utvalgets behandling i møte, vil danne grunnlag for vedtak – herunder 1. om det er behov for ytterligere undersøkelser / redegjørelse eller om saken anses tilstrekkelig opplyst, og 2. kontrollutvalgets syn på saken, og 3. eventuell rapportering til kommunestyret.

Forslag til vedtak:
Saken legges frem uten forslag til vedtak.

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saltdal kommune

Kommunedirektør

Salten kontrollutvalg

Deres ref:	Vår ref	Saksbehandler	Dato
	2022/2409	Stein Ole Rørvik, tlf.: 75682000	30.08.2022

Skriftlig svar til Saltdal kontrollutvalg: Brev med spørsmål vedr byggeprosjekt

Her følger svar fra kommunedirektøren til Saltdal kontrollutvalg på spørsmål om byggeprosjekt.

- **Er det inngått kontrakt mellom firmaet og kommunen om gjennomføring av arbeidet?**
- **Har kommunen vurdert muligheten for å stanse arbeidet og deretter gjennomføre en prosess i samsvar med reglene for offentlige anskaffelser?**
- **Hva er den økonomiske rammen for prosjektet?**
- **Hvor stort beløp er anvist til utbetaling så langt i prosjektet? Beløp anvist utbetalt per dato.**
- **Når startet byggearbeidene på skolen, og hva er estimert varighet av prosjektet? Anslagsvis hvor stor prosent andel av prosjektet er gjennomført per dags dato?**

Det kan opplyses om at kontrakt med Pettersen Byggservice AS ble inngått den 16. juni 2022. Det foreligger ikke en skriftlig kontrakt i dette tilfellet. Avtalen som anskaffelsen gjelder følger av et skriftlig tilbud fra leverandør datert 16. juni 2022 og muntlig aksept av dette tilbud fra Innklagedes side.

I henhold til Saltdal kommunes vedlikeholdsplan for offentlige bygg 2022 – 2025 var det avsatt kr 250 000,- for etablering av takoverbygg over 2 av inngangene ved Rognan ungdomsskole. Kommunens byggforvaltning og skolens ledelse hadde planlagt en befaring av bygget den 5. mai 2022 for å se nærmere på tiltaket. Rektor ved skolen hadde tilkalt Pettersen Byggservice AS for at selskapet skulle delta under befaringen og komme med et tilbud på jobben. Kommunen mottok tilbud på arbeidet den 16. juni 2022. Tilbudet har en totalverdi på kr 344 000,- eks. mva. Samme dag ble tilbudet akseptert, se

Bilag 1: E-post av 16. juni 2022 med vedlagt tilbud

Den 17. juni 2022 ble det innlevert byggesøknad på tiltaket og igangsettingstillatelsen ble gitt 28. juni 2022. Den tegning som fulgte med tilbudet viste platting i hele lengden, men ikke nedkjøringsrampe under tak. Dette var ikke i tråd med kommunens beskrivelse da også nedkjøringsrampene skulle være under tak. I ettertid har kommune også innsett at det er flere forhold ved tiltaket som skulle vært ivaretatt på et mye tidligere tidspunkt, herunder prosjektering knyttet til brannkrav, lyskrav for undervisningsrom og kontor, og rømningsvei.
Før dette ble oppdaget betalte kommunen imidlertid en delfaktura for kjøp av materiell. Delfaktura fremlegges som

Bilag 2: Faktura av 7. juli 2022

Byggearbeidene startet den 4.7.2022 og anslått til å ha en varighet på 8 uker. Anslås at 10-15 prosent av prosjektet er gjennomført.

Avtale med Pettersen Byggeservice AS er bragt til opphør og prosjektet er stanset i påvente av prosjektering og konkurranseutsetting.

- **Delegasjon. Er denne myndighet delegert videre (kjøp av varer og tjenester) internt i administrasjonen, eventuelt på hvilken måte?**
  Kommunedirektørens subdelering:

  Avdelingsdirektører, stabsledere og tjenesteledere

  «- ansvarlig for alle sine avdelinger og tjenesteområder.
  - ansvar for koordinering og kontroll av økonomien nedover i området
  - har anvisningsmyndighet innen sine avdelinger og skal følge vedtatt budsjett og økonomiplan
  - gjør reguleringer av budsjettene innen sine områder
  - Fullmakten omfatter ikke myndighet til å utvide budsjettrammene. Slike reguleringer kan ikke skje til formål som ikke er satt opp i opprinnelig budsjett. Kommunedirektøren og økonomisjefen underrettes i forkant av slike budsjettreguleringer
  Oppnevnte stedfortredere for avdelingsdirektører og tjenesteledere overtar attestasjons-/anvisningsmyndighet i deres fravær.»

- **Har kommunen rutiner for å kvalitetssikre at avtaler som inngås er i samsvar med gjeldende regler (og andre forutsetninger)?**
  Saltdal kommune har reglement for innkjøp. Utdrag fra hensikten med reglementet:

  «Hensikten med reglementet er å fastsette Saltdal kommunes innkjøpspraksis slik at de forskjellige virksomheter underlagt kommunen har en felles opptreden overfor leverandører, og at disse behandles på samme måte uavhengig av hvilken enhet det er som foretar anskaffelsen. Reglementet skal også sikre at kommunen gjennom avtaler drar nytte av de gunstige betingelser store innkjøp/avtaler gir.»

  «Videre skal reglementet sikre at anbud/anskaffelser i kommunal regi skal sikre en reell konkurranse om å oppnå leveranser til kommunen og at prinsippet om at konkurranse på like vilkår følges overfor alle interesserte leverandører.»

- **Dersom inngått kontrakt. Ble det på forhånd kontrollert om avtalen var i samsvar med regler og andre forutsetninger? Hvordan foregikk i så tilfelle denne kontrollen?**
  Ved små bygge og anleggsoppdrag har Saltdal kommune brukt å benytte NS 8406 A, «Formular for kontrakt om bygge og anleggsarbeider». I denne saken ble oppdraget akseptert/godkjent skriftlig med en epost. Men det ble aldri utarbeidet en kontrakt i form av formular som beskrevet over.
  Det ble ikke fortatt noe kontroll.

- **Hva er årsaken til at kommunen ikke fulgte reglene for offentlige anskaffelser?**
  Hovedårsaken er at anskaffelsen ble gjort i en tid med svært stor arbeidsbelastning og påfølgende sykefravær i avdelingen for byggforvaltning. Saltdal kommune har ikke i denne anskaffelsen hatt tilstrekkelig god nok internkontroll for å fange opp uregelmessighetene i denne avtaleinngåelsen.

- **Er det gjennomført tiltak for å hindre lignende brudd på regelverket?**
  Umiddelbart tiltak har vært gjennomgang av rutiner som sikrer at prosjekteier ikke signerer kontrakt. Benytte sidemannskontroll for oppdrag.

  Videre oppfølging vil være at forholdet følges opp som en avviksbehandling. Denne uønskede hendelsen er et avvik som meldes inn i kommunens internkontrollsystem og behandles der. Både for å lære av hendelsen og sette inn nødvendige tiltak for å forebygge at slike og lignende hendelser skjer på nytt.

- **Er det etter din vurdering grunn til bekymring for at en rekke prosjekter bryter med de grunnleggende prinsippene for anskaffelser?**
  Nei. I slike planlagte prosjekter er det praksis at det gjennomføres kartlegging og konkurranser før de igangsettes.

- **Eller er byggearbeidene ved Rognan ungdomsskole etter din vurdering et enkeltstående tilfelle?**
  Ja.

- **Har kommunen rutiner eller andre tiltak for å sikre at de som foretar anskaffelser på vegne av kommunen vurderer egen habilitet i forkant av anskaffelsene?**

I kommunens etiske reglement står det under punkt om habilitet og forretningsetiske regler:

***«**2.4. Habilitet.*

Folkevalgte og ansatte skal opptre upartisk og unngå å komme i situasjoner som kan medføre interessekonflikt mellom kommunens interesser og personlige interesser. Folkevalgte og ansatte må ikke ta del i saker der en selv, eller nærstående, har personlige eller økonomiske interesser. Dersom personlige interesser kan være egnet til å påvirke beslutninger eller tilretteleggelse av beslutninger i en sak, skal dette tas opp med overordnede.»

«3.2. Forretningsetiske regler.

Kommunens forretningsmessige virksomhet må drives slik at innbyggere, brukere og leverandører har tillit til kommunen som forvalter av innbyggernes fellesmidler, og som forretningspart. Kommunens forretningsvirksomhet skal bidra til å nå de mål kommunen har for sin virksomhet.

Ansatte som deltar i kommunens forretningsmessige virksomhet plikter å sette seg inn i, og etterleve lov og forskrift om offentlige anskaffelser og kommunens eget regelverk på området. Alle anskaffelser må baseres på forutsigbarhet, gjennomsiktighet, etterprøvbarhet, likebehandling og god forretningsskikk.

Ansatte kan ikke levere varer og tjenester til kommunen. Ansatte skal ikke gjøre privat bruk av kommunens innkjøpsavtaler, rammeavtaler eller rabattordninger. Ansatte skal ikke benytte sin stilling i kommunen til å oppnå fordeler gjennom innkjøpsavtaler, rammeavtaler eller øvrig samarbeid som skjer i arbeidsforholdet.»

I kommunens økonomiske reglement under punkt om etikk og antikorrupsjon står det:

«Holdninger og handlinger som innebærer maktmisbruk, vennetjenester, misligheter, kameraderi eller korrupsjon, er ødeleggende for kommunens omdømme og innbyggernes tillit. Saltdal kommune har derfor nulltoleranse for korrupsjon og økonomiske misligheter.

Korrupsjon- og mislighetsforebyggende arbeid involverer både folkevalgte, ledere, medarbeidere og tillitsvalgte.
Arbeidet med å sikre høy etisk standard krever kontinuerlig oppmerksomhet. Korrupsjons- og mislighetsforebyggende arbeid må foregå både på tvers av og innen avdelinger og fagområder.
Kommunedirektøren skal utarbeide egne reglementer og rutiner som er egnet til å forhindre korrupsjon og økonomiske misligheter.
Reglementer og rutiner skal innrettes slik at det blir mulig å:
• forebygge korrupsjon og misligheter
• oppdage korrupsjon og misligheter
• håndtere (reagere og sanksjonere) ved korrupsjons- og mislighetstilfeller
Lov om offentlige anskaffelser med tilhørende forskrifter, og kommunens eget anskaffelsesreglement skal følges for alle innkjøp/anskaffelser. Kommunedirektøren skal utarbeide anskaffelsesreglement. Forvaltningslovens habilitetsbestemmelser og kommunens etiske retningslinjer skal følges.»

- **Sett i ettertid, og med ditt innblikk i saken: Er det etter din vurdering grunn til å tro at noen av de som har opptrådt på vegne av kommunen har vært inhabil ved denne anskaffelsen?**

En av de ansatte i Pettersen Byggservice AS er sønn av Leif Inge Almo som er den som har stått for anskaffelsen.

Det følger av anskaffelsesforskriften § 7-5 at forvaltningsloven §§ 6 til 10 [6, 7, 8, 9, 10] om habilitet gjelder. Forvaltningsloven § 6 fastsetter at man i nærmere angitte tilfeller er inhabil til å «tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak».

Det foreligger ikke automatisk inhabilitet etter § 6 første ledd. Leif Inge Almos habilitet må derfor vurderes med utgangspunkt i forvaltningsloven § 6 annet ledd. Spørsmålet er om det foreligger «særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten til» Leif Inge Almo upartiskhet.

Ved vurderingen av om det foreligger inhabilitet, skal det blant annet legges vekt på om avgjørelse i saken kan innebære «særlig fordel, tap eller ulempe» for noen Almo har nær tilknytning til, jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd annet punktum.

I juridisk litteratur heter det om tilsvarende problemstillinger:

«Dersom personen som deltar i anskaffelsesprosessen fra oppdragsgiverens side, har familiemedlemmer som har en rolle hos en av leverandørene i konkurransen, kan dette medføre inhabilitet ut fra en totalvurdering av blant annet hvilken rolle vedkommende har hos leverandøren, tilknytningen familiemedlemmet har til anskaffelsesprosessen hos leverandøren, antall ansatte hos leverandøren, hvorvidt familiemedlemmets stilling hos leverandøren vil bli påvirket av en eventuell tildeling av kontrakt og så videre.»
Jf. Marianne Dragsten, Anskaffelsesforskriften. Lovkommentar, § 7-5. Habilitet, Juridika

Pettersen Byggservice AS har etter hva som fremgår av offentlig informasjon 8 ansatte. og omsatte for ca 4,8 MNOK i 2021. Almos sønn er en ansatt tømrer i dette firmaet. Sønnen har ingen ledende stilling i selskapet, økonomisk interesse i anskaffelsen eller i selskapet for øvrig. Anskaffelsen er av et mindre omfang, både for kommunen og den aktuelle leverandøren. Det er følgelig ikke grunnlag for å mene at det her foreligger «særegne forhold» eller at avgjørelsen innebærer «særlig fordel» for Almo selv, eller hans sønn. Saltdal kommune er en relativt liten kommune med ca 4 600 innbyggere hvor tilsvarende problemstillinger ofte kan oppstå som følge av de små forhold. Som fremhevet i juridisk litteratur:

«Ved den skjønnsmessige vurderingen av habilitetsspørsmål etter § 6 annet ledd, må det tas et visst hensyn til sakens art og til situasjonen. Selv om saken ikke er så kurant at man kan se helt bort fra habilitetsspørsmålet (se i avsnitt VI om § 6 fjerde ledd), kan det være grunn til å lempe noe på kravene når avgjørelsen er enkel og lite skjønnspreget. Det samme gjelder når streng anvendelse av reglene vil gjøre det svært vanskelig å få beslutningssystemet til å fungere, f.eks. i små kommuner eller spesialiserte fagmiljøer.»

Jf. Eckhoff, Smith - Forvaltningsrett 10. utgave (digital utgave 2016) s. 214:

På ovennevnte bakgrunn vurderer kommunen at det ikke foreligger brudd på anskaffelsesregelverkets regler om habilitet.

Med vennlig hilsen

Stein Ole Rørvik
Kommunedirektør

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift

Flott Frank Marius.
Når der får byggetillatelsen er det bare å sette i gang. Ha en fin sommer!

Leif-Inge Almo
Leder Byggforvaltning
Tlf. 75 68 20 26
Mob. 473 30 602
Saltdal kommune

Fra: Pettersen Byggservise AS [mailto:pettersenbyggservice@outlook.com]
Sendt: torsdag 16. juni 2022 10:06
Til: Leif-Inge Almo <leif.inge.almo@saltdal.kommune.no>
Kopi: Sølvi Åsheim <solvi.aasheim@saltdal.kommune.no>; Ketil Monssen <Ketil@saltdal.kommune.no>
Emne: Sv: Takoverbygg med terrasse Rognan Ungdomskole

Hei Leif-Inge

Her kommer komplett tilbud samt tegninger og konstruksjonberegninger. Jeg tar meg av søknadsprosessen og nabovarsling noe som er inklusive i tilbudet. Vi vil være klare til oppstart så snart byggesøknad er ferdigbehandlet.

Byggearbeidet vil foregå i to perioder med oppstart før ferie og ferdigstillelse etter ferie.(uke 29,30,31)
Hvis alt går etter planen vil byggearbeidet være avsluttet til skolestart.

Vaktmester (Børge Torbergsen) sørger for at gamle betongtrapper er meislet bort samt at plen langs hovedbygg er trauet bort.

Skulle det ellers være noen spørsmål, så er det bare å ta kontakt.

Mvh

Pettersen
Byggservice AS

PETTERSEN BYGGSERVICE AS

Kundes referanse	Tilbud fra	Kundes referanse
ROGNAN UNGDOMSSKOLE	PETTERSEN BYGGSERVICE AS	ROGNAN UNGDOMSSKOLE

Fakturamottaker	Leveringsadresse
PETTERSEN BYGGSERVICE AS FURUVEIEN 16 8250 ROGNAN	PETTERSEN BYGGSERVICE AS FURUVEIEN 16 8250 ROGNAN

	FURU 48X148X4200 IMPREGNERT C24 K-VIRKE NOBB no 48983298	85	STK
	FURU 28X120X4200 TERRASSEBORD S STD IMPREGNERT NOBB no 48982920	250	STK
	TERRASSESKRUE CLASSIC 4,2X55 A4-250 NOBB no 43845075	16	PAK
	FURU 90X300 TMF IMP LIMTRE MOELVEN	36	LM

NOBB no 26241067

FURU 90X090 TMF IMP LIMTRE MOELVEN

30 LM

NOBB no 26241026

GRAN 90X315 LIMTRE MOELVEN GL 30C

36 LM

NOBB no 25681859

GRAN 48X198X4200 C24 K-VIRKE

70 STK

NOBB no 48689760

OSB 3 ECO 18X2420X600 TG4

NOBB no 22739288

50 STK

TAKSHINGEL SKRÅ SKIFERGRÅ KONTUR ISOLA

NOBB no 11290228

40 PAK

TAKFOT/MØNEPL SKIFERGRÅ ISOLA

NOBB no 11290350

120 STK

FUGEMASSE 0,31 LTR TUBE ISOLA

NOBB no 11291788

12 STK

PAPPSPIKER 15GR 3,0X22 FZV -1920

NOBB no 44039872

2 PAK

FURU 48X073X4800 REKKER CU IMP

NOBB no 49213322

40 STK

GRAN 36X048X4200 LEKT/REKKE

NOBB no 48976718

155 STK

FURU 34X145X4800 CUIMP ALTANR RUND

NOBB no 57355321

6 STK

TRESKRUE ESSDRIVE SH 5X90 CS A-100

NOBB no 54096174

10 PAK

TERRASSESKRUE CLASSIC 4,2X42 A4-250

NOBB no 43845060

10 PAK

Varer (Eks mva)	Kr 166 500,-
Rigg / Drift / Transport	Kr 5 000,-
Arbeid	Kr 172 500,-
Mva	Kr 86 000,-
Totalt å betale	Kr 430 000,-

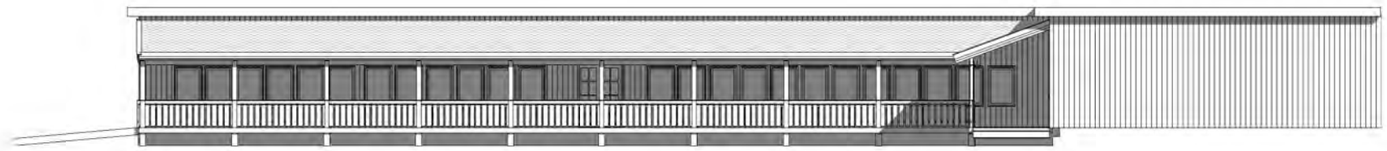

FASADE 1

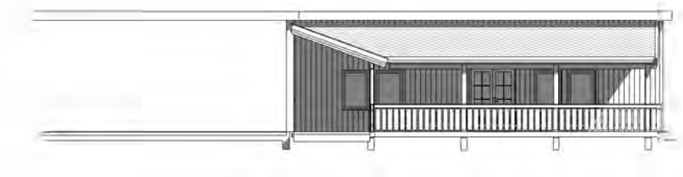

FASADE 2

Saltdal Kommune
Enter address here

Rognan Ungdomsskole

FASADER

M = 1 : 200

DATO: 21.05.22

TEGN: JIJ

Jan-Inges Tegnekontor
8255 Røkland
tlf.75693411
mob. 95068979

E101

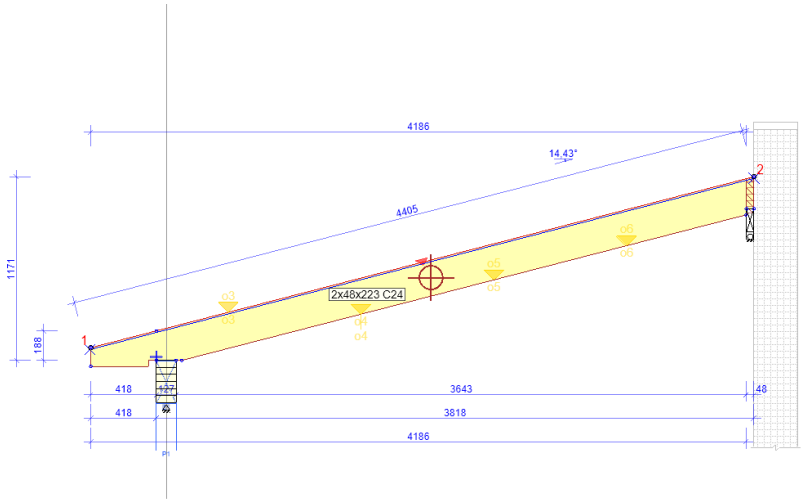
4186
14,43°
4405
1171
188
2x48x223 C24
1
2
418
3643
48
418
3818
4186

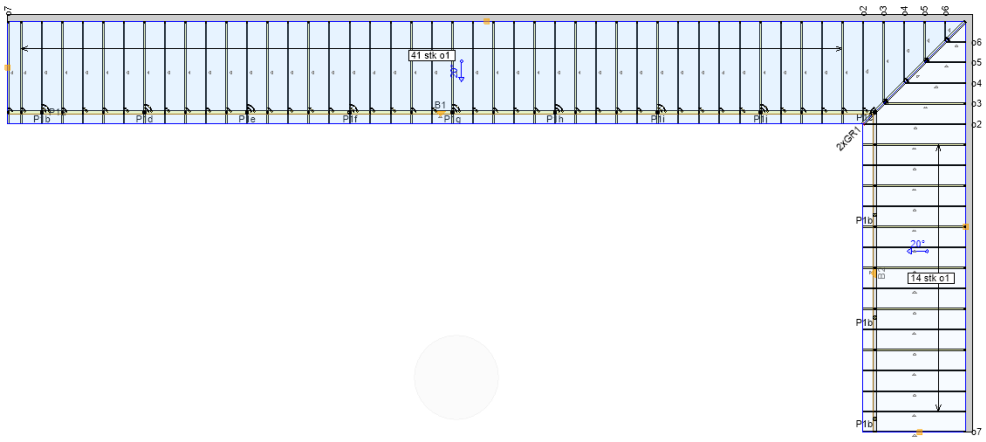
41 stk o1
B1
2xGR1
20°
14 stk o1

GR1 1198

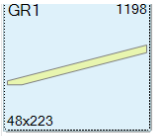

48x223

Søyle

P1 2773

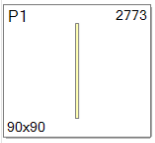

90x90

Bjelke

B1 270

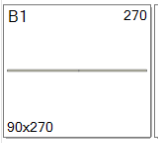

90x270

B3 300

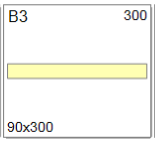

90x300

B4 300

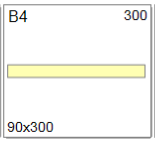

90x300

B5 300

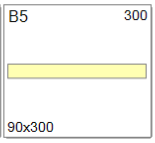

90x300

Overgurt

o1 1202

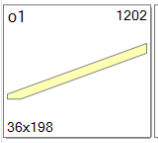

36x198

o2 1184

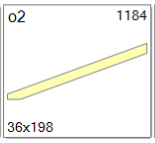

36x198

o3 1053

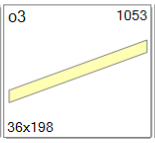

36x198

o4 835

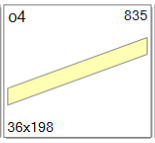

36x198

o5 616

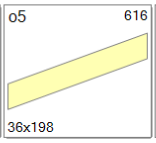

36x198

o6 398

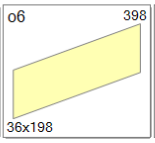

36x198

o7 1202

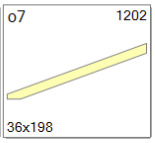

36x198

Gulvbjelke

g1 198

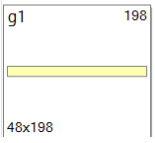

48x198

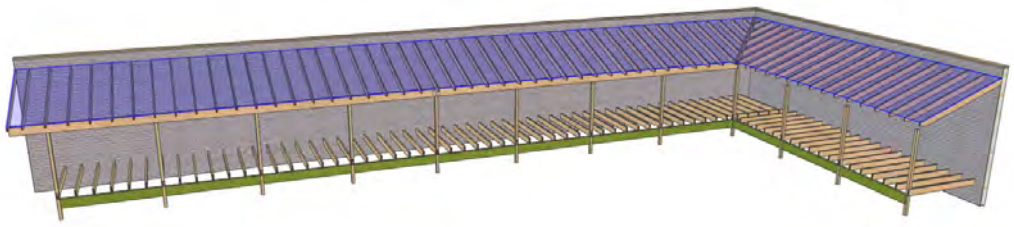

Pettersen Byggservice AS
c/o Frank Marius Pettersen Furuveien 16,
8250 Rognan, Norge

Foretaksregisteret:
NO 924766573 MVA

Telefon: 95222377
E-post: pettersenbyggservice@outlook.com
Web:

Saltdal kommune

Kirkegata 23
8250 Rognan
Norge

FAKTURA

Fakturanr: 313
Fakturadato: 07.07.2022
Vår ref: Hege Lehn
Kundenr: 15040
Side: 1

BETALINGSINFORMASJON

Forfallsdato: 14.07.2022
Kontonr: 4750 93 93717
KID: 15040003137

Deres ref: Leif-Inge Almo
Leveransested: Kirkegata 23, 8250 Rognan

BESKRIVELSE	ANT.	ENHET	ENH.PRIS	RAB.	MVA	BELØP
Oppstart/delfaktura 1/3 (Forskuttert materiell/ Fundament) Mrk: Takoverbygg/inngangsparti Rognan Ungdomskole	1	stk	120 000,00		25%	120 000,00

Sum eks. MVA	120 000,00
25% MVA av 120 000,00	30 000,00
Beløp å betale NOK	**150 000,00**

angelladvokatfirma

Roald Angell (H)
Cato Helstrøm
Hilde G. Guldbakke
Thomas Benson
Ingrid M. Holm
Bjørn Storli
Thomas Angell
Snorre Ottemo Nordby
Børge Breimo Helstrøm
Tyra Ræder Breivoll
Tobias Solli Arnøy

(H) Møterett for Høyesterett

Klagenmenda for offentlige anskaffelser

post@knse.no

Dato: 25.08.2022
Vår ref: 19283
Deres ref:
Advokat: Børge Helstrøm

TILSVAR

TIL

KLAGENMENDA FOR OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

www.angelladvokatfirma.no
bhe@angelladvokatfirma.no
Telefon: 41502847
Telefon dir.: 41502847
Telefaks: 75544501

Sak nr.: 2022/1041

Klager: Rognan Byggsenter AS

Innklaget: Saltdal kommune, Kirkegata 23, 8250 Rognan
Prosessfullmektig: Advokat Børge Helstrøm, postboks 163, 8001 Bodø

Saken gjelder: De generelle kravene i § 4, Ulovlig direkte anskaffelse

---oOo---

1. Innledning

Saltdal kommune (Innklagede) viser til klage fra Rognan Byggsenter AS (Klager) av 5. august 2022, og inngir herved tilsvar i saken.

Det kan opplyses om at kontrakt med Pettersen Byggservice AS ble inngått den 16. juni 2022. Det foreligger ikke en skriftlig kontrakt i dette tilfellet. Avtalen som anskaffelsen gjelder følger av et skriftlig tilbud fra leverandør datert 16. juni 2022 og muntlig aksept av dette tilbud fra Innklagedes side.

2. Sakens bakgrunn

I henhold til Saltdal kommunes vedlikeholdsplan for offentlige bygg 2022 – 2025 var det avsatt kr 250 000,- for etablering av takoverbygg over 2 av inngangene ved Rognan ungdomsskole.

Kommunens byggforvaltning og skolens ledelse hadde planlagt en befaring av bygget den 5. mai 2022 for å se nærmere på tiltaket. Rektor ved skolen hadde tilkalt Pettersen Byggservice AS for at selskapet skulle delta under befaringen og komme med et tilbud på jobben.

Innklagede mottok tilbud på arbeidet den 16. juni 2022. Tilbudet har en totalverdi på kr 344 000,- eks. mva. Samme dag ble tilbudet akseptert av Innklagede, se

Bilag 1: E-post av 16. juni 2022 med vedlagt tilbud

Den 17. juni 2022 ble det innlevert byggesøknad på tiltaket og igangsettingstillatelsen ble gitt 28. juni 2022.

Den tegning som fulgte med tilbudet viste platting i hele lengden, men ikke nedkjøringsrampe under tak. Dette var ikke i tråd med Innklagedes beskrivelse da også nedkjøringsrampene skulle være under tak. I ettertid har Innklagede også innsett at det er flere forhold ved tiltaket som skulle vært ivaretatt på et mye tidligere tidspunkt, herunder prosjektering knyttet til brannkrav, lyskrav for undervisningsrom og kontor, og rømningsvei.

Før dette ble oppdaget betalte Innklagede imidlertid en delfaktura for kjøp av materiell. Delfaktura fremlegges som

Bilag 2: Faktura av 7. juli 2022

Avtale med Pettersen Byggeservice AS er bragt til opphør og prosjektet er stanset i påvente av prosjektering og konkurranseutsetting.

3. Rettslige anførsler

3.1 Innledning – det vi oppfatter er Klagers anførsler i saken

3.2 Brudd på kravet til konkurranse

Anskaffelsen gjelder en anskaffelse til anslått verdi på ca 344 000 eks. mva. Anskaffelsen følger dermed anskaffelsesloven og anskaffelsesforskriften del I, jf. loven § 2 og forskriften § 5-1. For denne delen av forskriften foreligger det ikke kunngjøringsplikt, som etter de andre delene av forskriften.

Selv om loven og forskriften del I ikke inneholder formelle krav til anskaffelsesprosedyre, følger det av prinsippet om konkurranse i loven § 4 at enhver anskaffelse så langt det er mulig skal være basert på konkurranse. Klagenemnda har tidligere lagt til grunn at oppdragsgiver som hovedregel bør kontakte minst tre leverandører, men at det avgjørende må være en konkret vurdering i det enkelte tilfelle, jf. blant annet klagenemndas avgjørelse i sak 2019/497.

Innklagede erkjenner å ha brutt anskaffelsesloven § 4 ved ikke å sørge for konkurranse om den aktuelle kontrakten. Pettersen Byggservice AS ble engasjert gjennom en direkteanskaffelse. Det ble ikke gjennomført konkurranse om anskaffelsen. Det beklages og Innklagede vil jobbe for å bedre sine rutiner for å sikre at regelverket overholdes ved fremtidige anskaffelser.

3.3 Habilitet

Så vidt vi kan forstå klagen gjør Klager også gjeldende at det foreligger brudd på regelverket om habilitet.

I klagen er det vist til at en av de ansatte i Pettersen Byggservice AS er sønn av Leif Inge Almo som er den som har stått for anskaffelsen hos Innklagede.

Det følger av anskaffelsesforskriften § 7-5 at forvaltningsloven §§ 6 til 10 [6, 7, 8, 9, 10] om habilitet gjelder. Forvaltningsloven § 6 fastsetter at man i nærmere angitte tilfeller er inhabil til å «tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak».

Det sentrale habilitetsbestemmelsen i forvaltningslovens kapittel II er § 6, som lyder:

«§ 6 (habilitetskrav)

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

a) når han selv er part i saken;

b) når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken;

c) når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;

d) når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;

e) når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for, et selskap som er part i saken og ikke helt ut eies av stat eller kommune, et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen.»

Det foreligger ikke automatisk inhabilitet etter § 6 første ledd. Leif Inge Almos habilitet må derfor vurderes med utgangspunkt i forvaltningsloven § 6 annet ledd. Spørsmålet er om det foreligger «særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten til» Leif Inge Almo upartiskhet.

Ved vurderingen av om det foreligger inhabilitet, skal det blant annet legges vekt på om avgjørelse i saken kan innebære «særlig fordel, tap eller ulempe» for noen Almo har nær tilknytning til, jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd annet punktum.
I juridisk litteratur heter det om tilsvarende problemstillinger:

> «Dersom personen som deltar i anskaffelsesprosessen fra oppdragsgiverens side, har familiemedlemmer som har en rolle hos en av leverandørene i konkurransen, kan dette medføre inhabilitet ut fra en totalvurdering av blant annet hvilken rolle vedkommende har hos leverandøren, tilknytningen familiemedlemmet har til anskaffelsesprosessen hos leverandøren, antall ansatte hos leverandøren, hvorvidt familiemedlemmets stilling hos leverandøren vil bli påvirket av en eventuell tildeling av kontrakt og så videre.»
>
> Jf. Marianne Dragsten, Anskaffelsesforskriften. Lovkommentar, § 7-5. Habilitet, Juridika

Pettersen Byggservice AS har etter hva som fremgår av offentlig informasjon 8 ansatte. og omsatte for ca 4,8 MNOK i 2021. Almos sønn er en ansatt tømrer i dette firmaet. Sønnen har ingen ledende stilling i selskapet, økonomisk interesse i anskaffelsen eller i selskapet for øvrig. Anskaffelsen er av et mindre omfang, både for kommunen og den aktuelle leverandøren. Det er følgelig ikke grunnlag for å mene at det her foreligger «særegne forhold» eller at avgjørelsen innebærer «særlig fordel» for Almo selv, eller hans sønn. Det har heller ikke Klager anført. Det bemerkes også at Saltdal kommune er en liten kommune med ca 4 500 innbyggere hvor tilsvarende problemstillinger ofte kan oppstå som følge av de små forhold. Som fremhevet i juridisk litteratur:

> «Ved den skjønnsmessige vurderingen av habilitetsspørsmål etter § 6 annet ledd, må det tas et visst hensyn til sakens art og til situasjonen. Selv om saken ikke er så kurant at man kan se helt bort fra habilitetsspørsmålet (se i avsnitt VI om § 6 fjerde ledd), kan det være grunn til å lempe noe på kravene når avgjørelsen er enkel og lite skjønnspreget. Det samme gjelder når streng anvendelse av reglene vil gjøre det svært vanskelig å få beslutningssystemet til å fungere, f.eks. i små kommuner eller spesialiserte fagmiljøer.»

Jf. Eckhoff, Smith - Forvaltningsrett 10. utgave (digital utgave 2016) s. 214:

Innklagede gjør på ovennevnte bakgrunn gjeldende at det ikke foreligger brudd på anskaffelsesregelverkets regler om habilitet.

4. Avslutningsvis

Innklagede erkjenner å ha brutt det grunnleggende kravet til konkurranse etter anskaffelsesloven § 4 ved ikke å sørge for konkurranse om den aktuelle kontrakten.

---oOo---

Bodø, den 25. august 2022

Børge Helstrøm
Advokat

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/827	417-5.3	Lars Hansen

SAK 30/22

Nummerert brev nr 3 / Revisors uttalelse etter forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen: Selvkost feie- og tilsynstjenester

Saksgang:
Kontrollutvalget

Møtedato:
07.09.2022

Vedlegg:
- Salten kommunerevisjon IKS 22. juni 2022: Uavhengig revisors attestasjonsuttalelse om etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen
- Salten kommunerevisjon IKS 22. juni 2022: Nummerert brev nr 3

Bakgrunn for saken:
I kontrollutvalgets sak 26/21 *Dialog med revisor*, ble utvalget informert om at revisor hadde valg ut Selvkost som tema for etterlevelseskontroll.

Kommuneloven § 24-9 stiller krav til kontroll med kommunens økonomiforvaltning, ut over den kontroll som skjer ved ordinær regnskapsrevisjon:

> *Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.*
>
> *Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.*

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

Revisors undersøkelser foretas med grunnlag i revisjonsstandarden RSK 301 Forenklet etterlevelses-kontroll med økonomi-forvaltningen. Punkt 17 i denne standarden krever at *«Avvik som fører til en modifisert uttalelse, skal kommuniseres til kontrollutvalget i nummerert brev.»*

Kontrollutvalget skal i henhold til Forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3 *«påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.»* (24-7: Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor (nummererte brev), 24-8: Revisjonsberetning, og 24-9: Forenklet etterlevelseskontroll med økonomi- forvaltningen)

Kontrollen blir gjort gjeldende fra regnskapsåret 2021, og revisor skal rapportere resultatet fra sin etterlevelseskontroll innen 30. juni 2022.

Formålet med kontrollen er å forebygge svakheter og sikre at kommunen følger sentrale bestemmelser og vedtak innen økonomiforvaltningen.

Vedlagt saken er revisors uttalelse datert 22. juni 2022 etter gjennomført etterlevelseskontroll.

Kort om selvkost:
For en del kommunale tjenester er det gjennom lov og forskrift stilt krav om selvkost, altså at *kostnadene som direkte og indirekte gjelder produksjonen av tjenesten som det skal betales gebyr for, og omfatter både faste og variable drifts- og kapitalkostnader. Kostnader som påløper uavhengig av tjenesten, skal ikke inngå i selvkost. Inntekter som knytter seg til kostnader som omfattes av selvkost, skal trekkes fra.* (selvkostforskriften § 2).

Sentralt i vurderingen av selvkost er generasjonsprinsippet: at brukerne av dagens tjenester betaler det som dagens tjenester koster. Begrunnelsen er at dagens innbyggere verken skal subsidiere eller bli subsidiert av framtidige innbyggere, men at gebyrene som den enkelte betaler i året, så langt som mulig skal reflektere kommunens årskostnad ved å levere tjenesten til denne innbyggeren.

Krav om selvkost gjelder for de kommunale tjenestene vann, avløp, slam, **feiing**, byggesak, oppmåling og reguleringsplaner.

Revisors funn:
Revisor opplyser i uttalelsen at de har kontrollert om kommunen:

1. Har dokumentasjon av hvordan beregningen av samlet selvkost er gjort
2. Har benyttet regnskapsførte utgifter eller kostnader og regnskapsførte inntekter som beregningsgrunnlag
3. Har benyttet betalt pris i selvkostberegningen ved kjøp av hele eller deler av selvkosttjenesten
4. Har beregnet rente på eventuelle overskudd og underskudd.

5. Har håndtert overskudd og underskudd etter regelverket, herunder tilbakeført overskudd avsatt til selvkostfondet senest i det femte året etter at overskuddet oppsto og/eller dekket inn fremførbart underskudd senest i det femte året etter at underskuddet oppsto

Kriteriene er hentet fra kommunelovens kapitel 15, og fra Selvkostforskriften.

Revisors konklusjon:

Grunnlag for konklusjon med forbehold

Kommunen hadde pr 31.12.2016 avsatte midler på kr 390 360,- på fond for feie- og tilsynstjenester. Det er ikke bokført bruk av fondet i perioden 2017-2021, kun foretatt avsetninger. Kommunen har dermed ikke tilbakeført overskudd avsatt til selvkostfondet senest i det femte året etter at overskuddet oppsto.

Konklusjon med forbehold

Basert på de utførte handlingene og innhentede bevis er vi, som beskrevet under avsnittet grunnlag for konklusjon med forbehold, blitt oppmerksomme på et forhold som gir oss grunn til å tro at Saltdal kommune ikke i det alt vesentlige har etterlevd bestemmelsene i lov og forskrift om selvkost vedrørende feie- og tilsynstjenester.

Som et ledd i kontrollutvalgets behandling er det i brev 30.8.2022 til kommunedirektøren bedt om en skriftlig uttalelse med kommunedirektørens kommentar til det nummererte brevet. Det er bedt om at nevnte uttalelse oversendes kontrollutvalget innen 6. september, slik at den kan sendes til medlemmene i forkant av behandlingen. Videre er det bedt om at kommunedirektøren, eller den kommunedirektøren bemyndiger, møter i utvalget kl 09.45, for å redegjøre om oppfølgning av det nummererte brevet, samt svare på eventuelle spørsmål fra utvalgets medlemmer.

Vurdering:

Revisor har gjennomført undersøkelser i samsvar med det tema som kontrollutvalget fikk opplyst i sin sak 26/21 – Dialog med revisor. Revisor har levert sin uttalelse 22. juni 2022, som er innenfor gjeldende frist som er 30. juni.

Forslag til vedtak:

Saltdal kontrollutvalg har mottatt uttalelse datert 22. juni 2022 fra revisor etter at denne i samsvar med kommunelovens § 24-9 har gjennomført en forenklet etterlevelseskontroll hvor det er undersøkt etterlevelse av økonomiforvaltningen når det gjelder selvkostområdet feie- og tilsynstjenester. Utvalget registrerer at kommunen pr 31.12.2016 hadde avsatte midler på kr 390 360,- på fond for feie- og tilsynstjenester. Det er ikke bokført bruk av fondet i perioden 2017-2021, kun foretatt avsetninger. Kommunen har dermed ikke tilbakeført overskudd avsatt til selvkostfondet senest i det femte året etter at overskuddet oppsto.

Kontrollutvalget har videre mottatt nummerert brev nr 3 fra revisor datert 22. juni 2022. Bakgrunnen for brevet er avviket som er nevnt i revisors uttalelse om etterlevelse av økonomiforvaltning feie- og tilsynstjeneste.

Kontrollutvalget registrerer følgende om administrasjonens oppfølgning av forhold revisor har tatt opp i nummerert brev nr 3:.....

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

SALTEN
KOMMUNEREVISJON

Til kontrollutvalget i
Saltdal kommune

Deres ref.: * Vår ref.: 2010 Nr.3/TH Fauske den 22. juni 2022

NUMMERERT BREV NR. 3

Vi har utført et attestasjonsoppdrag, som skal gi moderat sikkerhet, i forbindelse med Saltdal kommunes etterlevelse av bestemmelser om selvkost vedrørende feie- og tilsynstjenester i henhold til selvkostforskriften. Avvik som fører til en modifisert uttalelse, skal kommuniseres til kontrollutvalget i nummerert brev.

Vi har funnet at kommunen pr 31.12.2016 hadde avsatte midler på kr 390 360,- på fond for feie- og tilsynstjenester. Det er ikke bokført bruk av fondet i perioden 2017-2021, kun foretatt ytterligere avsetninger. Forholdet medfører brudd på forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer § 8. andre ledd, som sier at et overskudd som er avsatt til selvkostfondet skal tilbakeføres ved å finansiere et fremtidig underskudd senest i det femte året etter at overskuddet oppsto.

Når det fremføres et overskudd, må gebyrinntektene i kommende år settes lavere enn årets gebyrgrunnlag, slik at overskuddet blir tilbakeført. Dette vil da skje gjennom bruk av selvkostfond som finansierer underskuddet.

Tone Z. Hammerfall
oppdragsansvarlig revisor

SALTEN
KOMMUNEREVISJON

Til kontrollutvalget i
Saltdal kommune

Deres ref.: * Vår ref.: 2010 9.E6.7/TH Fauske den 22. juni 2022

Uavhengig revisors attestasjonsuttalelse om etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen

Vi har utført et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet, i forbindelse med Saltdal kommunes etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen på følgende områder:

Kontroll av etterlevelse av bestemmelsene om selvkost vedrørende feie- og tilsynstjenester i henhold til forskrift om selvkost hvor vi kontrollerer om kommunen:

1. Har dokumentasjon av hvordan beregningen av samlet selvkost er gjort
2. Har benyttet regnskapsførte utgifter eller kostnader og regnskapsførte inntekter som beregningsgrunnlag
3. Har benyttet betalt pris i selvkostberegningen ved kjøp av hele eller deler av selvkosttjenesten
4. Har beregnet rente på eventuelle overskudd og underskudd
5. Har håndtert overskudd og underskudd etter regelverket, herunder tilbakeført overskudd avsatt til selvkostfondet senest i det femte året etter at overskuddet oppsto og/eller dekket inn fremførbart underskudd senest i det femte året etter at underskuddet oppsto

Vi har kontrollert perioden fra 01.01.2021 - 31.12.2021, samt fondsbevegelser i perioden 2016-2021.

Kriterier er hentet fra *Forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer*

Ledelsens ansvar for etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen
Kommunedirektøren er ansvarlig for å etablere administrative rutiner som sørger for at økonomiforvaltningen utøves i tråd med bestemmelser og vedtak, og at økonomiforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll
Vi har utført oppdraget i samsvar med etiske retningslinjer for revisjonsselskapet, som inneholder uavhengighetskrav og andre krav basert på grunnleggende prinsipper om integritet, objektivitet, faglig kompetanse og tilbørlig aktsomhet, fortrolighet og profesjonell opptreden.

I samsvar med internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQC 1 Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester) har Salten kommunerevisjon IKS et tilstrekkelig kvalitetskontrollsystem, herunder dokumenterte retningslinjer og rutiner for etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og krav i gjeldende lovgivning og annen regulering.

Våre oppgaver og plikter

Vår oppgave er å avgi en uttalelse om etterlevelse av bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen på grunnlag av bevisene vi har hentet inn. Vi har utført vårt attestasjonsoppdrag med moderat sikkerhet i samsvar med kommunelovens regler og RSK 301 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen. Standarden krever at vi planlegger og gjennomfører oppdraget for å oppnå moderat sikkerhet for hvorvidt det foreligger vesentlige feil eller mangler ved etterlevelse av bestemmelser og vedtak i kommunens økonomiforvaltning på det området vi har foretatt forenklet etterlevelseskontroll.

Vi baserer oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering som er lagt frem for kontrollutvalget.

Utføring av et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerhet i henhold til RSK 301, innebærer å utføre handlinger for å innhente bevis for at bestemmelser og vedtak for økonomiforvaltningen etterleves. Typen, tidspunktet for og omfanget av de valgte handlingene er gjenstand for revisors skjønn. Moderat sikkerhet har klart lavere sikkerhetsgrad enn betryggende sikkerhet, og vi gir derfor ikke uttrykk for samme nivå av sikkerhet som i en revisjonsberetning.

Vi mener at vi har innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig bevis som grunnlag for vår konklusjon.

Grunnlag for konklusjon med forbehold

Kommunen hadde pr 31.12.2016 avsatte midler på kr 390 360,- på fond for feie- og tilsynstjenester. Det er ikke bokført bruk av fondet i perioden 2017-2021, kun foretatt avsetninger. Kommunen har dermed ikke tilbakeført overskudd avsatt til selvkostfondet senest i det femte året etter at overskuddet oppsto.

Konklusjon med forbehold

Basert på de utførte handlingene og innhentede bevis er vi, som beskrevet under avsnittet grunnlag for konklusjon med forbehold, blitt oppmerksomme på et forhold som gir oss grunn til å tro at Saltdal kommune ikke i det alt vesentlige har etterlevd bestemmelsene i lov og forskrift om selvkost vedrørende feie- og tilsynstjenester.

Denne uttalelsen er utelukkende utarbeidet for å gi kontrollutvalget et bedre grunnlag for å ivareta sitt påseansvar med økonomiforvaltningen og til Saltdal kommunes informasjon, og er ikke nødvendigvis egnet til andre formål.

Tone Z. Hammerfall
oppdragsansvarlig revisor

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/828	417-5.3	Lars Hansen

SAK 31/22

Redegjørelse fra administrasjonen: Om kommunens håndtering av mobbing i grunnskolen (2. gangs behandling)

Saksgang:	**Møtedato:**
Kontrollutvalget	13.05.2022
Kontrollutvalget	07.09.2022

Vedlegg:

a) Rognan barneskole: Plan for arbeid med elevenes skolemiljø

Bakgrunn:

Bakgrunn:
Saken er satt på dagsorden etter avtale med utvalgets leder.

Ut fra at saken er satt på dagsorden sak er kommunedirektøren, eller den kommunedirektøren bemyndiger, bedt om å møte i kontrollutvalget kl 10.15 for å redegjøre og svare på eventuelle spørsmål fra utvalget. Som bakgrunnsinformasjon til utvalget legges ved Rognan barneskole sin Plan for arbeid med elevenes skolemiljø. Det er bedt om at redegjørelsen omfatter

- Omfang av mobbing: Antall saker per skole per år de 3 siste skoleårene
- Skolene skal i henhold til Opplæringslova § 9a dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle skolens aktivitetsplikt på området. I hvilken grad følges dette opp? Foretas det kontroller med at skolen følger opp krav til dokumentasjon?
- Har skolene rutiner for å informere foreldre om hvordan de kan ta opp mobbing eller mistanke om mobbing?
- Har skolene innført mobbeknapp eller lignende tiltak slik at elevene kan melde fra om mobbing.

I tillegg kan utvalget ha spørsmål tilknyttet saken.

Forslag til vedtak:
Saken legges uten forslag til vedtak.

Behandling i møte 13. mai 2022:
Omforent forslag til vedtak:
Saken utsettes til neste møte.

Votering:
Omforen forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Saken utsettes til neste møte.

Til behandling i møte 7. september 2022:
Kommunedirektør, eller den kommunedirektøren bemyndiger, er bedt om å møte i utvalget kl 10.00 for å redegjøre og svare på eventuelle spørsmål fra kontrollutvalget.

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

PLAN FOR ARBEID MED ELEVENES SKOLEMILJØ

ROGNAN BARNESKOLE

INNHOLD:

1. Innledning
2. Målsetting/formål
3. Særskilt sårbare elever
4. Definisjoner på krenkende ord og handlinger
5. Forebyggende og holdningsskapende tiltak ved Rognan Barneskole
6. Rutiner for avdekking av krenkende ord og handlinger, samt tiltak
7. Skolens råd og utvalg

Sist revidert:
Elevrådet: sept. 2020
FAU: 051020
Helsesykepleier: sept. 2020
Lærerkollegiet/plangruppa: Aug. 2020
SU/SMU: 261020

1 Innledning:

Opplæringsloven Kapittel 9a omhandler elevenes skolemiljø:

§ 9a-2. «*Alle elevar i grunnskolar og videregåande skolar har rett til et godt fysisk og*
psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.»

§9a-3. «*Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.*

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.»

§9a-4. «*Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.*

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

a) kva problem tiltaka skal løyse
b) kva tiltak skolen har planlagt
c) når tiltaka skal gjennomførast
d) kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka
e) når tiltaka skal evaluerast.

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte ledd.»

§9a-5. Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren. Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga. Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.

Med psykososialt miljø menes her de mellommenneskelige forholdene på skolen, det sosiale miljøet og hvordan elevene og personalet opplever dette. Det psykososiale miljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, trygghet og sosiale tilhørighet.

Det er den enkelte elevs subjektive opplevelse av å bli krenket som er utgangspunktet for skolens håndtering av opplæringsloven § 9a - "elevenes arbeidsmiljølov".

Planen skal revideres årlig (elevråd, FAU, ansatte, helsesykepleier, SU). Ansvarlig for dette arbeidet er rektor.

2 Målsetting / formål:

- Skolen skal ved forebyggende tiltak redusere risikoen for at elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger.
- Skolen skal ha rutiner som avdekker det dersom krenkelser ved hjelp av ord og handlinger forgår.
- Skolen skal ha rutiner som sikrer oppfølging dersom det avdekkes at elever blir utsatt for krenkende ord og handlinger.
- Skolens skal jobbe kontinuerlig, langvarig og systematisk for å sikre elevene et godt psykososialt miljø.

3 Særskilt sårbare elever

Skolen har et skjerpet ansvar for å ivareta elever med en særskilt sårbarhet. Disse elevene er i risiko for å bli utsatt for mobbing og andre krenkelser. Elevens sårbarhet får konsekvenser for hva som er egnede tiltak. Et godt læringsmiljø beskytter mot økt sårbarhet.

Alle kan være sårbare i kortere eller lengre perioder av livet, spesielt når vi har utfordrende livssituasjoner og relasjoner. Når elever er i en sårbar situasjon, er det viktig at skolen gjenkjenner og forstår, og ikke gjør sårbarhet til en stigmatiserende personlighets-karakteristikk.

Skolen må også kjenne til ulike faktorer som kan øke sårbarheten hos barn og unge.

Disse faktorene blir oftest delt opp i sårbarhetsfaktorer knyttet til

- det individuelle (som sykdom, diagnoser, temperament, språkvansker)
- familie (som omsorgssvikt, psykisk sykdom, samlivsbrudd, rus, høyt konfliktnivå)
- jevnaldrende (som mobbing, utfordring i å etablere og bli i stabile vennerelasjoner)
- miljøet (som fattigdom, kriminalitet, mangel på sosialt nettverk)

Sårbarhet kan være knyttet til for eksempel elevens religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, at eleven har atferdsvansker eller sosio-emosjonelle vansker eller forhold ved elevens familie og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelser, kan også gjøre en elev særskilt sårbar.

Noen elever kan være utagerende, mens andre elever lukker fortvilelse, utrygghet og sårbarhet inne i seg og blir stille. Andre igjen kan vise ulike uttrykk i forskjellige situasjoner. De kan ha både innagerende og utagerende uttrykk ut fra hvilken kontekst de er i, og hvilke mennesker de er sammen med. Noen elever kan se ut som om de har det helt fint. Disse elevene er gode til å tilpasse seg andres forventninger slik at ingen merker noe ved første øyekast

4 Definisjoner på krenkende ord og handlinger:

Mobbing *innebærer at en eller flere elever sier eller gjør vonde og ubehagelig ting mot en annen elev. Ved mobbing skjer dette gjentatte ganger, og den som blir utsatt, har vanskelig for å forsvare seg (jfr. Utdanningsdirektoratet).*

Utestenging *betyr at noen gjentatte ganger blir holdt utenfor en gruppe eller klasse.*

Vold *innebærer at noen bruker fysisk makt for å skade andre.*

Rasisme *innebærer at noen blir forskjellsbehandlet eller plaget, for eksempel fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk.*

Diskriminering *betyr at en person blir dårligere behandlet eller trakassert, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro, hudfarge eller opprinnelse.*

Digital mobbing *er mobbing utført via mobil og/eller internett.*

Dersom elevene utfører krenkende ord og/eller handlinger i skoletiden, er det skolen sitt ansvarsområde. Elevers atferd utenom skoletid er i utgangspunktet foresatte sitt ansvar. Men atferd som har tydelig tilknytning til skolen, vil likevel bli oppfattet som at skolen har et medansvar.

5 Forebyggende og holdningsskapende tiltak ved Rognan barneskole:

Ulike aktiviteter som i stor grad er elevstyrte og bærer preg av medbestemmelse:

- Tilbud om fysisk aktivitet i spisefriminutt for elever på mellomtrinnet fire dager i uka.
- Bordtennis ute i alle friminutt.
- Fotballbane, dødballbane m.m. ute.
- Klatrejungel, samt diverse klatrestativ.
- Sandkasse, husker
- Fungerende elevråd.

Andre aktiviteter som fungerer som forebyggende og holdningsskapende tiltak:

- Fadderordning mellom 1. og 6. trinn.
- Overnattingstur 5. trinn
- Årlig høstaktivitetsdag for 1. - 4. trinn.
- Høstturdag for 5. – 7. trinn
- Tur i nærmiljøet for 1. trinn
- Fjellturer for 3. og 4. trinn
- Sykkeltur for 5. trinn
- Månedens forestilling for alle trinn. (ett trinn hver måned)
- Felles julekonsert for 1. – 4. og 5. – 7. trinn.
- Tema: «Sunn mat» - temauke på SFO
- «Åpen hall» - Idrettshallen er åpen for SFO-elever hver tirsdag mellom kl.14 og 15. Samarbeid mellom SFO, Frivilligsentralen og Fysioterapi.
- Alpintur til Misvær for 7. trinn.
- Årlig skidag for hele skolen.
- Idrettsdag for alle elever.

Aktivt holdningsarbeid:

- Utvidet skolehelsetjeneste – daglig tilstedeværelse fra helsesykepleier.
- «Sunt kosthold og tannhelse» - samarbeid med helsestasjon og tannhelsetjenesten – 3. trinn.

- Tema: «pubertet og selvbilde» - Samarbeid med helsestasjonen – 6. trinn.
- Tema: «rus og alkohol» Foreldremøte på 7. trinn. Samarbeid med rus og psykiatritjenesten, helsestasjon og politi.
- Info om helsesirkelen for 5. trinn – samarbeid med helsestasjonen.
- Foreldremøter om nettvett på 3. og 6. trinn.
- Foreldremøte om kropp og seksualitet på 2. trinn. Oppfølges av informasjon opp mot elevene – samarbeid med helsestasjonen.
- Tema: «Nettvett og sosiale medier» - foreldremøte på 6. trinn
- Fortløpende fokus på psykososialt miljø i alle klasser
- Klasseregler i alle klasser.

Konkrete tiltak for risikoutsatte elever:

- Skoleteam: Skolen har skoleteam bestående av skolens ledelse, aktuelle lærere, skolehelsetjenesten, barneverntjenesten og PPT. Representanter fra andre som arbeider med barn/ungdom kan også knyttes til skoleteamet i ulike situasjoner ved behov (Kommunepsykolog, fysioterapeut, barne- og ungdomspsykiatrien). Skoleteam vil kunne gi riktig hjelp raskere, bedre utnyttelsen av hjelpeapparatets ressurser, samt øke flerfaglig samarbeid rundt elever. Skoleteamet kan brukes av lærere, foreldre/foresatte, elever og andre samarbeidspartnere.
- Ansvarsgrupper rundt elever som mottar bistand fra flere tjenester og der det er behov for samordning av disse.
- Fraværsteam

Tiltak for samtlige elever:

- Helsesykepleier: Vi har helsesykeleier tilgjengelig daglig. Helsesykepleier gjennomfører avtalte samtaler med enkeltelever/grupper, samt åpen dør ved behov.
- Skolens ledelse har som regel åpen dør både for lærere som trenger å lufte bekymringer rundt elever og for elever som trenger noen å snakke med. Tilgjengeligheten er stor.
- Elevsamtaler med kontaktlærer minimum hvert halvår. Her tar man opp både faglig og sosial utvikling, samt trivsel i egen klasse og på skolen generelt.
- Utviklingssamtaler mellom kontaktlærer og foresatte hvert halvår. Elever deltar fra 5. trinn. Her tar man opp både faglig og sosial utvikling, samt trivsel i egen klasse og på skolen generelt.
- «Mitt valg»: «Mitt valg» er et Lions program. Gjennom «Mitt valg» er elevene med på leksjoner og aktiviteter som gir dem forståelse av seg selv og andre. De opplever mestring og glede. De får kompetanse til å stå trygt i egne valg. «Mitt valg» bidrar til at skolen ivaretar deler av opplæringsloven med tanke på å utvikle elevenes sosiale ferdigheter og et trygt og godt læringsmiljø. Programmet samsvarer svært godt med de nye tverrfaglige temaene «Folkehelse og livsmestring» og «Demokrati og medborgerskap» i den kommende læreplanen (gjeldende fra august 2020).

Skolens satsningsområder i forhold til ivaretakelse av det psykososiale miljøet:

- Systematisk arbeid med klasseledelse: Her arbeider vi mye med hva god klasseledelse er, og hva det innebærer for vår yrkesutøvelse. Vi har tydelig oppstart, avslutning, klare regler samt håndhevelse av disse. Det jobbes også med viktigheten av relasjonsledelse; gode relasjoner elev-lærer og elev-elev. Tydelig avklarte forventninger mellom aktørene i skolesamfunnet er også et viktig aspekt. Vi skal alle vite hva vi har å forholde oss til.
- Konkrete planer for overgangen mellom barnehage og barneskole, og mellom barneskole og ungdomsskole. Planene skal sikre gode overganger og ivaretakelse av elevenes behov.

6 Rutiner for avdekking av krenkende ord og handlinger, samt tiltak:

Alle ansatte ved Rognan barneskole har handlingsplikt. Det betyr at en skal:

- Gripe inn dersom det er nødvendig og mulig
- Varsle skolens ledelse om hendelsen
- Undersøke hva som har skjedd

Handlingspliktet er hjemlet i opplæringsloven § 9a-3 annet ledd

Skolen gjennomfører årlige elevundersøkelser fra 5. trinn. Undersøkelsene tar for seg tema krenkende ord og handlinger/mobbing. Etter undersøkelsen analyserer vi resultatet og setter inn tiltak der det trengs.

Skolen gjennomfører både elevsamtaler og utviklingssamtaler minst en gang per halvår. Et av temaene vi kommer inn på her er sosial trivsel i klassen og på skolen generelt, samt krenkende ord og handlinger/mobbing i elevgruppa generelt og i forhold til den aktuelle eleven spesielt.

Observasjoner av elever i samhandling gjennomføres kontinuerlig.

Dersom en er bekymret for en elev, kan dette drøftes både i eget team, med rektor, med helsesykepleier og i skoleteam.

Skolen og kommunen har etablert en egen meldingsfunksjon for bekymring rundt elevers skolemiljø på skolens- og kommunens hjemmeside. Meldingsfunksjonen er et bilde på skolens hjemmeside, «Meld fra om skolemiljø». Dette bildet er en lenke til et skjema som man kan fylle ut dersom man er bekymret for elevers skolemiljø. Utfylt skjema vil da bli sendt direkte til rektor. Meldingsfunksjonen kan benyttes av elever, foresatte, personale eller andre som opplever utfordringer rundt en elevs skolemiljø.

TILTAK VED MELDING OM ELLER MISTANKE OM KRENKELSER/MOBBING:

Tiltak som skal iverksettes	Ansvar	Tidspunkt
1) Når skolen får melding om krenkende ord/handlinger/mobbing, settes det i gang undersøkelse	Rektor	Umiddelbart
2) Konstaterer man krenkende ord/handlinger/mobbing, skal foresatte orienteres	Rektor	Snarest
3) Individuell samtale med den / de som har vært utsatt for krenkende ord/handlinger/mobbing	Rektor	Snarest
4) Individuell samtale med den / de som har utført krenkende ord/handlinger/mobbing, samt informasjon til heimen.	Rektor	Snarest
5) Informasjon til kontaktlærere Informasjon til resten av personalet	Rektor	Snarest
6) Møte med mobber, foresatte og kontaktlærer	Rektor	Snarest
7) Oppfølgingskontakt med elever og foresatte som er involverte	Rektor	Fortløpende
8) Dersom elev eller foresatte melder om krenkende ord/handlinger/mobbing og ber om tiltak, SKAL saken behandles jfr. §9A i opplæringsloven.	Rektor	Snarest
9) Dersom det i forbindelse med mobbingen blir avslørt alvorlig voldsutøvelse som fører til fysisk skade, eller som har høy risiko for å føre til fysisk skade, skal saken meldes til politiet. Vold i tilknytning til skolen er skolens ansvar, og skolen er dermed ansvarlig for å melde volden.	Rektor	Umiddelbart
10) Ved melding jfr. §9A, lages det tiltaksplan for å stoppe krenkende ord/handlinger/mobbing.	Rektor	Snarest
11) Dokumentasjon om saken arkiveres i elevmappen	Rektor	Fortløpende
12) Involverte parter får tilbakemelding om tiltak	Rektor	Fortløpende
13) Ved behov og ønske om det, benyttes skolens skoleteam, som består av inspektør, rådgiver, helsesykepleier, representant fra barnevernet, representant fra PPT	Inspektør	Ved behov

Tiltak av typen sanksjoner er beskrevet i skolens ordens- og oppførselsreglement

7 Skolens råd og utvalg:

SU (samarbeidsutvalg)/SMU(Skolemiljøutvalg):
Samarbeidsutvalget består av rektor, to lærerrepresentanter, vaktmester svømmehall (rep. andre tilsatte), to foresattrepresentanter, to elevrepresentanter, en politikerrepresentant. Rektor kaller inn til første konstituerende møte, samt påfølgende møter.

FAU (foreldrenes arbeidsutvalg):
FAU består av en foreldrerepresentant fra hvert trinn. Rektor kaller inn til første konstituerende møte. Til øvrige møter kan både rektor og leder kalle inn.

Elevråd:
Rognan barneskole har valgt å ha to elevråd. Ett råd for elever fra 5. – 7. trinn og ett for elever fra 1. – 4. trinn. Rådet består av to representanter fra hver klasse. Elevrådet har en lærerkontakt som har nedsatt ½ time per uke til dette arbeidet. Lærerkontakt har, i samråd med leder, ansvar for å kalle inn til møtene i rådet.

Referanser:
- Skolens ordensreglement
- Opplæringsloven med forskrifter
- Forvaltningsloven
- Håndbok for skolehelsetjenesten
- Opplegg: Barn som pårørende
- Opplegg. Alle har en psykisk helse
- www.udir.no:
- Rundskriv Udir-2-2010 Retten til et godt psykososialt miljø etter opplæringsloven kapittel 9a
- Overgangsplaner (barneskole-ungdomsskole og ungdomsskole-videregående skole)

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/829	417-5.3	Ronny Seljeseth

SAK 32/22

Plan for eierskapskontroller 2022-2023

Saksgang:	**Møtedato:**
Kontrollutvalget	07.09.2022

Vedlegg:
a) Overordnet analyse og plan for eierskapskontroller Saltdal kommune

Bakgrunn for saken:
Kontrollutvalget har som en av sine oppgaver ansvar for å påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper, såkalt eierskapskontroll. I henhold til kommuneloven §23-4 skal kontrollutvalget minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Vedlagt saken ligger en analyse av kommunens eierskap som inneholder en enkel risiko- og vesentlighetsvurdering. Analysen er utarbeidet av kontrollutvalgsekretariatet med basis i «Veileder i selskapskontroll» utarbeidet av Norges kommunerevisorforbund (NKRF) høsten 2018. Informasjon om kommunens eierskap er primært hentet fra kommunens siste eierskapsmelding og fra kommunens regnskap.

Vurderinger:
Analysen bør som minimum inkludere en fullstendig oversikt over kommunens eierskap og en vurdering av behovet for kontroll med hvert av disse. Den bør videre inkludere en gjennomgang av kommunens styringssystem for eierskapsutøvelse og vurdere risiko på bakgrunn av kjente erfaringer med dette. Det bør legges mest innsats i risikovurdering for de

selskapene med høyest vesentlighet. Det kan i tillegg vurderes om gjennomgående kontrolltemaer kan være aktuelle i tillegg til kontroller i enkeltselskaper.

Planen for selskapskontroll presenteres kontrollutvalg og kommunestyre mot slutten av valgperioden. Etter loven skulle dette vært gjort innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, men på grunn av kapasitetsproblemer har det ikke vært mulig å fremme saken før nå. Tidsaspektet gjør at kontrollutvalget ikke kan vedta en omfattende plan all den tid det gjenstår bare ett år av planperioden. Kontrollutvalgsekretariatet har derfor valgt å gjøre en enkel risiko- og vesentlighetsvurdering som tilfredsstiller minimumskravene i veilederen. Det er prioritert å gi en oppdatert oversikt over relevante eierskap, en enkel vurdering av vesentlighet spesielt, og i noen grad risiko. Til slutt presenteres en oppsummering som drøfter selskaper og/eller tema som er mest aktuelle for kontroll.

Det poengteres at risiko- og vesentlighetsvurderingen er en relativt enkel analyse som mangler inngående vurderinger av selskapene. Det er i liten grad vurdert kommunens formål med eierskapene og risiko sett opp måloppnåelse. Dette gir et mindre fundamentert grunnlag for å peke på hvilke selskaper som er mest aktuelle og således bør prioriteres for kontrollaktivitet.

Ansvaret for kontroll med kommunens eierskap er skjerpet i den nye kommuneloven. Med dette bakteppet og med tanke på at kontrollutvalget bør ha kunnskap om kommunens formål med sine eierskap knyttet opp mot egne eierstrategimeldinger, anbefales en plan der man fremfor spesifikke selskapskontroller av enkeltselskap, heller foretar en generell forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll om systemet for eierstyring. Dette er også et tema som ikke har vært gjenstand for forvaltningsrevisjon etter at endringene i kommuneloven har tredd i kraft. Kunnskapen fra en slik revisjon vil kunne ha verdi i fremtidig utpeking av de mest relevante selskapene for kontroll i neste valgperiode. En slik tilnærming understøttes også av NKRFs veileder som sier at systemet for eierstyring i seg selv – både utformingen og praktiseringen av det – i seg selv kan være aktuelle som prosjekt for selskapskontroll. Sekretariatet anbefaler derfor en eierskapskontroll som både gransker hvorvidt kommunen har en oppdatert eierskapsmelding som tilfredsstiller de nye kravene i kommuneloven og særlig fokuserer på om kommunen har et avklart formål med sine eierskap.

Dersom kontrollutvalget og kommunestyret likevel finner det mer aktuelt med selskapsspesifikke eierskapskontroller, anbefales det at man peker ut selskap med moderat/høy vesentlighet og som ikke har vært gjennom kontroll siste to valgperioder.

Planen skal vedtas av kommunestyret etter innstilling fra kontrollutvalget. Kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Forslag til vedtak (innstilling til kommunestyret):
Kommunestyret godkjenner kontrollutvalgets forslag til plan for eierskapskontroll i perioden 2022-2023 med følgende prioriterte tema:

- Generell eierskapskontroll om utøvelse av kommunens eierinteresser. Kontrollen skal avdekke om kommunen har en oppdatert eierskapsmelding som tilfredsstiller kravene i kommuneloven §26-1 med særlig fokus om kommunen har et avklart formål med sine eierskap.

Kommunestyret delegerer myndighet til kontrollutvalget til å definere og avgrense konkret prosjekt innenfor utvalgt område i planen.

30. august 2022

Ronny Seljeseth
Seniorrådgiver

Salten Kontrollutvalgservice

KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
18.08.2022	22/750	417-10.1	Ronny Seljeseth

Overordnet analyse og plan for eierskapskontroller

med risiko- og vesentlighetsvurderinger

Perioden 2022 – 2023

Saltdal kommune

Vedlegg til sak «Plan for eierskapskontroller 2022-23»

Innhold

1. Nærmere om eierskapskontroll 3
1.1 Lovgrunnlaget 3
1.2 Styring av utskilt kommunal virksomhet 4
1.3 Hvilke organisasjonsformer omfattes av selskapskontrollen 6
1.4 Innholdet i risiko- og vesentlighetsvurderingen 7
2. Saltdal kommunes eierskap 9
2.1 Hva eier Saltdal kommune. 9
2.2 Hvordan forvaltes kommunens eierskap 10
2.3 Hvor vesentlig er det enkelte selskap 11
2.4 Hvilken risiko er knyttet til det enkelte eierskap 12
2.5 Hvilke selskaper og øvrige temaer er aktuelle for selskapskontroll 13
3 Oppsummering 15

1. Nærmere om eierskapskontroll

Kommunene har stor grad av frihet når det gjelder organiseringen av den kommunale virksomheten og har i lang tid gjort bruk av fristilte organisasjonsmodeller. Organisering av kommunal virksomhet i egne rettssubjekter utfordrer de vanlige ansvars- og styringslinjene. For å avhjelpe denne utfordringen har kommuneloven egne bestemmelser om kommunestyrets tilsyn og kontroll med slik utskilt virksomhet. Kontrollutvalget skal føre det løpende tilsynet med kommunens forvaltning og én av oppgavene er å påse at kommunen fører tilsyn med sine interesser i selskaper – det vil si eierskapskontroll eller selskapskontroll. I dette dokumentet brukes disse begrepene om hverandre. Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover, forskrifter og kommunestyrets vedtak.

Plan for selskapskontroll skal være basert på en overordnet analyse av eierskap ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger. Analysen skal ta sikte på å identifisere behovet for selskapskontroll i de ulike sektorer og med de ulike selskapene.

Denne analysen er utarbeidet av Salten Kontrollutvalgservice sommeren 2022. Til grunn for dokumentet ligger «Veileder i selskapskontroll» utarbeidet av Norges kommunerevisorforbund høsten 2018. Informasjon om kommunens eierskap er primært hentet fra kommunens siste eierskapsmelding og fra kommunens regnskap. Det er utover dette ikke gjort omfattende informasjonsinnhenting omkring de ulike eierskapene, og vurderinger av risiko og vesentligheter må således betraktes som en relativt enkel subjektiv betraktning.

1.1 Lovgrunnlaget

Kontrollansvaret for kommunens eierskap er fastslått i kommuneloven. Det heter blant annet i §23-2 at kontrollutvalget som en av sine oppgaver skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll). Om eierskapskontroll i §23-4 står følgende:

«Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.»

Det er verdt å merke seg at lovkravet om risiko- og vesentlighetsvurderinger knyttet til eierskapene er nytt i kommuneloven av 2018. Loven gir ingen konkret definisjon av «risiko- og vesentlighetsvurderinger», men departementet har gitt en utdypning av begrepet sett i sammenheng med tidligere kommunelov: «en vurdering av på hvilke områder av kommunens virksomhet det er risiko for vesentlige avvik i forhold til de vedtak, forutsetninger og mål som er satt for virksomheten». Utover dette har sekretariatet basert analysearbeidet på NKRFs veileder.

Ansvaret for ajourføring av kommunens eierskap er også innskjerpet den i nye kommunelov ved at det nå ligger krav om utarbeidelse eierskapsmelding, jfr §26:

«Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde
a. kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
b. en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
c. kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.»

Samlet sett viser de nye bestemmelsene at ansvaret for kommunenes eierstyring overfor kommunalt eide selskaper mv. er styrket i det nye lovverket.

1.2 Styring av utskilt kommunal virksomhet

At virksomheter eller tjenester skilles ut som egne foretak eller selskaper innebærer at betingelsene for folkevalgt styring og kontroll, og til dels også politikerrollen, endres. Dette medfører at styringen vil være av en annen art enn den politiske styringen av

kommunens øvrige virksomhet. De mest brukte argumentene for å skille ut virksomhet i selskaper og foretak er knyttet til kostnadseffektivitet, tjenestekvalitet, konkurranseutsetting, oppgave- og ansvarsfordeling og oversiktlighet. Med en slik organisering får folkevalgte ansvar for å fastsette mål og å føre kontroll med måloppnåelse, mens selskapets styre og ledelse har ansvar for valg og bruk av virkemidler.

Styringsvirkemidlene i en utskilt virksomhet er ikke de samme som for kommunens egen virksomhet. Ved at virksomheten legges til en enhet fristilt fra kommunens administrasjon mister kommunestyret sin rett til direkte instruksjon. Kommunestyret kan kun instruere den eller de representantene som opptrer i eierorganet på kommunestyrets vegne, for eksempel i et representantskap. Organer eller ansatte i selskapene kan ikke instrueres direkte.

Kommunens egenkontroll består av administrasjonssjefens internkontroll og kontrollfunksjonene underlagt kontrollutvalget. Når virksomhet skilles ut i egne juridiske enheter er det ikke lenger administrasjonssjefen som har ansvaret for internkontrollen, men styret i den aktuelle virksomheten. Selskapsformer som bygger på annet lovverk enn kommuneloven, har ikke nødvendigvis de samme juridiske kravene til internkontroll som en kommune. For en offentlig eier er det likevel viktig å påse at styret har den nødvendige kontroll med virksomheten. Forvaltningsrevisjon med hjemmel i kommuneloven § 23-3 dekker heller ikke virksomhet som er organisert som egne rettssubjekter. Dette erstattes av eierskapskontroll, som ifølge kommuneloven §23-4 gir adgang til å kontrollere utøvelse av kommunens eierskap.

Kontrollmulighetene består med dette av to former: eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon i selskaper. Eierskapskontrollen går ut på å undersøke om kommunen har en forsvarlig forvaltning av sine eierinteresser i selskaper. Dersom selskapskontrollen skal omfatte selskapets virksomhet – spørsmål som krever innsyn i selskapets drift - må dette gjøres i form av en forvaltningsrevisjon. Det kan være en glidende overgang mellom kontroll av eierskapsutøvelsen og revisjon av selskapet (forvaltningsrevisjon). Et typisk eksempel er samfunnsansvar (f.eks. etikk, varsling og anskaffelser). Andre eksempler på tema som må undersøkes gjennom forvaltningsrevisjon, er regelverksetterlevelse (f.eks. anskaffelser og offentlighet), selvkost og annen måloppnåelse/gjennomføring av virksomheten.

1.3 Hvilke organisasjonsformer omfattes av selskapskontrollen

Eier har i utgangspunktet ikke innsyn i selskapets interne anliggender, selv om det er kommunen som er eier av selskapet. I aksjeselskaper har for eksempel ikke eiere alminnelig rett til innsyn i selskapet, men må forholde seg til rapportering fra selskapets styre. Kontrollutvalget og revisor har imidlertid rett til innsyn i kommunens selskaper for å kunne drive kontrollvirksomhet, jfr kommuneloven §23-6 (utdrag):

«Kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendige for å gjennomføre sin kontroll, fra

a. interkommunale selskaper etter IKS-loven
b. interkommunale politiske råd
c. kommunale oppgavefellesskap
d. aksjeselskap der en kommune eller fylkeskommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer.

Kontrollutvalget kan foreta undersøkelser i virksomheten hvis det er nødvendig.

Kommunestyret og fylkestinget kan fastsette regler om kontrollutvalgets kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper som er nevnt i første ledd, og om hvilke dokumenter mv. som skal sendes til kontrollutvalget.

Kontrollutvalgets innsynsrett og rett til å foreta undersøkelser etter første og andre ledd gjelder på tilsvarende måte overfor andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen eller fylkeskommunen. Innsynet og undersøkelsene skal imidlertid bare omfatte det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt.»

Det er utvilsomt at alle aksjeselskaper og interkommunale selskaper (IKS-loven) er omfattet av bestemmelsen. Vertskommunesamarbeid etter § 20 faller ikke inn under selskapskontrollen, likeledes kommunale foretak. Disse er ikke egne rettssubjekter og vil omfattes av den ordinære forvaltningsrevisjonen av kommunens virksomhet. Det er kun de samarbeidene som kan anses som egne rettssubjekter som naturlig kan omfattes av selskapskontroll.

Det eksisterer noe ulike tolkninger hva angår andre selskapsformer. Det kan vurderes om enkelte samvirkeforetak og foreninger også bør anses for å være et eierskap i tilfeller der de bedriver økonomisk aktivitet og kan sees på som en alternativ organisasjonsform til

for eksempel aksjeselskap.

Stiftelser er ikke omfattet av selskapskontrollbegrepet. Stiftelser eies ikke av noen, og det er dermed ikke eierinteresser å føre kontroll med. Stiftelser er ment å være helt selvstendige fra stifterne, og stifterne kan ikke ha eierrådighet. Mange kommuner har opprettet stiftelser, alene eller sammen med andre, for å ivareta kommunale oppgaver. Disse stiftelsene har gjerne kommunalt oppnevnte styremedlemmer og/eller drives helt eller delvis ved hjelp av kommunale tilskudd. Kommunen kan ha et behov for kontroll med denne virksomheten, men kan ikke gjøre dette gjennom selskapskontroll. Kontrollutvalget kan eventuelt kontrollere kommunens egen oppfølging gjennom forvaltningsrevisjon.

Oppsummert kan man si det slik om hvilke selskaper som omfattes av selskapskontrollen:

Er omfattet av selskapskontroll: aksjeselskaper, interkommunale selskaper, interkommunale samarbeid som er organisert som egne rettssubjekter

Kan være omfattet av selskapskontroll: Samvirkeforetak, foreninger

Ikke omfattet av selskapskontroll: Stiftelser, kommunale foretak, interkommunale samarbeid som ***ikke*** er organisert som egne rettssubjekter.

1.4 Innholdet i risiko- og vesentlighetsvurderingen

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens og fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Det er opp til det enkelte kontrollutvalg å organisere arbeidet med overordnet analyse. Analysen bør som minimum inkludere en fullstendig oversikt over kommunens eierskap og en vurdering av behovet for kontroll med hvert av disse. Det er en fordel å samordne arbeidet med overordnet analyse og forslag til plan der selskaper eies av flere kommuner sammen.

Analysen bør inkludere en gjennomgang av kommunens styringssystem for eierskapsutøvelse og vurdere risiko på bakgrunn av kjente erfaringer med dette. Det bør legges mest innsats i risikovurdering for de selskapene med høyest vesentlighet. Det kan i tillegg vurderes om gjennomgående kontrolltemaer kan være aktuelle i tillegg til kontroller i enkeltselskaper.

Dette analysedokumentet og plan for selskapskontroll presenteres kontrollutvalg og kommunestyret i slutten av valgperioden. Etter loven skulle dette vært gjort innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert. Kontrollutvalgsekretariatet har derfor valgt å gjøre en enkel risiko- og vesentlighetsvurdering, som tilfredsstiller minimumskravene i veilederen. Det er prioritert å gi en oppdatert oversikt over relevante eierskap, en enkel vurdering av vesentlighet spesielt, og i noen grad risiko. Til slutt presenteres en oppsummering som drøfter selskaper og/eller tema som er mest aktuelle for kontroll.

I risiko- og vesentlighetsvurderingen benyttes matrise med fargeskala som trafikklyssystem. Grønn farge angir: lav risiko/vesentlighet. Gul farge: moderat risiko/vesentlighet. Rød farge: høy risiko/vesentlighet.

2. Saltdal kommunes eierskap

I henhold til kommuneloven §26 skal kommunen vedta en eierskapsmelding som sier noe om kommunens prinsipper for eierstyring, gi en oversikt over selskaper, foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har (eier)interesser i og formål med sine eierinteresser.

I denne overordnede analysen belyses fem hovedspørsmål:

- Hva eier kommunen?
- Hvordan forvaltes kommunens eierskap?
- Hvor vesentlig er det enkelte eierskap?
- Hvilken risiko er knyttet til det enkelte eierskap?
- Hvilke selskaper og øvrige temaer er aktuelle for selskapskontroll?

2.1 Hva eier Saltdal kommune.

Saltdal kommunestyre behandlet sist sitt eierskapsdokument i september 2020, sak 100/20, og denne er brukt som kilde for identifisering av eierskaper. I henhold til bestemmelsen om hvilke selskaper som er aktuelle for selskapskontroll, jfr kap 1.3, gjengis kun eierinteresser i aksjeselskaper, interkommunale selskaper, interkommunale samarbeid som er organisert som egne rettssubjekter, samvirkeforetak og foreninger.

Kommune	Selskap	Selskapsform	Kontrollert
Saltdal	Salten Kommunerevisjon	Interkommunalt selskap	nei
Saltdal	IRIS Salten	Interkommunalt selskap	ja
Saltdal	Salten Brann	Interkommunalt selskap	nei
Saltdal	Helse og miljøtilsyn Salten	Interkommunalt selskap	nei
Saltdal	Salten Kontrollutvalgsservice	Interkommunalt samarbeid	nei
Saltdal	RKK Salten (Regionalt kontor for kompetanseutvikling	Kommunalt oppgavefelleskap	nei
Saltdal	Salten Regionråd	Interkommunalt samarbeid under o	nei
Saltdal	Saltens Bilruter	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Vensmoen Eiendom	Aksjeselskap	ja
Saltdal	Galvano Tia	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Dragefosssen	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Rognan Utleiebygg	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Vev-Al-Plast	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Kommunekraft	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Indre Salten Vekst	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Indre Salten opplæringskontor	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Radio Salten	Aksjeselskap	nei
Saltdal	Røkland vannverk	Samvirke	nei
Saltdal	Heimly	Borettslag	nei

I kolonnen lengst til høyre markeres hvorvidt selskapet har gjennomgått eierskapskontroll siste to valgperioder. Dette gjelder Iris Salten som både har hatt kontroller i 2019 og 2022. Den første kontrollen gjaldt selvkost og offentlige anskaffelser og den andre var en forvaltningsrevisjon med tema statsstøtte og konkurranse ved anskaffelser. I tillegg har det vært en eierskapskontroll i Vensmoen Eiendom AS i 2019.

2.2 Hvordan forvaltes kommunens eierskap

Hvordan kommunens eierskap forvaltes kan sies å være selve hovedproblemstillingen for selskapskontrollen, og det spørsmålet eierskapskontrollen er ment å gi svar på. I en overordnet analyse kan man prøve å danne seg en mening om hva vi allerede vet om dette. Som nevnt har Saltdal kommune behandlet eierskapsmeldingen i 2020 med en oversikt over sine eierskaper, men kommunestyrebehandlingen var bare et arbeidsnotat med mandat for videre behandling. Hvorvidt og hvordan eierskapsmeldingen anvendes er vanskelig å gi en objektiv vurdering av, uten ytterligere analyse, dybdeintervjuer og kontroll. Da kommunestyret vedtok mandat for eierskapsmeldingen het det følgende:

1. *Det utarbeides eierskapsmelding for Saltdal kommune med utgangspunkt i vedlagt arbeidsnotat. Eierskapsmeldingen skal inneholde kommunens prinsipper for eierstyring, en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser i og formål med eierinteressene.*

2. *Formannskapet oppnevnes som styringsgruppe for eierskapsmeldingen. Styringsgruppen skal spesielt foreslå eierstrategier for de ulike eierskapene.*

3. *Eierskapsmeldingen legges frem for kommunestyret innen 1.kvartal 2021.*

Sekretariatet har ikke registrert at det er blitt gjort noen videre behandlinger etter dette.

Det varierer hvor systematisk kommunene jobber med eierstyring. Selv om en kommune har vedtatt en eierskapsmelding, eller andre styringsdokumenter, er det viktig å vurdere hvordan systemene for eierstyring fungerer i praksis. Veilederen peker på at dette i seg selv være et hovedfunn for selskapskontrollen og noe kontrollutvalgene kan ta tak i. Dersom dette er

veldig tydelig kan det kanskje være noe kontrollutvalget kan påpeke allerede etter analyseprosessen.

2.3 Hvor vesentlig er det enkelte selskap

Det anbefales å begynne med vurderingen av vesentlighet. Dersom vi gjør dette kan vi styre ressursene til risikovurdering mot de selskapene vi oppfatter som vesentlige og gjøre analysen av risiko enklere for de som vurderes som mindre betydningsfulle og dermed uansett ikke vil være aktuelle til å tas med i planen for selskapskontroll.

I korte trekk kan man oppsummere vesentlighetsmomenter med hvor alvorlig det er for kommunen dersom dens mål for eierskapet ikke oppnås. Det finnes mange mulige kriterier for hva som gjør et eierskap vesentlig. Noen eierskap har et finansielt formål, altså at man ønsker økonomisk utbytte, mens andre har et politisk formål, for eksempel at man ser det som en hensiktsmessig måte å tilby en viktig tjeneste til innbyggerne, et bidrag til å utvikle arbeidsplasser i kommunen eller en måte å organisere andre kommunale oppgave på.

Kommunens mål med eierskapet er ikke alltid klart uttrykt. Dersom kommunens formål med å eie ikke fremstår som tydelig så er det også vanskelig å vurdere konsekvensene av at mål ikke oppnås. I slike tilfeller kan det være på sin plass at kontrollutvalget påpeker dette. Uklare mål kan også gi dårlig styringsinformasjon til selskapet og være en risiko i seg selv. Det presiseres at dette ikke er vurdert i analysen, men kan være aktuell som tema som inngår i en eierskapskontroll.

I dette kan følgende vesentlighetsmomenter legges til grunn:

- Store økonomiske verdier
- Hvorvidt selskapet utfører viktige kommunale oppgaver
- Mottar vesentlige tilskudd fra kommunen
- Betydning for lokalsamfunn/arbeidsplasser
- Politisk interesse/prestisje

Det er gjort en enkel subjektiv vesentlighetsvurdering uten omfattende innhenting av dokumentasjon. Vesentlighetsmomenter som er vurdert er i særlig grad om eierskapet

omfatter en sentral del av kommunes tjenesteyting og/eller om det utgjør en viktig del av kommunens økonomi.

Kommune	Selskap	Vesentlighet
Saltdal	Salten Kommunerevisjon	Relativt begrenset økonomi og myndighet.
Saltdal	IRIS Salten	Vesentlige kommunale oppgaver. Selvfinansierende, gebyrer. Lokalsamfunn/arbeidsplasser.
Saltdal	Salten Brann	Vesentlige kommunale oppgaver. Store økonomiske overføringer. Lokalsamfunn/arbeidsplasser.
Saltdal	Helse og miljøtilsyn Salten	Relativt begrenset økonomi og myndighet.
Saltdal	Salten Kontrollutvalgsservice	Relativt begrenset økonomi og myndighet.
Saltdal	RKK Salten (Regionalt kontor for kompetanseutvikling	Relativt begrenset økonomi og myndighet.
Saltdal	Salten Regionråd	Ikke delegert myndighet.
Saltdal	Saltens Bilruter	Mindre eierskap (6%). Betydning for lokalsamfunn, arbeidsplasser.
Saltdal	Vensmoen Eiendom	Heleid, 100%. Betydning for lokalsamfunn. Politiske interesse. Arbeidsplasser.
Saltdal	Galvano Tia	Marginal interesse.
Saltdal	Dragefosssen	Marginalt eierskap.
Saltdal	Rognan Utleiebygg	Vesentlig eierskapsandel (52%), men begrenset økonomi og ansvarsområde.
Saltdal	Vev-Al-Plast	Vesentlig eierskapsandel (51%). Betydning for lokalsamfunn. Politiske interesse. Arbeidsplasser.
Saltdal	Kommunekraft	Marginalt eierskap (0,3%).
Saltdal	Indre Salten Vekst	Marginalt eierskap og interesse.
Saltdal	Indre Salten opplæringskontor	Begrenset eierskap (12,5%) og ansvarsområde.
Saltdal	Radio Salten	Marginalt eierskap og interesse.
Saltdal	Røkland vannverk	Marginal interesse.
Saltdal	Heimly	Begrenset økonomi og ansvarsområde.

2.4 Hvilken risiko er knyttet til det enkelte eierskap

Risiko kan defineres som sannsynligheten for at kommunen ikke oppnår sine intensjoner med eierskapet eller at andre betydelige problemer oppstår. En slik analyse for hvert enkelt selskap vil vanligvis være en ressurskrevende prosess. Ved utarbeidelse av plan for selskapskontroll bør man derfor foreta en overordnet helhetsvurdering av risikonivået knyttet til kommunens eierskapsutøvelse, og risiko i det enkelte selskap, særlig knyttet til eiernes styring og kommunenes målsetting med eierskapet.

Økonomien vil alltid være en viktig risikofaktor. Et selskap som går konkurs er naturlig nok ikke i stand til å oppnå noen mål. Momenter som kan være aktuelle å legge vekt på kan være fornuftig nivå på egenkapital, tilstrekkelig likviditet og avkastning i tråd med formålet. Negativ utvikling over tid er særlig et faresignal.

Selv om et selskap har god økonomi, betyr ikke det at det oppfyller de målene kommunen har med eierskapet. Dersom eierskapet ikke er rent finansielt motivert er det også nødvendig å vurdere andre former for måloppnåelse. En konkret vurdering av måloppnåelsen ligger imidlertid i større grad til selve selskapskontrollen enn til den overordnede analysen og er derfor i liten grad vurdert her.

Oppsummert kan eksempler på risikomomenter være:

- Negativ økonomisk utvikling (EK, likviditet, avkastning)

- Negativ medieoppmerksomhet
- Store endringer (organisasjon, lederskifter, målsettinger, marked)
- Komplisert/uklar organisering
- Rollekonflikter (for eksempel sentrale politikere i styrer)
- Svak eierstyring
- Manglende etiske retningslinjer og anitkorrupsjonsarbeid
- Urealistiske eller uklare mål
- Politisk kritikk

En grundig risikovurdering krever innhenting av dokumentasjon fra selskap og eier, i tillegg til at det kan være nyttig med andre kilder, så som revisjon, media og andre interessenter. I likhet med vesentlighetsvurderingene har man her gjort enkle subjektive vurderinger. Det vi særlig har basert vår vurdering på er om selskapet er i en utsatt markeds- og konkurransesituasjon og tilgjengelig regnskapsinformasjon.

Kommune	Selskap	Risiko
Saltdal	Salten Kommunerevisjon	Stabil organisasjon og økonomi.
Saltdal	IRIS Salten	God økonomi. En viss utskfiting i ledelse. Noe kritikk (tidligere selskapkontroller).
Saltdal	Salten Brann	Presset økonomi. Store potensielle driftsendringer, jfr politisk sak brannordning.
Saltdal	Helse og miljøtilsyn Salten	Stabil organisasjon og økonomi.
Saltdal	Salten Kontrollutvalgsservice	Stabil organisasjon og økonomi.
Saltdal	RKK Salten (Regionalt kontor for kompetanseutvikling	Stabil organisasjon og økonomi.
Saltdal	Salten Regionråd	Stabil organisasjon og økonomi.
Saltdal	Saltens Bilruter	God økonomi, stabil organisasjon. Varierende markedsområder.
Saltdal	Vensmoen Eiendom	Krevende økonomi.
Saltdal	Galvano Tia	Skiftende rammevilkår.
Saltdal	Dragefosssen	Stabil organisasjon og økonomi.
Saltdal	Rognan Utleiebygg	Lite eksponert.
Saltdal	Vev-Al-Plast	Skiftende rammevilkår.
Saltdal	Kommunekraft	Lav risiko.
Saltdal	Indre Salten Vekst	Ikke risikovurdert.
Saltdal	Indre Salten opplæringskontor	Ikke risikovurdert.
Saltdal	Radio Salten	Ikke risikovurdert.
Saltdal	Røkland vannverk	Ikke risikovurdert.
Saltdal	Heimly	Ikke risikovurdert.

2.5 Hvilke selskaper og øvrige temaer er aktuelle for selskapskontroll

Formålet med denne analysen er å identifisere selskaper, bransjer og tema som kan være aktuelle for eierskapskontroll eller forvaltningsrevisjon.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen gir en oversikt over kommunens eierskap som utgangspunkt for selskap som kan inngå i en kontroll. Denne viser blant annet at det har vært få selskap som har vært gjennom kontroller siste perioder. Videre sorterer den i noen grad på hvilke eierskap som er vesentlig for kommunene og i så måte bør være mest aktuell for

kontroll. Samtidig er dette en relativt enkel analyse som mangler inngående vurderinger av selskapene, og da særlig knyttet til kommunens formål med eierskapene og risiko vs måloppnåelse. Dette gir et mindre fundamentert grunnlag for å peke på hvilke selskaper som bør inngå i en kontroll.

Det er tidligere poengtert at ansvaret for kontroll av kommunens eierskap er skjerpet i den nye kommuneloven. Det kan derfor være aktuelt for kontrollutvalget å anbefale en generell forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll om kommunens eierstyring fremfor selskapsspesifikke kontroller. Dette understøttes også av veilederen som sier at systemet for eierstyring – både utformingen og praktiseringen av det – i seg selv kan være aktuelle som prosjekt for selskapskontroll. Kunnskapen om en slik revisjon vil kunne ha verdi i fremtidig utpeking av eierskap som bør granskes nærmere.

Dersom kontrollutvalget og kommunestyret likevel finner det mer formålstjenlig å gjøre en spesifikk selskapskontroll, anbefales det at man peker på selskap med moderat/høy vesentlighet og som ikke har vært gjennom kontroll siste to valgperioder.

3 Oppsummering

Risiko- og vesentlighetsvurderingen gir her en grov og forenklet oversikt over kommunens eierskap som utgangspunkt for selskap som kan inngå i en kontroll. Denne viser blant annet at det har vært få selskap som har vært gjennom kontroller siste perioder. Videre sorterer den i noen grad på hvilke eierskap som er vesentlig for kommunen og i så måte bør være mest aktuell for kontroll. Matrisen gir en oppsummering av risiko og vesentlighet.

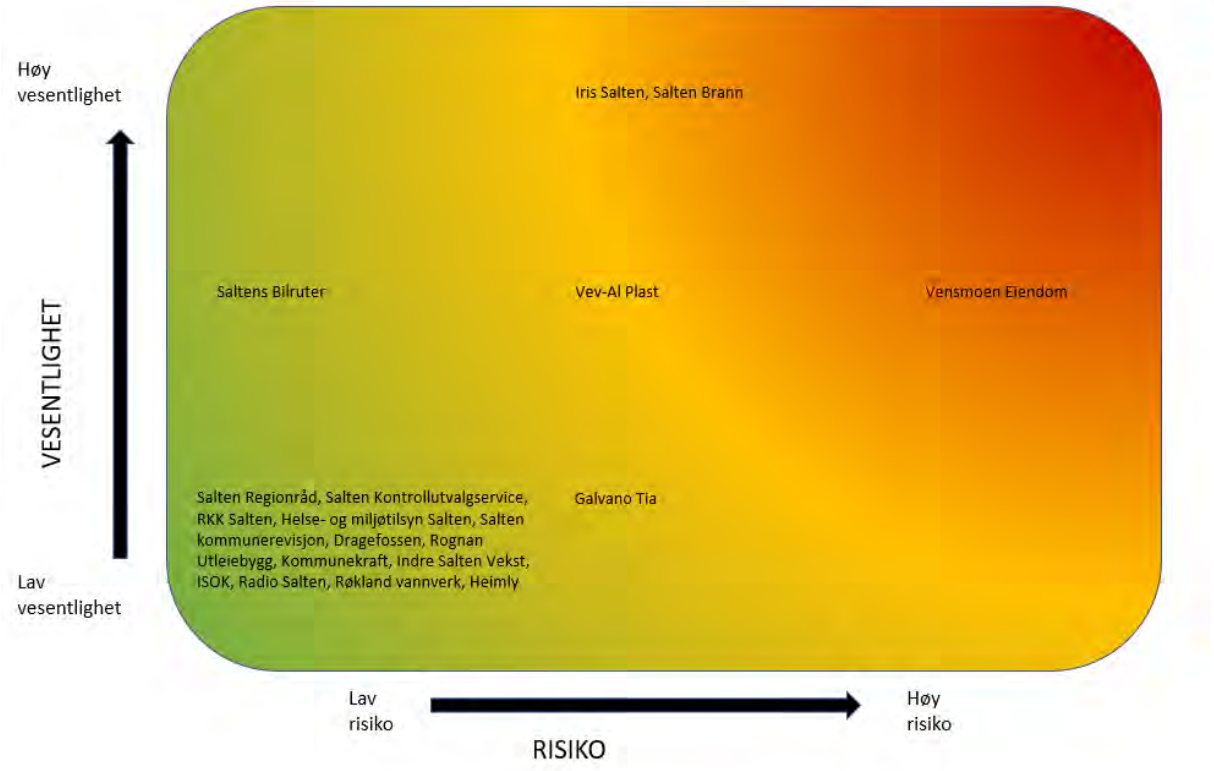

Fig.1. Risiko- og vesentligheter, Saltdal kommunes eierskap

Det poengteres at dette er en relativt enkel analyse som mangler inngående vurderinger av selskapene, og da særlig knyttet til kommunens formål med eierskapene og risiko vs måloppnåelse. Dette gir et mindre fundamentert grunnlag for å peke på hvilke selskaper som er mest aktuelle og således bør prioriteres for kontroll. Av den grunn anbefales det at man fremfor å gå for selskapsspesifikke kontroller, heller foretar en generell forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll om kommunens system for eierstyring.

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/830	417-5.3	Lars Hansen

SAK 33/22

Bestilling forvaltningsrevisjon spesialundervisning (2.gangs behandling)

Saksgang:	**Møtedato:**
Kontrollutvalget	14.06.2022
Kontrollutvalget	07.09.2022

Vedlegg:

a) Salten kommunerevisjon IKS, 11.5.2022: Prosjektplan forvaltningsrevisjon Spesialundervisning

Bakgrunn:
Saken er satt på dagsorden med bakgrunn i Plan for forvaltningsrevisjon for 2020-2023 vedtatt i kommunestyrets sak 92/20. Vedtatte prioriterte tema i rekkefølge:

1. Selvkost vann og avløp (levert)
2. Økonomistyring – oppfølgning av vedtak / rapportering (levert)
3. Internkontrollsystemer
4. Informasjonssikkerhet
5. **Spesialundervisning (til behandling)**
6. Sykefravær
7. Beredskap vann og avløp

I vedlagte prosjektplan har revisor beskrevet følgende formål med forvaltningsrevisjonen: *å finne ut i hvilken grad Saltdal kommune etterlever krav i lov og retningslinjer om spesialundervisning*

For å få belyst dette, legger revisor opp til undersøkelser som skal gi svar på følgende problemstilling:

I hvilken grad ivaretar Saltdal kommune krav i regelverket om spesialundervisning?

Det legges opp til vurderinger i forhold til:

- Tilpasset opplæring og intensiv opplæring ved behov
- Tiltak før sakkyndig vurdering
- Samtykke og vurderinger rundt barnets beste
- Sakkyndig vurdering og samarbeid PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste)
- Vedtak
- Medvirkning fra barn og deres foresatte
- Kompetanse og kapasitet
- Gjennomføring av vedtak og IOP (individuell opplæringsplan)
- Underveisvurdering og årlig rapport
- Interne føringer og rutiner

Revisjonskriterier vil bli utledet fra bl.a

- Forvaltningsloven
- Opplæringsloven
- Veiledere
- Kommunens egne retningslinjer

Revisor legger opp til at det brukes 300 timer på denne rapporten, og at rapporten er endelig utarbeidet innen høst / vinter 2022.

Vurdering:
Prosjektplanen inneholder problemstillinger, revisjonskriterier, og metodebruk slik det rådes til i Norges Kommunerevisorforbunds (NKRF) RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon.

Det legges opp til en nærmere gjennomgang og drøfting av prosjektplanen i utvalgets møte, og at prosjektplan med eventuelle endringer / presiseringer vedtas som kontrollutvalgets bestilling.

Forslag til vedtak:
Kontrollutvalget godkjenner bestilling av forvaltningsrevisjon Spesialundervisning slik det er beskrevet i revisors prosjektplan datert 11. mai 2022

Innenfor rammen av forvaltningsrevisjonens formål gir kontrollutvalget revisor fullmakt til å foreta justering av fastsatt problemstilling ved behov.

Kontrollutvalget ber revisor fortløpende rapportere til kontrollutvalget om fremdriften og om det er gjort endringer i prosjektets problemstillinger.

Behandling 14. juni 2022:
Omforent forslag til vedtak:
Kontrollutvalget drøftet innholdet i prosjektplanen, og ber revisor justere prosjektplan slik at den i tillegg omhandler systemer for overgang mellom barnehage og skole. Saken tas opp til behandling i møte 7. september 2022.

Votering:
Omforen forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Kontrollutvalget drøftet innholdet i prosjektplanen, og ber revisor justere prosjektplan slik at den i tillegg omhandler systemer for overgang mellom barnehage og skole. Saken tas opp til behandling i møte 7. september 2022.

Til behandling 7. september 2022:
Vedlagt er prosjektplan for forvaltningsrevisjon datert 26.8.2022.

Revisor har ivaretatt utvalgets vedtak 14.6.2022 ved å formulere en problemstilling i tillegg til den opprinnelige (I hvilken grad ivaretar skolene i Saltdal kommune krav i regelverket om spesialundervisning?). Ny problemstilling: **I hvilken grad ivaretar Saltdal kommune overgangen mellom barnehage og skole for barn med spesielle behov?** Revisor legger opp til at det gjøres undersøkelser og vurderinger i forhold til

- Samarbeid
- Plan for overgang
- Interne føringer og rutiner

Revisor stiller i møte, og det blir en gjennomgang av prosjektplanen, slik at prosjektplan med eventuelle endringer / presiseringer vedtas som kontrollutvalgets bestilling.

Forslag til vedtak:
Kontrollutvalget godkjenner bestilling av forvaltningsrevisjon Spesialundervisning slik det er beskrevet i revisors prosjektplan datert 26. august 2022

Innenfor rammen av forvaltningsrevisjonens formål gir kontrollutvalget revisor fullmakt til å foreta justering av fastsatt problemstilling ved behov.

Kontrollutvalget ber revisor fortløpende rapportere til kontrollutvalget om fremdriften og om det er gjort endringer i prosjektets problemstillinger.

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

SALTEN KOMMUNEREVISJON	Kommune/Etat/Institusjon: **Saltdal kommune**	År: 2022	Arkiv: 1. Planl. av prosj
Utført dato: 26.08.2022 Navn: Silje Fisktjønmo	**Spesialundervisning**	Bestilt KU dato:	Side: 1 av 3

Sjekkpunkter

1. Bakgrunn prosjektinformasjon *(Hvorfor forvaltningsrevisjon)*

Kommentar: På bakgrunn av overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for Saltdal kommune sak nr. 92/20, leverer Salten Kommunerevisjon IKS forslag til prosjektplan for *«Spesialundervisning»*.

Prosjektet er prioritert som nummer 5 på listen i plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023.

2. Formål *(Målformulering) (Er revisjonens formål av interesse for kommunen og/eller administrasjonen?)*

Kommentar:
Formålet med prosjektet er å finne ut i hvilken grad Saltdal kommune etterlever krav i lov og retningslinjer om spesialundervisning.

3. Problemstillinger *(En spesifisering/konkretisering av formålet).*

3.1 Problemstilling 1
I hvilken grad ivaretar skolene i Saltdal kommune krav i regelverket om spesialundervisning?

Vurderinger i forhold til:

- Sakkyndig vurdering og samarbeid PPT (Pedagogisk-psykologisk tjeneste)
- Vedtak
- Medvirkning fra barn og deres foresatte
- Kompetanse og kapasitet
- Gjennomføring av vedtak og IOP (individuell opplæringsplan)
- Underveisvurdering og årlig rapport
- Interne føringer og rutiner

3.2 Problemstilling 2
I hvilken grad ivaretar Saltdal kommune overgangen mellom barnehage og skole for barn med spesielle behov?

Vurderinger i forhold til:

- Samarbeid
- Plan for overgang
- Interne føringer og rutiner

4. Revisjonskriterier *(Grunnlag for vurdering). Relevante revisjonskriterier kan være utledet av vedtak og forutsetninger, lov, forskrift, veiledere, rundskriv, resultatmål, anerkjent praksis, fagteori og kommunale planer mv.*

Kommentar:

- Forvaltningsloven

- Opplæringsloven
- FNs barnekonvensjon
- Forskrift til opplæringsloven
- Veilederen Spesialundervisning
- Veileder: Fra eldst til yngst
- Kommunens egne retningslinjer og reglementer

5. Metodisk tilnærming og gjennomføring/revisjonshandlinger
(Datainnsamling og – analyse) Hvordan? Hensiktsmessig? Gjennomførbart? Tilstrekkelig kompetanse? Relevant?

Kommentar:
Dokumentanalyse.
Intervju med rektorene ved grunnskolene i kommunen, og andre relevante ledere i kommunen.
Intervju med noen barnehagestyrere.
Samtaler med PPT-tjenesten, og eventuelle andre.
Ved behov vil stikkprøver etterspørres fra skolene.
Spørreundersøkelse blant ansatte, og eventuelt foresatte.

6. Organisering og ressursbehov *(Personell, budsjett, ansvarsfordeling) Har vi nødvendig kompetanse? Ekstra bistand? Kritiske punkter?*

Kommentar:
Utførende revisor er foreløpig: Bjørn Vegard Gamst
Oppdragsvanslig revisor: Bjørn Vegard Gamst

7. Milepæler *(Oversikt over milepæler) Er fremdriftsplanen realistisk?*

Kommentar:
- Godkjenning av prosjektplan – høst 2022
- Oppstartsbrev – høst 2022
- Dokumentanalyse – høst 2022/vinter 2023
- Endelig utarbeidelse av rapport – vår 2023

8. Revisors uavhengighet

Kommentar:

Ansvarlig revisor og utførende revisor bekrefter sin uavhengighet i henhold til forskrift om revisjon av kommuner §15.

Sted/dato: Bodø / 26.08.2022

Bjørn Vegard Gaundal

Ansvarlig revisor: _____

Bjørn Vegard Gaundal

Foreløpig utførende revisor: _____

9. Ressursbruk

Kommentar:

350 timer

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/831	417-5.1	Lars Hansen

SAK 34/22

Budsjett for kontroll og tilsyn 2022

Saksgang:
Kontrollutvalget

Møtedato:
07.09.2022

Vedlegg:
Ingen

Bakgrunn for saken:
Kontrollutvalget skal i henhold til egen virksomhetsplan for 2022 behandle Budsjett for kontroll og tilsyn 2023 i sitt første møte høsten 2022.

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2 pålegger kontrollutvalget å utarbeide forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen:

> *Kontrollutvalget skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Forslaget skal følge innstillingen til årsbudsjettet etter kommuneloven § 14-3 tredje ledd til kommunestyret eller fylkestinget.*

Kommunaldepartementet har i veileder til forskriften følgende merknad:

> *Bestemmelsen viderefører den tidligere kontrollutvalgsforskriften § 18 første ledd. Den gir kontrollutvalget rett og plikt til å utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. I uttrykket kontrollarbeidet inngår da utgifter til kontrollutvalget, kontrollutvalgssekretariatet og revisjonen. Kontrollutvalgets forslag skal følge innstillingen om årsbudsjett, som går fra formannskapet til kommunestyret eller fylkestinget. Som en del av sin helhetlige*

budsjettinnstilling, tar formannskapet selv stilling til hvordan det mener budsjettet for kontrollarbeidet bør være. Kontrollutvalgets budsjettforslag følger uendret saken. Det skal være klart og tydelig for kommunestyret hva kontrollutvalget har foreslått.

Henvisningen til kommuneloven § 14-3 tredje ledd sikrer at kontrollutvalgets forslag følger med innstillingen både i kommuner som er styrt etter formannskapsmodellen og kommuner som er styrt etter parlamentarismemodellen.

At forslaget skal følge innstillingen betyr også at kommunedirektøren ikke har adgang til å gjøre endringer i kontrollutvalgets forslag underveis i prosessen. Dette er også presisert i departementets tolkningsuttalelse i sak 20/2919-5. Her heter det at "[d]epartementet legger derfor til grunn at kommunedirektøren ikke kan endre eller redusere kontrollutvalgets budsjettforslag for kontrollarbeidet før det skal behandles i formannskapet."

I departementets tolkningsuttalelse i sak 20/2919-3 slås det fast at når kontrollutvalget oversender budsjettforslaget sitt, vil dette ikke være en rapportering om resultatene av sitt arbeid, jf. kommuneloven § 23-5 første punktum. Departementet legger derfor til grunn at § 23-5 ikke innebærer at kommunedirektøren skal gis anledning til å uttale seg før kontrollutvalget behandler saker som gjelder budsjettforslag for kontrollarbeidet.

Budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen omfatter revisor, kontrollutvalg og sekretariat.

Utgifter til revisjon
Når det gjelder revisor er Saltdal kommune tilsluttet Salten kommunerevisjon IKS, der representantskapet vedtar budsjettramme for virksomheten. Utgifter fordeles budsjettmessig ut fra revisors planlagte aktivitet for den enkelte eierkommune. Det er fra selskapets side lagt opp til ingen større endringer i revisjonens drift fra 2022 til 2023. Representantskapet i selskapet har vedtatt et budsjett med en økning på 8 % for virksomheten samlet sett. Økningen er ifølge selskapets budsjettsak større enn konsumprisindeksen (4,5 %), og dette er for å dekke opp økte pensjonskostnader. Med dette som bakgrunn beregnes Saltdal kommunes honorar til revisjon til ca kr **1 295 000** i 2023 (2022: kr 1 199 000)

Utgifter til sekretariat
Salten kontrollutvalgservice yter sekretariatstjenester til kommunene i Salten, også Saltdal. Det legges ikke opp til vesentlige endringer i driften fra 2022 til 2023. Dermed budsjetteres det med kr 2 511 000 i samlede utgifter i 2023 (2022-budsjett 2 445 000). Det budsjetteres med inntekter på kr 2 511 000, som fordeles kommunene i mellom i samsvar med vedtatt Samarbeidsavtale.

For Saltdal kommunes del var andel sekretariat beregnet til kr 194 000 i 2022, mens det beregnes til **202 000** i 2022.

Utgifter til kontrollutvalget
Ordinære driftsutgifter tilknyttet kontrollutvalget, så som godtgjørelser, tapt arbeidsfortjeneste etc er budsjettert sammen med utgifter til øvrige politiske organer. Det kan ut over dette være behov for at kontrollutvalgets medlemmer deltar på kurs eller opplæring som vedrører utvalgets arbeidsområde, og da særlig i begynnelsen av valgperioden. For 2022 budsjetterte utvalget med kr **55 000** til dette formålet. Dette foreslås videreført. Ny valgperiode starter i oktober 2023. I samsvar med tidligere praksis legges det opp til folkevalgtopplæring for kontrollutvalg på slutten av valgåret.

Alle tall er basert på forventet aktivitet. Endret aktivitet kan medføre endret utgiftsnivå. Oppsummert utgjør forslag til budsjett til kontroll og tilsyn følgende:

Regnskaps- og forvaltningsrevisjon, selskapskontroll	Kr 1 295 000
Sekretærbistand	Kr 202 000
Kurs og opplæring, andre driftsutgifter	Kr 55 000
Sum	Kr 1 552 000

Forslag til vedtak:
Saltdal kommunes utgifter til tilsyn og kontroll (revisjon, sekretariat og kontrollutvalg) 2023 foreslås budsjettert til kr 1 552 000.

Regnskaps- og forvaltningsrevisjon, selskapskontroll	Kr 1 295 000
Sekretærbistand	Kr 202 000
Kurs og opplæring, andre driftsutgifter	Kr 55 000
Sum	Kr 1 552 000

Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og revisjonsarbeidet oversendes formannskapet.

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretariatsleder

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/833	417-5.3	Lars Hansen

SAK 35/22

Revisors vurdering av egen uavhengighet

Saksgang:	**Møtedato:**
Kontrollutvalget	07.09.2022

Vedlegg:

- Salten kommunerevisjon IKS, 20 juni 2022: Egenvurdering av uavhengighet

Bakgrunn for saken:
Kommuneloven stiller i § 24-4 krav om at revisor skal være uavhengig og ha god vandel. Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 16-19 stiller nærmere krav til revisors uavhengighet, bl.a:

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisorens uavhengighet og objektivitet. § 16

Revisor kan ikke utføre revisjon eller annen kontroll for kommunen eller fylkeskommunen hvis revisoren eller revisorens nærstående har en slik tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller virksomhetens ansatte eller tillitsmenn at den er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet. § 17

Revisor kan ikke

a) ha andre stillinger i kommunen eller fylkeskommunen

b) ha andre stillinger i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av

c) *være medlem av styrende organer i en virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i eller er eier av. Dette gjelder ikke hvis virksomheten utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap, samvirkeforetak eller aksjeselskap*

d) *delta i eller ha funksjoner i en annen virksomhet, hvis det kan føre til at revisorens interesser kommer i konflikt med interessene til kommunen eller fylkeskommunen, eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisoren*

e) *utføre rådgivningstjenester eller andre tjenester for kommunen eller fylkeskommunen, hvis dette er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet*

f) *yte tjenester som hører inn under den reviderte virksomhetens egne ledelses- og kontrolloppgaver*

g) *opptre som fullmektig for den reviderte virksomheten, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolsloven § 218.*

I henhold til forskriften skal oppdragsansvarlig revisor minimum hvert år avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget

.

Vedlagt følger slik egenvurdering datert 20. juni 2022 fra oppdragsansvarlig regnskapsrevisor Tone Hammerfall og oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Bjørn Vegard Gamst.

Vurdering

Vedlagte vurdering er utarbeidet i samsvar med Norges kommunerevisorforbunds mal for egenvurdering av uavhengighet. På tidspunktet for behandling av revisors egenvurdering er det klart at det vil bli endringer i oppdragsansvarlig for kommunen. Dette kommer revisor tilbake til. Sekretariatet har ingen merknader til revisors egenvurdering av uavhengighet.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget i Saltdal kommune tar revisors egenvurdering av sin uavhengighet datert 20. juni 2022 til etterretning. Utvalget ber om å bli løpende orientert om forhold som kan endre vurderingen av uavhengighet.

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretariatsleder

SALTEN
KOMMUNEREVISJON

Kontrollutvalget i Saltdal kommune

Deres ref.: Vår ref.: 2010/A2/bvg/th Dato: 20. juni 2022

EGENVURDERING AV UAVHENGIGHET

Innledning

Ifølge kommuneloven § 24-4 skal revisor være uavhengig og ha god vandel. Nærmere krav til revisors uavhengighet og vandel følger av forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 16-19.

Kravene til uavhengighet og objektivitet gjelder for alle som utfører revisjon for kommunen, herunder regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Dette omfatter både oppdragsansvarlig revisor, medarbeidere på oppdraget og eventuelt andre som er engasjert på oppdraget.

Salten kommunerevisjon IKS har et kvalitetskontrollsystem i samsvar med internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQM). Kvalitetskontrollsystemet omfatter dokumenterte retningslinjer og rutiner for etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og krav i gjeldende lovgivning og annen regulering. Som en del av kvalitetskontrollsystemet har vi rutiner for å følge opp og sikre at revisjonsteamet har tilstrekkelig uavhengighet.

Ifølge kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften § 19 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Denne egenvurderingen følger nedenfor.

Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet

Forskriftskrav	Oppdragsansvarlig revisors egenvurdering
Overordnet krav til uavhengighet (§ 16)	Undertegnede bekrefter at det ikke foreligger spesielle forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet.
Tilknytning til den reviderte virksomheten (§ 17)	Undertegnede har ikke selv eller nærstående som har en slik tilknytning til den reviderte eller kontrollerte virksomheten eller virksomhetens ansatte eller tillitsmenn at den er egnet til å svekke revisorens uavhengighet og objektivitet.
Stillinger i kommunen (§ 18 a)	Undertegnede har ikke stillinger eller verv i kommunen.
Stillinger i virksomhet (§ 18 b)	Undertegnende har ikke andre stillinger i en virksomhet som kommunen deltar i eller er eier av, utover at Salten kommunerevisjon utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap.

Forskriftskrav	Oppdragsansvarlig revisors egenvurdering
Medlem av styrende organer (§ 18 c)	Undertegnede er ikke medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen deltar i eller er eier av, utover at Salten kommunerevisjon utfører revisjon og er organisert som et interkommunalt selskap.
Deltakelse eller funksjoner i annen virksomhet (§ 18 d)	Undertegnede deltar ikke i, eller har funksjoner i en annen virksomhet, som kan medføre at revisors interesser kommer i konflikt med interessene til kommunen, eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til revisor.
Rådgivning eller andre tjenester (§ 18 e)	Før slike tjenester gjør undertegnede en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art med hensyn til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med kontrollutvalgs- og revisjonsforskriften § 18 e, utfører vi ikke tjenesten. Revisor vurderer hvert enkelt tilfelle særskilt. Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Undertegnede er bevisst på at også slik veiledning må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger. Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor Saltdal kommune som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.
Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver (§ 18 f)	Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor Saltdal kommune som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver.
Fullmektig for den revisjonspliktige (§ 18 g)	Undertegnede opptrer ikke som fullmektig for Saltdal kommune.

Salten kommunerevisjon IKS

Tone Z. Hammerfall
Tone Z. Hammerfall
oppdragsansvarlig regnskapsrevisor

Bjørn Vegard Gamst
Bjørn Vegard Gamst
oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/833	417-5.3	Lars Hansen

SAK 36/22

Orienteringer fra revisjon og sekretariat

Saksgang:	**Møtedato:**
Kontrollutvalget	07.09.2022

a) Salten kommunerevisjon IKS, Hovedutskrift 23. mai 2022 Møte i representantskapet
b) Salten kontrollutvalgservice KO, 13. juni 2022 Protokoll fra møte i representantskapet
c) Saltdal kommune, Sentraladministrasjonen, kopi av brev 30.8.22 til Gunnar Eriksen Johansen: Svar på søknad om permisjon fra politiske verv
d) Forum for kontroll og tilsyn: Veileder – Håndtering av henvendelser til kontrollutvalget
e) Kommunal- og distriktsdepartementet: Høring Endringer i kommuneloven

Bakgrunn for saken:
Kontrollutvalget gis orienteringer fra revisjon og sekretariat om status når det gjelder arbeidet med kontroll og tilsyn, herunder fremdrift for bestilt forvaltningsrevisjon.

I vedlegg merket e) legger departementet opp til endringer i kommuneloven når det gjelder

- reglene om valg til folkevalgte organer,
- at medvirkningsråd skal kunne opprette arbeidsutvalg
- at interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap skal kunne bruke forkortelsene hhv IPR og KO i navnet.
- Departementet mener videre det er behov for klargjørende regler om minimumsavdrag på lån, og foreslår derfor en forskriftshjemmel.
- I tillegg har departementet forslag om enkelte andre tydeliggjøringer og justeringer.

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

SALTEN
KOMMUNEREVISJON

a)

HOVEDUTSKRIFT

Mandag den 23. mai 2022 kl. 1100 på Posthusgården, Havnegata 9 i Bodø ble det avholdt møte i representantskapet for Salten kommunerevisjon IKS.

Til stede:
Espen Rokkan, Bodø
Charlotte Ringkjøb, Bodø
Gunnar Skjellvik, Gildeskål
Arild Kjerpeseth, Meløy
Turid Willumstad, Fauske
Monika Sande, Beiarn
Jannike Moen, Sørfold

Forfall:
Monika Sande, Beiarn
Britt Kristoffersen, Hamarøy
Paal Robert Haagensen, Saltdal. Vara kunne ikke møte
Thomas Danielsen, Steigen. Vara ikke innkalt, forfall samme dag som møtet grunnet sykdom

Øvrige:
Liv Anne Kildal, daglig leder
Johan A. Bakke, styrets leder

Det var sendt ut skriftlig innkalling og saksliste til møtet den 21. april 2022. Sakspapirene ettersendt 12.mai

Til behandling forelå:

Sak 01/2022: Godkjenning av innkalling og saksliste
Vedtak:
Innkalling med saksliste ble enstemmig godkjent.

Sak 02/2022: Valg av to representanter til å underskrive protokollen
Vedtak:
Charlotte Ringkjøb og Gunnar Skjellvik enstemmig valgt.

Sak 03/2022: Valg av revisor og fastsettelse av revisors godtgjørelse

Styrets innstilling:
1. Revisors honorar for 2020 fastsettes til kr. 37 500,- eksklusiv merverdiavgift.
2. Fauske Revisjon AS gjenvelges til selskapets revisor.

Vedtak:
Innstilling enstemmig vedtatt.

Sak 04/2022: Årsberetning og regnskap 2021

Styrets innstilling:

1. Årsberetning for 2021 tas til orientering.
2. Årsregnskapet for 2021 fastsettes slik det foreligger med et underskudd på kr. 47 982.
3. Underskuddet dekkes inn ved bruk av annen egenkapital.

Vedtak:
Innstilling enstemmig vedtatt.

Sak 5/2022: Fastsetting av godtgjørelse til styre og representantskap

Styrets innstilling:
Godtgjørelse til styret og representantskapet fastsettes slik med virkning fra dato:

Styret	**Ny sats**
Styrets leder årlig godtgjørelse	21 100,-
Styrets nestleder årlig godtgjørelse	11 300,-
Styrets øvrige medlemmer årlig godtgjørelse	8 400,-
Møtegodtgjørelse per møte alle medlemmer	1 410,-
Styrets leder årlig telefongodtgjørelse	720,-
Representantskapet	
Representantskapets leder årlig godtgjørelse	8 400,-
All godtgjørelse til representantskapets medlemmer – Reisegodtgjørelse, møtegodtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste Dekkes av eierkommunene. Selskapet selv dekker kun årlig Godtgjørelse til representantskapets leder.	

Erstatning tapt arbeidsfortjeneste	
Selvstendig næringsdrivende	Inntil kr. 3 140,-
Legitimerte tap av inntekt ved refusjon til arbeidsgiver	I sin helhet
Ulegitimerte utgifter til nødvendig barnepass, landbruksvikar, pass av foreldre	1 920,-
Ulegitimerte tap av inntekt	1 110,-

Vedtak:
Innstilling enstemmig vedtatt.

Sak 6/2022: Fastsetting av budsjettramme for 2022

Styrets innstilling:
Styret anbefaler overfor representantskapet å fastsette budsjettrammen for 2023 for Salten kommunerevisjon IKS med en økning på 8% til kr. 11. 845 000,-.
Styret påpeker at denne rammen ikke er tilstrekkelig til å dekke opp 10 stillingshjemler.
Ved ønske om økt leveranse av forvaltningsrevisjon må rammen økes ytterligere, alternativt er det mulig å bestille forvaltningsrevisjon hos vår samarbeidspartner Revisjon Midt-Norge. Denne kostnaden må da dekkes direkte av den enkelte kommune/kontrollutvalg.

Vedtak:
Styrets innstilling enstemmig vedtatt.

Sak 7/2022: Eventuelt

Det forelå ingen saker under eventuelt.

Bodø, den 23. mai 2022.

Liv Anne Kildal
Daglig leder/referent

Charlotte Ringkjøb

Gunnar Skjellvik

Utskrift sendes:
Deltakende kommuner v/ordfører
Medlemmer og varamedlemmer i styret for Salten kommunerevisjon IKS
Representanter og vararepresentanter i representantskapet for Salten kommunerevisjon IKS
Fauske Revisjon AS
Salten kontrollutvalgservice v/Lars Hansen

b)

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
13.06.2022	22/653	012.1

MØTEPROTOKOLL
REPRESENTANTSKAPET SALTEN KONTROLLUTVALGSERVICE KO

Møtedato: **Mandag 13. juni 2022 kl. 12.00– 13.10**
Møtested: **Møterom Klungseth, Scandic hotell Fauske**

Til stede:

Terje J. Solhaug	Beiarn	
Espen Rokkan,	Bodø	
Jørn Stene	Fauske	
Fred-Eddy Dahlberg	Hamarøy	
Hans Ove H. Hagen	Meløy	
Sindre Stordal	Rødøy	**Via Teams**
Thomas J. Danielsen	Steigen	**Via Teams**
Jannike Moen	Sørfold	

Forfall:
Gunnar Skjellvik, Gildeskål
Wenche Skarheim, Saltdal

Varamedlemmer:
Gildeskål: Emelie Johansen møtte for Gunnar Skjellvik, **via Teams**
Meløy: Bjørg Hansdatter Tinnan møtte for Hans Ove Horsberg
Saltdal: Ingen (forfall meldt kort tid før møtet)

Øvrige:
Sekretariatsleder Lars Hansen
Revisor Jan-Erik Opli
Regnskapsfører Økonomisjef Gildeskål kommune, Marianne Stranden, **via Teams**

Godkjenning av innkalling og sakliste
Innkalling og sakliste til møtet ble godkjent.

Merknader:
Det fremkom ikke merknader.

SAKSLISTE

Saksnummer	Sakstittel
1/22	Fortegnelse over representantskapets medlemmer
2/22	Valg av to deltagere til å underskrive protokoll fra møte
3/22	Regnskap og årsmelding 2021
4/22	Orientering om status for strategiplan – drøfting av veien videre
5/22	Gjennomgang av godtgjørelse for verv
6/22	Budsjett 2023 - Økonomiplan 2023-2026
7/22	Eventuelt

1/22 Fortegnelse over representantskapets medlemmer

Forslag til vedtak:
Opprop gjennomført. Representantskapet er vedtaksført

Medlem	Kommune	Møtende varamedlem
Terje J. Solhaug	Beiarn	
Espen Rokkan,	Bodø	
Jørn Stene	Fauske	
Gunnar Skjellvik, forfall	Gildeskål	Emelie Johansen
Fred-Eddy Dahlberg	Hamarøy	
Hans Ove H. Hagen, forfall	Meløy	Bjørg H Tinnan
Sindre Stordal	Rødøy	
Wenche Skarheim, forfall	Saltdal	Ingen – sent oppstått forfall
Thomas J. Danielsen	Steigen	
Jannike Moen	Sørfold	

Votering:
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Opprop gjennomført. Representantskapet er vedtaksført

Medlem	Kommune	Møtende varamedlem
Terje J. Solhaug	Beiarn	
Espen Rokkan,	Bodø	
Jørn Stene	Fauske	
Gunnar Skjellvik, forfall	Gildeskål	Emelie Johansen
Fred-Eddy Dahlberg	Hamarøy	
Hans Ove H. Hagen, forfall	Meløy	Bjørg H Tinnan
Sindre Stordal	Rødøy	
Wenche Skarheim, forfall	Saltdal	Ingen – sent oppstått forfall
Thomas J. Danielsen	Steigen	
Jannike Moen	Sørfold	

2/22 Valg av to deltagere til å underskrive protokoll fra møte

Forslag til vedtak:
Følgende velges til å underskrive protokollen:
1.
2. .....

Forslag fra Jørn Stene:
Følgende velges til å underskrive protokollen:
1. Espen Rokkan
2. Jannike Moen

Votering:
Forslag fra Jørn Stene enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Følgende velges til å underskrive protokollen:
1. Espen Rokkan
2. Jannike Moen

3/22 Regnskap og årsmelding 2021

Forslag til vedtak:

Regnskap 2021 for Salten kontrollutvalgservice kommunalt oppgavefelleskap vedtas.

Årsmelding 2021 for Salten kontrollutvalgservice kommunalt oppgavefelleskap vedtas.

Regnskap og årsmelding oversendes eierkommunene til orientering.

Representantskapet ber daglig leder ta opp med tidligere vertskommune spørsmålet om overføring av pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler til oppgavefelleskapet.

Omforent tilleggsforslag til vedtak:
Forhold tatt opp i revisors nummerert brev har sammenheng med at virksomheten i 2021 gikk over fra vertskommunesamarbeid til kommunalt oppgavefelleskap.

Votering:
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt. Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Regnskap 2021 for Salten kontrollutvalgservice kommunalt oppgavefelleskap vedtas.

Årsmelding 2021 for Salten kontrollutvalgservice kommunalt oppgavefelleskap vedtas.

Regnskap og årsmelding oversendes eierkommunene til orientering.

Representantskapet ber daglig leder ta opp med tidligere vertskommune spørsmålet om overføring av pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler til oppgavefelleskapet.

Forhold tatt opp i revisors nummerert brev har sammenheng med at virksomheten i 2021 gikk over fra vertskommunesamarbeid til kommunalt oppgavefelleskap.

4/22 Orientering om status for strategiplan – drøfting av veien videre

Forslag til vedtak:
Saken legges frem til orientering og drøfting.

Omforent forslag
Utvalget tar saken og drøftingen til orientering.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Utvalget tar saken og drøftingen til orientering.

5/22 Gjennomgang av godtgjørelse for verv

Forslag til vedtak:
Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Forslag fra Jørn Stene:
Følgende godtgjørelser vedtas innført for verv og møter i Salten kontrollutvalgservice Kommunalt oppgavefelleskap:

Leder	kr 25 000
Nestleder	kr 15 000
Medlem	kr 5 000
Møtegodtgjørelse	kr 2 000

Votering:
Forslag fra Jørn Stene ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Følgende godtgjørelser vedtas innført for verv og møter i Salten kontrollutvalgservice Kommunalt oppgavefelleskap:

Leder	kr 25 000
Nestleder	kr 15 000
Medlem	kr 5 000
Møtegodtgjørelse	kr 2 000

6/22 Budsjett 2023 - Økonomiplan 2023-2026

Forslag til vedtak:
1. Økonomiplan 2023-2026: Representantskapet i Salten kontrollutvalgservice vedtar med dette økonomiplan for perioden 2023-2026 med følgende totale utgifter og inntekter:

Tekst	2023	2024	2025	2026
Totalutgift	2 511 000	2 611 000	2 715 000	2 823 000
Totalinntekt	2 511 000	2 611 000	2 715 000	2 823 000
Deflator	4 %	4%	4 %	4%

2. Budsjett 2023. Representantskapet vedtar videre følgende budsjett for 2023.
   Totale utgifter for 2022 budsjetteres til kr 2 511 000
   Totale inntekter for 2022 budsjetteres til kr 2 511 000
   De totale utgiftene finansieres gjennom tilskudd fra de deltakende kommuner.

Votering:
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Økonomiplan 2023-2026: Representantskapet i Salten kontrollutvalgservice vedtar med dette økonomiplan for perioden 2023-2026 med følgende totale utgifter og inntekter:

Tekst	2023	2024	2025	2026
Totalutgift	2 511 000	2 611 000	2 715 000	2 823 000
Totalinntekt	2 511 000	2 611 000	2 715 000	2 823 000
Deflator	4 %	4%	4 %	4%

2. Budsjett 2023. Representantskapet vedtar videre følgende budsjett for 2023.
   Totale utgifter for 2022 budsjetteres til kr 2 511 000
   Totale inntekter for 2022 budsjetteres til kr 2 511 000
   De totale utgiftene finansieres gjennom tilskudd fra de deltakende kommuner.

7/22 Eventuelt

Fred-Eddy Dahlberg orienterte om at kommunestyret i Hamarøy har satt på dagsorden sak om nyvalg av kontrollutvalg, at kommunestyret etter loven kan velge nytt kontrollutvalg, men at dette må begrunnes. Hamarøy kommunes regnskap er forsinket, og behandles i ekstra møte 14. juni.

Det fremkom ikke ytterligere saker til behandling.

Fauske, 13. juni 2022

Lars Hansen
Referent

7/22 Eventuelt

Det fremkom ikke ytterligere saker til behandling

Vi bekrefter med våre signaturer innholdet i protokoll fra representantskapets møte på Fauske, 13. juni 2022:

Jannike Moen

Espen Rokkan

Saltdal kommune

Sentraladministrasjonen

Gunnar Eriksen Johansen
Tømmerdalveien 42
8255 RØKLAND

Deres ref:	Vår ref	Saksbehandler	Dato
	2022/2540	Anita Paulsen, tlf.: 756 82000	30.08.2022

Svar på søknad om permisjon fra politiske verv

Viser til din søknad 25. august og dialog om permisjon fra politiske verv for perioden 25.08.22-01.01.23.

For å redusere total arbeidsbelastning en tid fremover innvilges du permisjon fra kommunestyret og kontrollutvalget i perioden: 25.08.22 – 01.01.23., jf. delegeringsreglementet koml. § 7-9 2.ledd.

Med vennlig hilsen

Rune Berg
Ordfører

Anita Paulsen
Organisasjonsrådgiver

Kopi til:
Kontrollutvalget

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift

Postadresse
Kirkegt. 23, 8250 Rognan

E-post: postmottak@saltdal.kommune.no

Besøksadresse
Kirkegata 23

www.saltdal.kommune.no

Telefon
75 68 20 00

Kontonr.
46280700495

Org.nr
972 417734

Kommunal- og distriktsdepartementet

Høringsnotat

Endringer i kommuneloven

1 HOVEDINNHOLDET I HØRINGSNOTATET 5

2 BAKGRUNN FOR LOVFORSLAGET 6

3 REGULERINGEN AV ARBEIDSUTVALG 7

3.1 Innledning 7

3.2 Gjeldende rett 7

3.3 Departements vurderinger og forslag 7

4 ARBEIDSUTVALG FOR MEDVIRKNINGSRÅD 8

4.1 Innledning 8

4.2 Gjeldende rett 8

4.3 Departementets vurderinger og forslag 9

5 VALG AV VARAORDFØRER 9

5.1 Innledning 9

5.2 Gjeldende rett 10

5.3 Departementets vurderinger og forslag 10

6 AVSTEMNING VED FORHOLDSVALG 10

6.1 Innledning 10

6.2 Gjeldende rett 10

6.3 Departementets vurderinger og forslag 11

7 AVSTEMNING VED FLERTALLSVALG 11

7.1 Innledning 11

7.2 Gjeldende rett 11

7.3 Departementets vurderinger og forslag 12

7.3.1 Skriftlig avstemning ved flertallsvalg 12

7.3.2 Skriftlig avstemning ved ansettelse 12

8 SETTEMEDLEMMER 13

8.1 Innledning 13

8.2 Gjeldende rett 13

8.3 Departementets vurderinger og forslag 14

9 OPPRYKK FOR VARAMEDLEMMER – DIREKTEVALGTE KOMMUNEDELSUTVALG 15

9.1 Innledning 15

9.2 Gjeldende rett 15

9.3 Departementets vurderinger og forslag 16

10 FORHOLD SOM GIR GRUNNLAG FOR SUSPENSJON 16

10.1 Innledning 16

10.2 Gjeldende rett 17

10.3 Departementets vurderinger og forslag 17

11 MØTE-, TALE- OG FORSLAGSRETT I FOLKEVALGTE ORGANER 18

11.1 Innledning 18

11.2 Gjeldende rett 18

11.3 Departementets vurderinger og forslag 19

12 VEDTAK I SAK SOM IKKE ER OPPFØRT I SAKSLISTEN ELLER HVOR SAKSDOKUMENTER IKKE ER SENDT 20

12.1 Innledning 20

12.2 Gjeldende rett 20

12.3 Departementets vurderinger og forslag 20

13 ANSETTELSE AV KOMMUNALE OMBUD 21

13.1 Innledning 21

13.2 Gjeldende rett 21

13.3 Departementets vurderinger og forslag 22

14 MINIMUMSAVDRAG PÅ LÅN – FORSKRIFTSHJEMMEL 23

14.1 Innledning 23

14.2 Gjeldende rett 23

14.3 Departements vurderinger og forslag 23

15 NAVN PÅ INTERKOMMUNALE SAMARBEID ETTER KOMMUNELOVEN 24

15.1 Innledning 24

15.2 Gjeldende rett 24

15.3 Departements vurderinger og forslag 25

16 VARSLING TIL KONTROLLUTVALGET OM MØTER 26

16.1 Innledning 26

16.2 Gjeldende rett 26

16.3 Departementets vurderinger og forslag 26

17 FORHOLDET TIL LONGYEARBYEN LOKALSTYRE 27

18 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER 28

19 MERKNADER TIL ENKELTE AV FORSLAGENE TIL LOVENDRINGER 28

20 FORSLAG TIL LOV OM ENDRINGER I KOMMUNELOVEN OG SVALBARDLOVEN 32

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

I dette høringsnotatet foreslår departementet enkelte mindre endringer i kommuneloven. Noen lovendringer er av lovteknisk art og noen er innholdsmessige justeringer. Forslagene i dette høringsnotatet er satt opp i samme rekkefølge som de er regulert i kommuneloven.

Enkelte folkevalgte organer har adgang til å opprette arbeidsutvalg og velge medlemmer til dette. I kapittel 3 og 4 foreslår departementet noen endringer i reglene om arbeidsutvalg. Departementet foreslår at det samme organet som opprettet arbeidsutvalget også skal få myndighet til å velge settemedlem og nye medlemmer. I tillegg foreslår departementet at medvirkningsråd etter kommuneloven § 5-12 skal kunne opprette arbeidsutvalg.

Manglende lovregulering av valg av varaordfører har reist noen tolkningsspørsmål. I kapittel 5 i høringsnotatet foreslår derfor departementet å regulere enkelte spørsmål om valg av varaordfører. Departementet foreslår å lovfeste at det skal velges en ny varaordfører i tilfeller hvor varaordfører trer endelig ut av vervet og at det skal velges en midlertidig varaordfører i tilfeller hvor varaordfører får midlertidig fritak.

I kapittel 6 foreslår departementet at avstemning ved forholdsvalg også kan gjøres ved stemmetegn, som et alternativ til skriftlig avstemning. I kapittel 7 foreslår departementet en uttrykkelig bestemmelse om at flertallsvalg skal gjennomføres ved å vise stemmetegn. Dette betyr at det ved flertallsvalg ikke er adgang til skriftlig avstemning. Ved ansettelser skal det derimot være adgang til skriftlig avstemning.

Dagens bestemmelser legger store begrensninger på hvem som kan velges som settemedlem. I kapittel 8 foreslår departementet å utvide kretsen av valgbare settemedlemmer, slik at kommunestyret ikke lenger må følge listen over varamedlemmer. Departementet foreslår i tillegg en lovteknisk endring, slik at reguleringen av settemedlemmer kan samles i en ny, egen bestemmelse i § 7-11.

Kommuneloven slår i dag fast at det er kommunestyret som velger nye medlemmer hvis et medlem av et direkte valgt kommunedelsutvalg trer endelig ut. Dette gjelder selv om det ikke er kommunestyret som har valgt medlemmene. I kapittel 9 foreslår departementet at varamedlemmer skal rykke opp i den rekkefølgen de er valgt når et medlem av et direkte valgt kommunedelsutvalg trer endelig ut.

Hvis visse vilkår er oppfylt, kan kommunestyret vedta å suspendere en folkevalgt. I kapittel 10 i høringsnotatet foreslår departementet noen mindre justeringer i suspensjonsbestemmelsen i kommuneloven for å rette opp i noen uheldige og utilsiktete inkurier av hvilke bestemmelser i straffeloven som omfattes. Suspensjonsbestemmelsen flyttes samtidig til en ny § 7-12.

Departementet har mottatt enkelte henvendelser som kan tyde på at loven ikke er tydelig nok på hvem som kan ha møte-, tale- og forslagsrett i folkevalgte organer. I kapittel 11 foreslår vi derfor å presisere i kommuneloven at det er *medlemmene* i folkevalgte organer som har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter og at det ikke kan gis møte-, tale- og forslagsrett til andre, utover det som følger av lov.

Bestemmelsen om når vedtak kan fattes i et folkevalgt organ, selv om saken ikke er oppført på sakslisten og selv om saksdokumenter ikke er sendt ut sammen med innkallingen, er språklig uklar. Departementet foreslår i kapittel 12 i høringsnotatet å klargjøre at vedtak kan

fattes i slike situasjoner dersom ikke *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg dette.

I kapittel 13 i høringsnotatet foreslår departementet å lovfeste at det er kommunestyret som ansetter i ombudsstillinger som kommunen selv velger å opprette. Bakgrunnen for forslaget er at forholdet mellom reglene for ombud og reglene om kommunedirektørens løpende personalansvar i dag er noe uklart.

Kommuneloven stiller krav om minste årlige avdrag på lån (minimumsavdrag). Dersom kommunen organiserer deler av sin virksomhet i kommunale foretak, interkommunale politiske råd eller kommunale oppgavefellesskap, og/eller oppretter lånefond, oppstår det enkelte problemstillinger om minimumsavdrag. Departementet mener det er behov for klargjørende regler om minimumsavdraget. I høringsnotatet kapittel 14 foreslår derfor departementet en forskriftshjemmel.

I dag er det et krav i kommuneloven at interkommunale politiske råd og kommunale oppgavefellesskap må ha navn som inneholder ordene interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap. Departementet foreslår i kapittel 15 i høringsnotatet å åpne for at det i tillegg blir mulig å bruke forkortelsene «IPR» og «KO».

Kommuneloven sier at kontrollutvalget «skal varsles» om møter i generalforsamling, representantskap og andre eierorganer i heleide kommunale selskaper, uten at det står hvem som har en plikt til å varsle. Departementet foreslår å presisere i lov at det er kommunen som har en plikt til å varsle kontrollutvalget, se kapittel 16.

Departementet foreslår i kapittel 17 at endringene i høringsnotatet skal gjelde tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre. De fleste endringene vil komme til anvendelse for Longyearbyen lokalstyre gjennom henvisningsbestemmelser, men i tillegg må det gjøres to endringer i Svalbardloven.

Kommuneloven regulerer både kommunenes og fylkeskommunenes virksomhet. For å forenkle framstillingen bruker departementet i høringsnotatet *kommune* som felles betegnelse for *kommune og fylkeskommune* og *formannskap* som felles betegnelse for *formannskap* og *fylkesutvalg,* hvis ikke noe annet framgår av sammenhengen. På samme måte omtaler departementet bare *kommunale organer*, selv om framstillingen også gjelder for tilsvarende fylkeskommunale organer.

2 Bakgrunn for lovforslaget

Ny kommunelov 22. juni 2018 har nå virket i noe tid. De fleste av bestemmelsene i loven trådte i kraft høsten 2019, mens økonomibestemmelsene trådte i kraft 1. januar 2020 og internkontrollbestemmelsene 1. januar 2021. Loven har i all hovedsak blitt tatt godt imot av sine brukere. Departementet har fått mange tilbakemeldinger på at loven fungerer bra og er lettere å forholde seg til enn forrige kommunelov (1992).

På bakgrunn av de første erfaringene med kommuneloven (2018) har departementet oppdaget og blitt gjort oppmerksom på, behov for enkelte justeringer og tydeliggjøringer i lovteksten. Dette er mindre endringer som til dels er av lovteknisk art og til dels er innholdsmessige justeringer. Ved utformingen av loven ble det lagt stor vekt på klarhet og tydelighet i formuleringen av lovbestemmelsene. For å opprettholde en god og tydelig lov, vil departementet fortsatt rette stor oppmerksomhet på dette, både ved utarbeidelsen av nye lovtekster og ved å justere eksisterende bestemmelser der det er behov. I dette høringsnotatet foreslås derfor flere mindre endringer og justeringer.

Departementet legger opp til at lovendringene skal tre i kraft før kommende kommunestyre- og fylkestingsvalg i 2023.

3 Reguleringen av arbeidsutvalg

3.1 Innledning

Enkelte folkevalgte organer har adgang til å opprette arbeidsutvalg og velge medlemmer til dette. Loven legger likevel opp til at der det skal velges et settemedlem eller et nytt medlem til arbeidsutvalget, er det kommunestyret som har myndigheten til å foreta valget. Dette er en utilsiktet konsekvens av de *generelle* reglene i § 7-10 om valg av settemedlem og valg av nytt medlem til folkevalgte organer. Departementet vil derfor foreslå at det samme organet som oppretter arbeidsutvalget, også får myndighet til å velge settemedlem og nye medlemmer til arbeidsutvalget.

3.2 Gjeldende rett

Etter kommuneloven har enkelte av de folkevalgte organene en adgang til å opprette arbeidsutvalg. Dette kan være arbeidsutvalg for enkelte saker, men det kan også være langvarige og permanente arbeidsutvalg som gjelder hele eller store deler av valgperioden. Arbeidsutvalgene er folkevalgte organer, se § 5-1 andre ledd bokstav e.

De organene som kan opprette arbeidsutvalg er formannskapet, se § 5-6 tredje ledd, utvalg, se § 5-7 tredje ledd første punktum og kommunestyrekomiteer, se § 5-9 sjette ledd.

Hovedregelen er at arbeidsutvalg må bestå av medlemmer som er valgt blant medlemmene av organet. Kommunedelsutvalg kan også velge arbeidsutvalg, men her gjelder ikke kravet om at medlemmene må velges blant kommunedelsutvalgets medlemmer, se § 5-7 tredje ledd andre punktum.

Siden arbeidsutvalg er et folkevalgt organ og medlemmene er folkevalgte i lovens forstand, gjelder reglene om settemedlemmer og nyvalg i § 7-10 andre og fjerde ledd. Det betyr at hvis medlemmet av arbeidsutvalget får fritak i minst tre måneder så kan *kommunestyret* velge settemedlem. Videre betyr dette at kommunestyret skal velge nytt medlem hvis medlemmet trer endelig ut av arbeidsutvalget. Det er altså ikke det organet som arbeidsutvalget sorterer under, som har valgmyndigheten i disse situasjonene.

3.3 Departements vurderinger og forslag

Loven slår klart fast at myndigheten til å opprette og velge medlemmer til arbeidsutvalg, ligger i det aktuelle folkevalgte organet. Ettersom denne myndigheten er lagt til organet selv, mener departementet at loven også bør gjøre det klart at det er samme organ som har myndigheten til å gjøre endringer i organiseringen av arbeidsutvalgene. Siden kommunestyrene ikke har noen rolle når det gjelder opprettelsen av arbeidsutvalg og hvem som blir valgt inn, mener departementet det er uheldig at kommunestyret har en avgjørende rolle i etterfølgende endringer i sammensetningen.

Departementet mener det er selvsagt at organet som oppretter arbeidsutvalget også skal kunne nedlegge eller omorganisere arbeidsutvalget, og dette bør også komme klart frem av lovteksten. Med «organet» sikter vi her til formannskap og utvalg. Departementet foreslår derfor å tydeliggjøre dette i loven.

Dette er imidlertid ikke like selvsagt når det gjelder kommunestyrekomiteer. Kommunestyrekomiteer er nært knyttet til kommunestyret som saksforberedende organer for kommunestyret. Kommunestyrekomiteen kan bare opprette arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet. Det gir derfor best sammenheng i regelverket at kommunestyrekomiteen bare skal kunne nedlegge eller organisere arbeidsutvalget hvis ikke kommunestyret har bestemt noe annet.

Departementet mener det er organet som oppretter og velger medlemmene av arbeidsutvalget som også skal velge nye medlemmer dersom et medlem av arbeidsutvalget trer endelig ut. Det bør også være det samme organet som kan velge settemedlem. Når det for eksempel er et planutvalg som oppretter og velger medlemmer i et arbeidsutvalg, så bør det ikke være kommunestyret som velger settemedlemmer eller nye medlemmer til arbeidsutvalget ved endelig uttreden, men det bør gjøres av planutvalget selv. Prosessen bør følge det som ellers gjelder ved suppleringsvalg og nyvalg, jf. kommuneloven § 7-10 syvende ledd. Det innebærer at det er den gruppen som «mister» et medlem, som foreslår hvem det nye medlemmet skal være. Organet plikter deretter å velge den kandidaten, dersom de alminnelige valgbarhetsvilkårene er oppfylt.

Departementet vil på bakgrunn av dette foreslå et tillegg i §§ 5-6 tredje ledd, § 5-7 tredje ledd og § 5-9 sjette ledd, som gir disse organene adgang til å omorganisere og nedlegge arbeidsutvalg som de selv har opprettet. I tillegg foreslår departementet at det i § 7-10 og i ny § 7-11 slås fast at det er gruppen selv som foreslår kandidaten når det skal foretas et nyvalg eller valg av settemedlem til arbeidsutvalget.

4 Arbeidsutvalg for medvirkningsråd

4.1 Innledning

I dette kapittelet foreslås det å åpne for at medvirkningsråd etter kommuneloven § 5-12 skal kunne opprette arbeidsutvalg på samme måte som for eksempel utvalg etter kommuneloven § 5-7. Det har kommet frem at medvirkningsrådene har et behov for å kunne ha denne type arbeidsutvalg på samme måte som for eksempel utvalg har.

Det som her sies om medvirkningsråd, gjelder også for annet medvirkningsorgan for ungdom etter § 5-12.

4.2 Gjeldende rett

Medvirkningsråd er regulert i kommuneloven § 5-12. Dette er organer som kommunestyret og fylkestinget skal velge selv. Det skal være et eldreråd, et råd for personer med funksjonsnedsettelse og et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Nærmere regler om disse medvirkningsrådene finnes i forskrift om medvirkningsordninger (FOR-2019-06-17-727). Medvirkningsorganene går inn under kategorien *andre kommunale organer* etter kommuneloven § 5-2, bokstav e. Det følger imidlertid av tredje ledd i § 5-2 at de bestemmelsene som gjelder for folkevalgte organer etter § 5-1, også vil gjelde for medlemmer av medvirkningsrådene.

Etter kommuneloven har enkelte av de folkevalgte organene etter § 5-1, adgang til å opprette arbeidsutvalg. Dette er regulert uttrykkelig for de organene som har slik adgang. Arbeidsutvalgene kan opprettes for enkelte saker eller som langvarige og permanente arbeidsutvalg. Slike arbeidsutvalg er folkevalgte organer, se § 5-1 andre ledd bokstav e). Se nærmere omtale av arbeidsutvalg i kapittel 3.

For medvirkningsrådene er det ikke åpnet for å opprette arbeidsutvalg i kommuneloven. Følgelig kan medvirkningsrådene ikke opprette arbeidsutvalg. Dette betyr at det ikke kan etableres en eller flere faste grupper med medlemmer fra medvirkningsrådet for å behandle saker mellom møtene i medvirkningsorganet.

4.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet har fått innspill og tilbakemeldinger om at mange medvirkningsorganer har et ønske om og behov for å kunne opprette arbeidsutvalg. Departementet mener det er gode grunner for å åpne for at medvirkningsråd kan opprette arbeidsutvalg. Arbeidsutvalg vil kunne gjøre det lettere å fordele oppgaver og å organisere seg slik at medvirkningsrådene vil kunne involvere seg i flere saker eller gå dypere inn i den enkelte sak. Effektive og gode medvirkningsråd vil kunne styrke rådenes mulighet til å bli hørt og bedre sakenes opplysning.

Departementet mener rammene for arbeidsutvalgene som medvirkningsrådene kan oppnevne, i hovedsak bør være tilsvarende andre arbeidsutvalg som kommuneloven åpner for. Det foreslås imidlertid at disse arbeidsutvalgene kategoriseres som «andre kommunale organer» slik medvirkningsrådene er, og ikke som «folkevalgt organ» slik arbeidsutvalgene ellers er. Dette for å følge opp lovens systematikk mellom skille mellom folkevalgte organer og andre kommunale organer. De innholdsmessige rammene for arbeidsutvalgene vil imidlertid bli de samme.

Departementet mener videre at det bør være like rammer for arbeidsutvalg for de ulike medvirkningsrådene. Det er ingen grunn til å ha ulike regler om dette.

Det foreslås derfor at medvirkningsrådene selv skal få adgang til å oppnevne arbeidsutvalg dersom de ønsker det. Slike arbeidsutvalg må bestå av medlemmer som er valgt blant medlemmene i medvirkningsrådet. En naturlig konsekvens av dette er at medvirkningsrådene selv også kan omorganisere eller legge ned arbeidsutvalget når de måtte ønske det. Dette er i tråd med det som nå foreslås for andre arbeidsutvalg etter kommuneloven, se forslaget i kapittel 3.

Når det gjelder oppgaver for arbeidsutvalget, vil det i hovedsak være opp til medvirkningsrådet selv å bestemme dette. Siden medvirkningsråd ikke skal fatte vedtak, vil det ikke være aktuelt å åpne for at arbeidsutvalgene kan få myndighet til å fatte vedtak slik som det er adgang til for flere andre arbeidsutvalg. Det foreslås derfor ingen bestemmelse om dette.

Departementet foreslår et nytt femte ledd i § 5-12 der det åpnes for at medvirkningsråd kan opprette arbeidsutvalg. Arbeidsutvalgene vil være andre folkevalgt organer etter § 5-2 og en rekke av reglene i kommuneloven vil derfor gjelde for slike arbeidsutvalg. For øvrig vil de i hovedsak ha samme rammer som andre arbeidsutvalg etter kommuneloven.

5 Valg av varaordfører

5.1 Innledning

Kommuneloven regulerer i særskilte bestemmelser valg av ordfører og varaordfører. I dagens lov er valg av ordfører mer utførlig regulert enn valg av varaordfører. Manglende lovregulering har reist noen tolkningsspørsmål. Departementet mener det er behov for å supplere loven når det gjelder enkelte spørsmål om valg av varaordfører.

5.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 6-2 regulerer valg av ordfører og varaordfører. § 6-2 fjerde ledd bestemmer at hvis ordføreren trer midlertidig ut av vervet, rykker varaordføreren opp som ordfører. En ny varaordfører skal da velges midlertidig. § 6-2 fjerde ledd punktum bestemmer videre at hvis ordføreren trer endelig ut av vervet, skal det velges ny ordfører.

Lovteksten sier ingenting om situasjonene hvor varaordfører trer endelig ut av vervet eller der hun eller han får midlertidig fritak. Departementet har imidlertid i uttalelsene 19/5960-2 og 20/5227-2 lagt til grunn at i tilfeller hvor varaordføreren får midlertidig fritak, skal det velges en midlertidig varaordfører for den perioden hvor varaordføreren har midlertidig fritak. Dette bygger på at § 6-2 første ledd forutsetter at kommunen til enhver tid har en varaordfører i funksjon. Derfor må det samme gjelde i tilfeller hvor varaordfører trer endelig ut av vervet. Også i de tilfellene må loven forstås slik at det må velges en ny varaordfører.

5.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener at også reglene om valg og midlertidig valg av varaordfører bør uttrykkes i loven. Reglene er prinsipielle og viktige, og allerede av den grunnen bør de lovfestes. At departementet har fått henvendelser om hvordan reglene er å forstå, underbygger behovet for lovfesting. I tillegg mener departementet at det er viktig med en helhetlig lovregulering av valg av både ordfører og varaordfører.

Departementet vil etter dette foreslå å lovfeste at i tilfeller hvor varaordfører trer endelig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører. I tillegg foreslår departementet å lovfeste at i tilfeller hvor varaordfører får midlertidig fritak, skal det velges en midlertidig varaordfører. Forslagene tas inn i kommuneloven § 6-2 fjerde ledd.

Etter departementets vurdering innebærer ikke forslagene en endring av gjeldende rett, men en kodifisering av ulovfestet rett.

6 Avstemning ved forholdsvalg

6.1 Innledning

Avstemning ved forholdsvalg må i dag gjøres skriftlig. At loven pålegger skriftlighet kan imidlertid synes som en unødvendig streng regel. Derfor vil departementet høre et forslag om at forholdsvalg også kan gjøres ved stemmetegn, som et alternativ til skriftlighet.

6.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 7-5 og § 7-6 regulerer valg til folkevalgte organer gjennom forholdsvalgmetoden. Det følger av § 7-5 første ledd at forholdsvalg foregår på grunnlag av lister med forslag til kandidater. Listene skal være innleverte på forhånd. Av § 7-5 tredje ledd følger det at listeforslaget skal være underskrevet. Kommuneloven § 7-6 regulerer valgoppgjøret, og i første ledd fastslås det at ved valgoppgjøret fordeles organets medlemsplasser på de ulike listene etter hvor mange stemmesedler hver liste har fått.

Det er etter dette på det rene at loven legger opp til en *skriftlig* avstemning, jf. lovens omtale av stemmesedler.

Om det også er adgang til å gjennomføre et forholdsvalg gjennom å vise stemmetegn, er ikke omtalt i lov eller forarbeider. Departementet har i uttalelse (sak 19/3463) vurdert om det er

adgang til å gjennomføre et forholdsvalg gjennom å vise stemmetegn eller om det kun er lov med skriftlig stemmegivning. I uttalelsen konkluderte departementet med at det ikke er adgang til å gjennomføre forholdsvalg med stemmetegn.

6.3 Departementets vurderinger og forslag

Selv om det i mange tilfeller sannsynligvis vil være mest praktisk å gjennomføre et forholdsvalg med lister og stemmesedler, er det i utgangspunktet vanskelig å se at det bør være forbudt å gjennomføre dette ved stemmetegn. Det viktigste hensynet ved slike valg må være å sikre at resultatet er kontrollerbart. En ordning hvor man stemmer ved stemmetegn gir tilstrekkelige muligheter for kontroll. Vi viser i den forbindelsen til at den alminnelige avstemningsmåten etter kommuneloven er den hvor man viser stemmetegn. Det er derfor ikke tvilsomt at den måten sikrer tilstrekkelig kontroll.

Ved å vise stemmetegn, viser man også for offentligheten hvilket parti eller liste man stemmer på. De aller fleste stemmer naturlig nok på eget parti eller egen liste, men det kan muligens en sjelden gang forekomme at en representant ønsker å stemme på et annet parti eller annen liste. I den grad det å måtte stemme ved stemmetegn oppleves ubehagelig i disse tilfellene, er ikke det et tungtveiende argument mot en slik ordning. Det kan tvert imot argumenteres med at det bør være synlig for offentligheten hvilket parti eller liste en kommunestyrerepresentant stemmer på ved valg til for eksempel et utvalg.

Etter kommuneloven av (1992) var det adgang til å endre rekkefølgen på listekandidatene, se § 37 nr. 2. Denne muligheten ble ikke videreført i kommuneloven (2018). En mulighet for å endre rekkefølgen ville betinget skriftlig avstemning, men siden muligheten ikke finnes lenger, er heller ikke dette et argument mot avstemning ved stemmetegn.

Loven bør fortsatt ta utgangspunkt i skriftlig valg. Det er sannsynligvis den formen som vil bli mest brukt. Dersom det er ulike oppfatninger om hvilken valgform kommunestyret skal benytte, avgjøres det ved alminnelig flertall i samsvar med kommunelovens alminnelige prinsipp i § 11-9 andre ledd.

Departementet vil etter dette foreslå et nytt fjerde ledd i § 7-5, som sier at det velgende organet selv beslutter om avstemningen skal foregå skriftlig eller ved å vise stemmetegn. Departementet foreslår også å ta inn «stemmer» i § 7-6 første ledd første punktum som et alternativ til stemmesedler. Det skal tydeliggjøre at det er adgang til å stemme ved stemmetegn.

7 Avstemning ved flertallsvalg

7.1 Innledning

Kommuneloven inneholder ingen uttrykkelige bestemmelser om avstemningsmåten ved flertallsvalg. Dette er et prinsipielt viktig spørsmål som bør være klart lovregulert. Departementet foreslår derfor å lovfeste at det ikke er adgang til skriftlig avstemning ved flertallsvalg. Derimot foreslår departementet at det skal være adgang til skriftlig avstemning ved ansettelser.

7.2 Gjeldende rett

Ved valg av leder og nestleder i folkevalgte organer, skal det benyttes flertallsvalg, jf. kommuneloven § 7-4 andre ledd. Det samme gjelder når kommunestyret skal ansette

kommunedirektør eller andre som det er lovfestet at kommunestyret kan ansette. Dette følger av de ordinære reglene for vedtak i § 11-9 andre ledd.

Kommuneloven inneholder ingen uttrykkelige bestemmelser om avstemningsmåten ved flertallsvalg. Dette i motsetning til kommuneloven 1992, som bestemte i § 35 nr. 5 at ved valg og ansettelse kunne hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.

Hvilken rettslig betydning det skal ha at bestemmelsen om adgangen til å kreve skriftlig avstemning ikke ble videreført i kommuneloven (2018), er ikke omtalt i forarbeidene. Departementet har i uttalelse (sak 19/4561) vurdert betydningen av at § 35 nr. 5 om adgang til å kreve skriftlig avstemning ikke ble videreført i den nye loven. I uttalelsen viser departementet til at hovedregelen både etter 1992-loven og etter 2018-loven er at avstemninger skal skje åpent i møte ved stemmetegn. Unntak fra denne hovedregelen vil bare kunne gjøres i de tilfeller loven bestemmer det. Siden kommuneloven (2018) ikke viderefører den klare hjemmelen i 1992-loven om at skriftlige avstemninger kan kreves ved valg og ansettelse, la departementet i uttalelsen til grunn at kommuneloven (2018) ikke åpner for skriftlig avstemning ved flertallsvalg.

7.3 Departementets vurderinger og forslag

7.3.1 Skriftlig avstemning ved flertallsvalg

Hvilke regler som gjelder ved valg, bør i stor grad være lovfestet. Både den prinsipielle og praktiske betydningen av reglene tilsier lovfesting.

Departementet foreslår en bestemmelse som uttrykkelig slår fast at flertallsvalg skal gjennomføres ved å vise stemmetegn. Det vil si at det klargjøres at det ikke er adgang til skriftlig avstemning. Slik departementet ser det, innebærer forslaget en kodifisering av gjeldende rett.

Departementet mener at kommunestyremedlemmers stemmegivning ved valg av ledere og nestledere til ulike organer bør være åpne og synlige. Det er ofte stor offentlig interesse knyttet til slik stemmegivning ved valg av ordfører og varaordfører. Velgerne har også en berettiget interesse i å få innsyn i stemmegivningen. Gjennom slik åpenhet har velgerne mulighet til å kontrollere at kommunestyremedlemmer stemmer slik de eventuelt har gitt uttrykk for i forkant av valget. I det perspektivet er åpne valg en demokratisk kontrollmekanisme.

Eventuelle ubehageligheter det enkelte kommunestyremedlem måtte ha ved å vise hvilken kandidat vedkommende stemmer på, er av mindre betydning. Departementet kan heller ikke se andre tungtveiende grunner som taler for at dette valget bør kunne gjøres hemmelig gjennom skriftlighet.

7.3.2 Skriftlig avstemning ved ansettelse

Prinsipielt kan det argumenteres for at også kommunestyrets ansettelser bør gjøres åpent ved stemmetegn. I praksis har dette bare betydning når kommunestyret skal ansette kommunedirektør, eller eventuelt ombud for de kommunene som ønsker dette (se nærmere kapittel 14). På generelt grunnlag er dette et vedtak som det knytter seg allmenn interesse til å få vite hva de ulike kommunestyremedlemmene stemmer.

Dette hensynet er likevel ikke så fremtredende i ansettelsessaker som det er når kommunestyret skal velge leder og nestleder av folkevalgte organer, for eksempel ordfører.

Hvem man ønsker som ordfører har en klar politisk karakter, mens hvem man ønsker som kommunedirektør ikke har den samme politiske karakteren. Dette er en viktig forskjell. Kommunestyremedlemmer som for eksempel ønsker å stemme på en annen kandidat enn den som til slutt ble ansatt, kan ha en berettiget interesse i at verken kommunedirektøren eller andre blir kjent med deres stemmegivning. Departementet legger til grunn at det gjennomgående vil være en fordel for det generelle samarbeidsklimaet mellom kommunestyret og kommunedirektøren at enkeltrepresentanters stemmegivning ikke blir kjent. I tillegg vil departementet peke på at det er normalt ved ansettelser at eventuell uenighet i det organet som ansetter, ikke gjøres kjent.

Departementet foreslår derfor å gjeninnføre adgangen til skriftlig avstemning ved ansettelse slik den var nedfelt i kommuneloven (1992). Det innebærer at departementet foreslår et nytt tredje punktum i kommuneloven § 8-1 andre ledd, som sier at ved ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning. Det betyr at utgangspunktet er at avstemningen gjennomføres med stemmetegn, men at det ikke skal mer til enn at ett medlem krever skriftlig avstemning for at kommunestyret må gjennomføre valget skriftlig.

8 Settemedlemmer

8.1 Innledning

Bestemmelsene om settemedlemmer for folkevalgte som får midlertidig fritak, var ikke nedfelt i kommuneloven (1992). Bestemmelsene kom inn kommuneloven (2018), men er ikke særlig omtalt eller drøftet i forarbeidene. Departementet har fått henvendelser som viser at ordningen med settemedlemmer blir brukt. Dagens bestemmelser legger imidlertid store begrensninger på hvem som kan velges som settemedlem. Departementet foreslår derfor å utvide kretsen av valgbare settemedlemmer, slik at kommunestyret ikke lenger må følge listen over varamedlemmer. Departementet foreslår i tillegg en lovteknisk endring slik at reguleringen av settemedlemmer kan samles i en ny, egen bestemmelse.

8.2 Gjeldende rett

Det følger av kommuneloven § 7-10 andre ledd at dersom en folkevalgt gis fritak i minst tre måneder, så kan kommunestyret velge et settemedlem. Et settemedlem vil innebære et midlertidig opprykk til fast medlem av organet så lenge fritaksperioden varer. Det er altså ikke behov for å kalle inn et varamedlem for hvert enkelt møte. I valget av hvem som skal være settemedlem, må kommunestyret følge listen over varamedlemmer.

Adgangen til å velge settemedlem gjelder ikke for vervet som kommunestyremedlem, men er kun aktuelt ved fritak fra andre verv enn kommunestyremedlem. Gis det fritak fra vervet som kommunestyremedlem, må det kalles inn varamedlem for hvert enkelt møte så lenge fritaket varer.

Vilkåret for å kunne velge settemedlem er som nevnt at det er gitt fritak «i minst tre måneder». Lovens ordlyd kan synes å kreve at det er gitt et tidsbestemt fritak over en bestemt lengde, og at det derfor ikke kan velges settemedlem selv om det er gitt et tidsubestemt fritak som med stor sannsynlighet vil vare mer enn tre måneder, for eksempel i forbindelse med verv som statssekretær. Departementet har likevel i en tolkningsuttalelse (sak 20/843) lagt til grunn at det også slike tilfeller kan velges settemedlem.

I flere av tilfellene hvor det velges settemedlem til f.eks. utvalg eller formannskap, så har den aktuelle folkevalgte som får fritak, også fått fritak fra kommunestyret. Siden det ikke kan

velges settemedlem til kommunestyret, vil de øvrige vervene fylles av et settemedlem, men i kommunestyret må det kalles inn varamedlem for hver gang.

8.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet vil foreslå endringer når det gjelder hvem som kan velges som settemedlemmer. Det bør være større frihet til å velge hvem som skal være settemedlem, sammenlignet med dagens bestemmelse om at man må følge rekkefølgen på listen over varamedlemmer, hvilket innebærer at det stort sett er første varamedlem som blir valgt som settemedlem.

Departementet foreslår at det ikke lenger skal være krav om å følge listen over varamedlemmer, men at det kravet erstattes med en bestemmelse om at det må velges settemedlem "fra den samme gruppen" som den man velger settemedlem for. Dette vil være i samsvar med reglene om valg av nye medlemmer ved endelig uttreden og nyvalg.

Denne løsningen gir grupper bestående av flere partier mulighet til å opprettholde den politiske balansen og fordelingen de ble enige om ved konstitueringen så lenge fritaket varer. Vi viser her til betraktningene departementet gjorde om dette i forarbeidene til kommuneloven (2018), se Prop. 46 L (2017–2018) side 17. Som antydet ovenfor, kan fritaket vare nokså lenge hvis det for eksempel gjelder en folkevalgt som gis et rikspolitisk verv og midlertidig tidsubestemt fritak som følge av det.

Det betyr at hvis det for eksempel er en representant fra parti A som får et langt, midlertidig fritak, vil det være mulighet for gruppen som parti A har inngått valgteknisk samarbeid med å velge en representant fra parti A som settemedlem, selv om denne ikke er første varamedlem. Dette blir altså et mer fleksibelt system.

På den andre siden vil denne fleksibiliteten også kunne gi mulighet til å fravike avtaler om balanse og sammensetning. I tilfeller hvor for eksempel parti B ikke har fått innvalgt noen faste representanter i organet, men til gjengjeld har fått første varaplass, vil en adgang til å velge andre enn første varaplass kunne sette til side parti Bs interesse.

Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på disse problemstillingene.

Ettersom gruppen selv bestemmer hvem som skal overta et ledig verv ved endelig uttreden, finner departementet det ikke særlig demokratisk betenkelig at gruppen også kan velge selv ved et midlertidige verv som settemedlem. Departementet er klar over at dette kan innebære at det ikke vil være første varamedlem som møter i fritaksperioden, og at det er en innskrenkning av deres rett til å møte ved forfall. Det vil selvsagt fortsatt være mulig å følge listen over varamedlemmer dersom gruppen ønsker det, men forslaget vil gi mer frihet i valget av hvem som velges som settemedlem. Departementet mener at de hensynene som taler for at man *kan* fravike rekkefølgen i listen over varamedlemmer når det skal velges settemedlemmer, er tilstrekkelig tungtveiende til at regelverket bør endres.

Settemedlem velges til organer som kommunestyret har valgt medlemmene til, som f.eks. formannskap og utvalg. Det innebærer at det vil være de samme personene (kommunestyremedlemmene) som avgjør listen over varamedlemmer ved det opprinnelige valget som avgjør hvem som blir settemedlemmer etter forslaget til ny ordning. Departementet mener derfor de demokratiske hensynene blir ivaretatt i forslaget om å utvide kretsen av valgbare settemedlemmer. Når det gjelder utvalg, så har også kommunestyret en adgang til å omorganisere hele utvalget og foreta nyvalg av alle medlemmene og varamedlemmene, og da er det lite betenkelig at kommunestyret også skal kunne velge litt friere når det skal velges et settemedlem for en periode på minst tre måneder.

Forslaget innebærer ikke at flertallet i kommunestyret kan sette inn hvem de vil. Valget av settemedlem skal skje etter de ordinære regler. Det betyr at partiet eller gruppen peker ut den som skal velges, som må være fra samme parti eller gruppe, og kommunestyret velger vedkommende hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt. Departementet antar at det ofte vil være aktuelt å velge allerede valgte varamedlemmer som settemedlemmer, der hvor det er mulig og ønskelig.

Et annet og mindre vidtrekkende forslag vil være at settemedlemmer må velges blant listen over varamedlemmer, men at det ikke er krav om å følge rekkefølgen. Det begrenser hvem som kan velges som settemedlemmer, men gir likevel kommunene noe større handlingsrom enn i dag. Dette forslaget vil i større grad ivareta varamedlemmers rett og plikt til å møte ved forfall, men kan også føre til at det ikke er mulig å velge det settemedlemmet som er ønskelig. Departementet vil derfor ikke foreslå denne løsningen, men ber om høringsinstansenes syn på dette alternative forslaget til endring.

Departementet foreslår at regler om settemedlemmer samles i en egen bestemmelse. Dagens regulering av settemedlemmer og de nye forslagene om settemedlemmer foreslås samlet i en ny § 7-11. Dagens § 7-11 foreslås å bli § 7-12. Bakgrunnen for dette lovtekniske forslaget er at dagens § 7-10 er veldig lang og det blir uoversiktelig å ta inn mer regulering i denne. Det er således mer pedagogisk og brukervennlig å samle reglene om settemedlemmer i en ny § 7-11.

9 Opprykk for varamedlemmer – direktevalgte kommunedelsutvalg

9.1 Innledning

Departementet foreslår noen små endringer i reglene om organiseringen av kommunedelsutvalgene som er valgt direkte av innbyggerne i de aktuelle kommunedelene. Kommunelovens regler fastslår at kommunestyret skal velge nye medlemmer, hvis et medlem av kommunedelsutvalg trer endelig ut. Dette gjelder selv om det ikke er kommunestyret som har valgt medlemmene. Departementet foreslår at når et medlem av direktevalgte kommunedelsutvalg trer endelig ut, så skal varamedlemmer rykke opp i den rekkefølgen de er valgt.

9.2 Gjeldende rett

Kommunedelsutvalg er folkevalgte organer, og medlemmene er folkevalgte, se § 5-1 andre og fjerde ledd. I utgangspunktet er kommunedelsutvalg et «vanlig» utvalg etter § 5-7, og det betyr at medlemmene velges av kommunestyret selv, se § 5-7 andre ledd.

Kommunestyret kan imidlertid bestemme at innbyggerne i kommunedelen skal velge medlemmene gjennom direkte valg, se kommuneloven § 5-8 første ledd. Ved direkte valg av kommunedelsutvalg gjelder valglovens bestemmelser så langt de passer. På valgdagen kan innbyggerne i den aktuelle kommunedelen avlegge én stemmeseddel til kommunestyrevalget og én stemmeseddel til valget av kommunedelsutvalg. Innbyggerne kan endre på stemmesedlene, og dermed direkte påvirke valgoppgjøret og hvem som blir medlemmer og varamedlemmer fra de enkelte listene, se valgloven § 7-2.

Dersom et medlem eller varamedlem av et kommunedelsutvalg trer endelig ut, følger det av kommuneloven § 7-10 fjerde ledd at det skal «velges et nytt medlem eller varamedlem».

Valget gjennomføres etter § 7-10 syvende ledd, ved at gruppen selv foreslår hvem som skal velges, og kommunestyret velger vedkommende hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt. Dette gjelder uansett om medlemmene i kommunedelsutvalget er valgt av kommunestyret etter § 5-7, eller om medlemmene er valgt av innbyggerne gjennom direkte valg etter § 5-8.

Til sammenligning er reglene for endelig uttreden fra kommunestyret, som også er et direkte valgt organ, slik at varamedlemmer trer inn i plassen til den som trer ut i den nummerorden de er valgt, se § 7-10 tredje ledd.

9.3 Departementets vurderinger og forslag

Valgene og sammensetningen av direkte valgte organer gir uttrykk for innbyggernes vilje og syn på hvem de ønsker skal bestemme. Dette gjelder både ved valg til kommunestyret og ved direkte valg til kommunedelsutvalg. Det er egne lister til valg til kommunedelsutvalg, og den politiske sammensetningen kan derfor være annerledes både mellom kommunedelene og mellom kommunedelen og kommunestyret. Kommunedelsutvalgene kan gis mye myndighet til å avgjøre lokale saker i kommunedelen, og det taler for at organiseringen av dette organet i større grad enn i dag bør avgjøres av innbyggerne selv.

Der kommunestyret har innført direkte valg til kommunedelsutvalg, gir kommunestyret myndigheten til innbyggerne å velge medlemmer, og avgir derfor myndighet sammenlignet med kommunedelsutvalg kommunestyret selv velger. Departementet mener dette prinsippet bør gjelde i hele valgperioden.

Departementet foreslår derfor en endring i § 7-10 om opprykk og nyvalg. Departementet mener det ikke bør være slik at kommunestyret velger nye medlemmer av direkte valgte kommunedelsutvalg når et medlem får endelig fritak, men reglene bør være det samme som for kommunestyret. Når et medlem i kommunedelsutvalget trer endelig ut og det skal velges et nytt medlem, bør derfor ikke kommunestyrets medlemmer bestemme hvem som blir det nye medlemmet. Forslaget innebærer derfor at loven gir mer direkte innflytelse til velgere i kommunedelen.

Forslaget til nye regler om nyvalg for direkte valgte kommunedelsutvalg innebærer at det vil være de samme reglene som ved endelig fratreden fra kommunestyret. Forslaget gir med dette bedre systematikk og sammenheng i kommunelovens regler om direkte valgte organer. Forslaget innebærer at det ikke skal velges nytt varamedlem hvis et varamedlem trer endelig ut av det vervet, men at varamedlemmene rykker opp i den rekkefølgen de er valgt. Dersom det er behov for nytt valgoppgjør eller suppleringsvalg til direkte valgte kommunedelsutvalg, legger departementet til grunn at valgloven § 14-2 kommer til anvendelse. Dette følger av at bestemmelsene i valgloven gjelder så langt de passer, jf. kommuneloven § 5-8 første ledd tredje punktum.

10 Forhold som gir grunnlag for suspensjon

10.1Innledning

Hvis visse vilkår er oppfylt, kan kommunestyret vedta å suspendere en folkevalgt. Et av vilkårene er at det foreligger siktelse eller tiltale for et straffbart forhold etter nærmere angitte bestemmelser i straffeloven. Departementet har blitt oppmerksomme på at det er behov for justeringer i enkelte av henvisningene til bestemmelsene i straffeloven på grunn av noen uheldige og utilsiktete inkurier.

Inkuriene stammer trolig fra da de tilsvarende henvisningene i kommuneloven ble endret i forbindelse med ikraftsettingen av den nye straffeloven i 2015. Forarbeidene la opp til at endringene i henvisningene i hovedsak ikke skulle endre hva som var grunnlag for suspensjon, se Prop. 64 L (2014–2015) side 161.

Departementet foreslår derfor endringer i første ledd i kommunelovens bestemmelse om suspensjon. Dette er i dag § 7-11, men er på grunn av andre endringer i kapittel 7 foreslår departementet å flytte suspensjonsbestemmelsen til en ny § 7-12.

10.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 7-11 første ledd første punktum gir kommunestyret en rett til å suspendere en folkevalgt hvis enkelte vilkår er oppfylt. For det første må det være tatt ut siktelse eller tiltale mot den folkevalgte. For det andre må siktelsen eller tiltalen gjelde et «straffbart forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154, 170 bokstav b, 171 til 174, 208 til 210, 353, kapittel 27 eller 30». For det tredje må forholdet være knyttet til utøvelsen av tjenesten eller vervet for kommunen. Suspensjonen skal kun gjelde frem til saken er rettskraftig avgjort.

I § 7-11 første ledd andre punktum er det et unntak fra det tredje vilkåret, som slår fast at det også kan treffes vedtak om suspensjon hvis saken handler om forhold nevnt i §§ 151 til 154 (forhold knyttet til valg og stemmegiving), selv om forholdet ikke er knyttet til utøvelsen av verv eller tjeneste for kommunen.

10.3 Departementets vurderinger og forslag

Det er behov for å endre henvisningene i bestemmelsen om suspensjon slik at det blir en bedre sammenheng mellom de ulike forholdene som kan danne grunnlaget for å suspendere en folkevalgt.

Det innebærer at straffeloven § 351 om skadeverk og § 352 om grovt skadeverk tas inn i opplistingen. Straffeloven § 353 om mindre skadeverk tas ut av listen og gir ikke lenger grunnlag for suspensjon. Departementet mener at også grov tortur etter straffeloven § 175 bør tas inn i listen ettersom § 174 om tortur er tatt med. Begge disse to straffebestemmelsene var suspensjonsgrunnlag før endringene i den forrige kommuneloven.

Departementet foreslår også at henvisningen til § 208 tas ut, siden den bestemmelsen er opphevet. Den opphevete bestemmelsen handlet om rettstridig tilegnelse av forretningshemmeligheter, og er nå i en egen lov, se forretningshemmelighetsloven. Departementet mener det ikke er behov for å vise til den loven i suspensjonsbestemmelsen. Vilkårene for suspensjon av folkevalgte bør i all hovedsak være bestemmelser i straffeloven, og ikke i straffebestemmelser i særlover. De folkevalgte har dessuten taushetsplikt om forretningshemmeligheter, og brudd på taushetsplikten og utnytting av taushetsbelagte opplysninger med forsett for å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning er omfattet av straffeloven § 209. En folkevalgtes misbruk av forretningshemmeligheter vil derfor fremdeles kunne gi grunnlag for suspensjon.

Departementet foreslår at suspensjonsbestemmelsen som i dag er § 7-11 blir endret til å bli § 7-12. Dette som en konsekvens av andre endringer som er foreslått i dette høringsnotatet i lovens kapittel 7.

11 Møte-, tale- og forslagsrett i folkevalgte organer

11.1 Innledning

Gjeldende rett er at verken kommunestyret eller andre folkevalgte organer kan gi møte-, tale- eller forslagsrett til andre enn dem som etter lov eller forskrift har en slik rett. Departementet har mottatt flere spørsmål om det er adgang til å gi andre slike rettigheter, noe som kan tyde på at loven ikke er tydelig nok. Vi foreslår derfor å lovfeste en presisering som tydeliggjør dette, ved å fastslå at det er *medlemmene* i folkevalgte organer som har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter og at det ikke kan gis møte-, tale- og forslagsrett til andre, utover det som følger av lov.

11.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 8-1 første ledd slår fast at medlemmer av kommunale folkevalgte organer plikter å delta i organets møter hvis de ikke har gyldig forfall. Møteplikten innebærer samtidig en *rett* til å møte i organet. Kommuneloven § 8-1 andre ledd slår fast at medlemmer som er til stede i et møte har stemmeplikt, som på tilsvarende måte betyr en *rett* til å stemme.

En del av møteretten og -plikten etter kommuneloven § 8-1 første ledd er en rett til å tale og til å fremme forslag i saker som skal behandles. Dette framgår ikke direkte av ordlyden i bestemmelsen, men følger forutsetningsvis av at formålet med møtet nettopp er at medlemmene skal bidra i saksbehandlingen. Bestemmelsen bruker begrepet «delta», som understreker at medlemmene skal ha en aktiv rolle i møter. Også saksbehandlingsreglene i kapittel 11 i kommuneloven bygger på et premiss om at medlemmer av folkevalgte organer har tale- og forslagsrett. I § 11-2 fjerde ledd framgår det for eksempel at alle medlemmer kan stille spørsmål til lederen i møter.

Det er «medlemmer» av kommunale folkevalgte organer som har møte-, tale- og forslagsrett etter kommuneloven § 8-1. Departementet legger til grunn at det med «medlemmer» menes faste medlemmer av organet. I tillegg vil varamedlemmer som møter i organet på grunn av forfall, ha samme rettigheter og plikter som faste medlemmer.

Det er i utgangspunktet bare organets faste medlemmer som har en alminnelig møte- og talerett. Loven åpner ikke for at andre enn medlemmene av organet og ordføreren kan ha forslagsrett. Departementet har lagt denne generelle forståelsen av loven til grunn i flere tolkningsuttalelser. Departementet oppfatter også at juridisk teori gir uttrykk for at det ikke er tillatt å gi andre enn faste medlemmer en alminnelig møte- og talerett.

Det er imidlertid i enkelte bestemmelser i kommuneloven fastslått at andre enn organets faste medlemmer og møtende varamedlemmer skal ha møte- og talerett i visse tilfeller:

- Ordføreren har møte-, tale- og forslagsrett i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer unntatt kommune- og fylkesråd og organer under dem, jf. § 6-1 tredje ledd. I kontrollutvalget har ordføreren bare møte- og talerett.
- Kommunedirektøren har møte- og talerett i alle kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer, med unntak av kontrollutvalget, jf. § 13-1 femte ledd.
- Representanter for de ansatte har møte- og talerett i folkevalgte organer når de behandler saker som gjelder forholdet mellom de ansatte og kommunen som arbeidsgiver, jf. § 13-4 første ledd første setning.
- For parlamentarisk styrte kommuner er det en egen bestemmelse i § 10-3 om møteplikt og møte- og talerett for lederen og medlemmene av rådet.

- Medvirkningsrådene kan få møte- og talerett i folkevalgte organer i saker som angår deres ansvarsområde hvis kommunestyret bestemmer det, jf. forskrift om medvirkningsordninger § 2 sjette ledd.
- Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret eller fylkestinget når utvalgets saker skal behandles, jf. § 23-2 andre ledd
- Oppdragsansvarlig revisor eller hans eller hennes stedfortreder har møte- og talerett i kontrollutvalgets møter, jf. § 24-3 første ledd

Disse bestemmelsene definerer klart hvem som har møte-, tale og forslagsrett og hvilke folkevalgte organer dette gjelder. Enkelte av bestemmelsene definerer også hva slags sakstype som skal behandles i et folkevalgt organ for at møte- og taleretten skal gjelde. Når andre har fått en lovbestemt rett til å møte og tale, kan ikke kommunestyret eller andre organer frata dem denne retten. Departementet mener at disse særskilte bestemmelsene også er et uttrykk for at det ikke er adgang til å gi andre enn organets medlemmer slike rettigheter, med mindre det er særlig hjemmel for det. Dette gjelder også for folkevalgte som er medlemmer av andre organer i kommunen. De kan ikke få en alminnelig møte- og talerett, heller ikke ved behandling av enkelte sakstyper. Kommunens reglement etter kommuneloven §§ 5-13 og 11-12 kan ikke gå ut over det som følger av kommuneloven.

Kommuneloven er derimot ikke til hinder for at andre enn organets medlemmer kan få adgang til å uttale seg i enkeltsaker. Folkevalgte organer kan for eksempel invitere sakkyndige eller andre som har interesser i en sak til et møte, og i den sammenhengen gi vedkommende mulighet til holde et innlegg. Dette er noe annet enn en generell møte- og tale*rett*. Personer som får tilbud om å uttale seg i et møte, kan likevel ikke delta i organets ordinære ordveksling på samme måte som organets medlemmer eller andre med lovfestet talerett. Når det gjelder forslagsrett, kan det ikke under noen omstendigheter gis til andre enn de som etter lov eller forskrift har eller kan få det.

11.3Departementets vurderinger og forslag

Departementet har mottatt flere spørsmål om det er adgang til å gi andre enn organets medlemmer møte-, tale- og/eller forslagsrett. Dette kan tyde på at loven ikke er tydelig nok på dette punktet. Departementet foreslår å presisere i loven det som allerede er gjeldende rett, slik at det ikke er tvil om hva som gjelder. Forslaget går ikke ut på å endre de eksisterende særbestemmelsene om møte- og talerett.

Departementet mener det er viktig at det ikke er tvil om hvem som har møte-, tale- og forslagsrett i folkevalgte organer. Det er et viktig prinsipp at det er *medlemmene* av folkevalgte organer som har disse rettighetene, og ingen andre, med mindre lovgiver eksplisitt har slått dette fast. At det er medlemmene av folkevalgte organer som har disse rettighetene, er et utslag av det representative demokratiet.

Vi foreslår derfor at gjeldende rett presiseres i kommuneloven, som et nytt annet ledd i § 8-1. Forslaget går for det første ut på å lovfeste at medlemmer av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter. Ved forfall til møter vil møtende varamedlemmer og settemedlemmer ha samme rettigheter som medlemmene. Vi foreslår å bygge på samme formulering som i kommuneloven § 6-1 tredje ledd, som lovfester ordførers møte-, tale- og forslagsrett. En lovfesting av møte-, tale- og forslagsrett er ikke ment å verken utvide eller innskrenke de rettighetene som allerede følger av lov og forskrift.

For det andre går forslaget ut på å presisere at det ikke kan gis møte-, tale- og forslagsrett til andre enn organets medlemmer, utover det som følger av lov og forskrift. Departementet

mener dette bør stå tydelig i loven, slik at det ikke er tvil om at verken kommunestyret eller andre folkevalgte organer kan gi andre enn de som har møte-, tale- og forslagsrett etter loven slike rettigheter.

Det vil imidlertid fremdeles være adgang til å invitere andre enn organets medlemmer til møter og til å gi dem anledning til å uttale seg, slik tilfellet er i dag. Møte- og talerett etter forslagets § 8-1 andre ledd er altså noe annet enn tilfeller hvor det folkevalgte organet velger å gi ordet til andre i en konkret sak. Se beskrivelse av gjeldende rett overfor.

12 Vedtak i sak som ikke er oppført i sakslisten eller hvor saksdokumenter ikke er sendt

12.1 Innledning

Bestemmelsen om når vedtak kan fattes i et folkevalgt organ, selv om saken ikke er oppført på sakslisten og selv om saksdokumenter ikke er sendt ut sammen med innkallingen, er språklig uklar. Departementet foreslår å klargjøre at vedtak kan fattes i slike situasjoner dersom ikke *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg dette.

12.2 Gjeldende rett

I kommuneloven § 11-3 er det regler om innkalling og saksliste til møter i folkevalgte organer. Hovedregelen er at saker skal stå på sakslisten som sendes ut før møtet. En sak skal settes på sakslisten hvis minst 1/3 av organets medlemmer krever det, jf. § 11-3 første ledd.

I § 11-3 femte ledd åpnes det for at det i enkelte tilfeller skal være adgang til å fatte vedtak i en sak selv om den ikke er oppført på sakslisten. Det gjelder hvis ikke møtelederen eller 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det. På samme vilkår er det åpnet for å fatte vedtak i en sak selv om saksdokumentene ikke er sendt ut sammen med innkallingen.

Bestemmelsen i femte ledd åpner altså for å fatte vedtak i disse situasjonene dersom ikke 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg dette. Her er det ikke satt inn «minst», eller noen annen angivelse av at tallet representerer et maksimum eller minimum, på samme måte som i første ledd. Selve ordlyden tilsier at det kun er hvis nøyaktig 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg at slike vedtak fattes, at det ikke er adgang til å fatte vedtak. Det synes ganske klart at meningen må ha vært at dersom 1/3 eller flere av de møtende medlemmene motsetter seg at vedtak fattes, så er det heller ikke adgang til det. Er det færre enn 1/3 av medlemmene som motsetter seg dette, er det adgang til å fatte slike vedtak.

Ordlyden gjør rettstilstanden noe uklar.

12.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener utydeligheten i lovens ordlyd bør rettes opp slik at den blir i samsvar med det som er meningen at skal gjelde. Det er viktig å unngå usikkerhet om praktisering av denne bestemmelsen.

Som beskrevet under gjeldende rett er det neppe meningen at bestemmelsen skal si at det kun er dersom akkurat 1/3 av de møtende medlemmene som ikke motsetter seg vedtak, at vedtak kan fattes selv om ikke saken er oppført på sakslisten og/eller saksdokumenter ikke er sendt ut. Meningen med bestemmelsen må være at dersom 1/3 eller flere av de møtende medlemmene motsetter seg at det skal fattes vedtak i slike situasjoner, så kan det heller ikke

gjøres. Dersom færre enn 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg at vedtak fattes, så kan vedtak fattes i disse situasjonene.

Departementet foreslår derfor at det i kommuneloven § 11-3 femte ledd sies at et folkevalgt organ kan fatte vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten hvis ikke møtelederen eller *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det.

Departement foreslår tilsvarende endring i neste setning om at vedtak kan fattes i en sak der saksdokumentene ikke er sendt ut sammen med innkallingen.

13 Ansettelse av kommunale ombud

13.1 Innledning

For å rydde opp i en uklarhet i kommuneloven knyttet til forholdet mellom reglene for ombud og de nye reglene om kommunedirektørens løpende personalansvar, foreslår departementet i dette kapitlet å lovfeste uttrykkelig at det er kommunestyret som ansetter i ombudsstillinger som kommunen selv velger å opprette. Lovregulerte ombudsordninger der noe annet er bestemt eller forutsatt i lov, vil ikke være omfattet av lovendringen.

13.2 Gjeldende rett

Ansettelse av ombud er ikke direkte regulert i kommuneloven. Den eneste bestemmelsen som regulerer ombud i kommuneloven er § 13-2 som sier at kommunestyret og fylkestinget selv kan bestemme at ombudsstillinger skal være åremålsstillinger og at åremålsperioden skal være på minst seks år.

Da denne bestemmelsen kom inn i kommuneloven første gang fra 1. januar 2007 (kommuneloven (1992) § 24 nr. 3) hadde forarbeidene uttalelser om hva slike ombudstillinger er. I Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) kapittel 5.5.2 ble dette omtalt som stillinger som ansettes av kommunestyret:

> Etter departementets syn bør ansettelsen i en stilling for å kunne defineres som en ombudsstilling etter kommuneloven § 24 nr. 3, foretas av kommunestyret/fylkestinget og vedkommende bør rapportere direkte til disse organene. Videre må ombudet ha en selvstendig stilling og kunne treffe beslutninger uten å være avhengig av en senere behandling i kommunestyret etter fylkesting, eller andre organer i kommunen/fylkeskommunen.

I kommuneloven (2018) er bestemmelsen om at ombudsstillinger kan være åremålsstillinger tatt med i loven uten at bestemmelsen ble kommentert nærmere. Dette tilsier at premissene i forarbeidene fortsatt gjelder slik at definisjonen på ombud fortsatt er at det er kommunestyret som ansetter. Isolert sett tilsier dette at kommunestyret er den som ansetter ombud.

Bestemmelsen om ombud i åremålsbestemmelsen og tolkningen av denne må imidlertid ses i sammenheng med de nye, generelle reglene i kommuneloven (2018) om ansettelser. I § 13-1 sjuende ledd slås det fast at kommunedirektøren har det løpende personalansvaret, inkludert ansettelser, for alle stillinger i kommunen med mindre noe at annet er fastsatt i lov. Utgangspunktet er altså et det er kommunedirektøren som skal ansette til stillinger i kommunen. Andre lovbestemmelser kan imidlertid bestemme noe annet. Kommuneloven har i § 13-1 første ledd et klart unntak fra dette, nemlig at det er kommunestyret selv som ansetter kommunedirektøren. For ombud er det ingen lovbestemmelse som sier noe direkte om hvordan ombud ansettes, men forarbeidene til åremålsbestemmelsen kan tale for at

kommunestyret skal gjøre dette, fordi det der omtales at ansettelse av kommunestyret er en av forutsetningene for at en stilling skal være en ombudsstilling. Spørsmålet er om dette tilsier at lovbestemmelsen likevel kan tolkes som en hjemmel som regulerer ansettelse av ombud. Forarbeidene til kommuneloven (2018) har ikke omtalt problemstillingen.

Rettstilstanden for ansettelser av denne type ombudsstillinger er derfor noe uklar.

For ombudsstillinger som er regulert i annen lovgivning, vil spørsmålet avgjøres ut fra det aktuelle regelverket knyttet til den enkelte ombudsstillingen.

13.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener uklarheten i gjeldende rettstilstand om hvem som ansetter kommunale ombud og hvem disse skal rapportere til er uheldig og foreslår derfor å endre reglene slik at dette blir klart.

Mange kommuner har kommunale ombud på ulike områder. Dette er ombud som kommunen selv beslutter å ha og som kommer i tillegg til lovpålagte ombud som for eksempel personvernombud. Dette forslaget berører ikke de lovpålagte ombudene.

Etter det departementet erfarer, er det et ønske og behov for fortsatt å kunne ha denne type kommunale ombud. Departementet mener at det fortsatt bør være åpent for at kommunen eller fylkeskommunen kan ha slike ombudsstillinger dersom de ønsker det.

I og med at gjeldende rett nå er uklar på om ansettelsen av ombud skal gjøres av kommunestyret eller kommunedirektøren, har departementet vurdert nærmere hvem som bør gjøre ansettelsen. Hensikten med ombudsstillinger er at de skal være fristilt fra den ordinære administrasjonen og ha en særskilt rolle i kommunen. Det vises her til omtalen av ombudsstillinger i Ot.prp. nr. 96 (2005–2006), hvor det bl.a. sies at for å anses som en ombudsstilling bør ansettelsen foretas av kommunestyret eller fylkestinget og vedkommende bør rapportere direkte til disse. Videre må ombudet ha en selvstendig stilling og kunne treffe beslutninger uten å være avhengig av en senere behandling i kommunestyret etter fylkesting, eller andre organer i kommunen/fylkeskommunen. Dette tilsier at det bør være kommunestyret eller fylkestinget som ansetter i ombudsstillinger.

Spørsmålet er om hensynene bak den nye bestemmelsen om at kommunedirektøren skal ha det løpende personalansvaret, inkludert ansettelser, endrer på dette. En sentral begrunnelse for denne er at kommunedirektøren, som øverste administrative leder, har behov for og er best egnet til å ansette de rette personene i administrasjonen. Disse hensynene gjør seg ikke gjeldende på samme måte for ombudsstillinger, når hensikten med denne rollen nettopp er den skal være mer selvstendig og fristilt fra administrasjonen og kommunedirektøren.

Departementet mener at en samlet vurdering av disse ulike hensynene tilsier at ombudsstillinger ikke bør være omfattet av den ordinære regelen om at kommunedirektøren skal ansette til stillinger i kommunen. Departementet foreslår derfor at ansettelser til ombudsstillinger skal gjøres av kommunestyret eller fylkestinget.

Departementet understreker at ombud fortsatt er ansatte og ikke folkevalgte. Endringen som her foreslås, skal ikke endre på dette. Formålet med forslaget er å sikre at det fortsatt kan være denne type ombudsstillinger og at disse fortsatt kan fungere på den måten og fylle den funksjonen som de tidligere har gjort. Departementet vil med dette forslaget verken endre rammene for eller innholdet i ombudsstillinger sammenliknet med det som er beskrevet i Ot.prp. nr. 96 (2005–2006) kapittel 5.5.2. Der sies det bl.a. at et ombuds funksjon er å ivareta interessene til en nærmere angitt gruppe og at det er viktig at disse gruppene kan ha tillit til

ombudene. Videre sies det at ansettelse bør gjøres av kommunestyret eller fylkestinget og at ombudet bør rapportere direkte til disse organene.

Når det er kommunestyret eller fylkestinget som skal ansette slike kommunale ombud, er det kommunestyret som har arbeidsgiveransvaret. Dette blir på samme måte som for kommunedirektøren.

Etter dette foreslår departementet å ta inn i kommuneloven § 13-2 en bestemmelse om at ansettelse av ombud som kommunestyret eller fylkestinget har bestemt at de skal ha, skal gjøres av kommunestyret eller fylkestinget selv. Videre foreslås en lovteknisk endring i overskriften til § 13-2 for å tydeliggjøre at bestemmelsen ikke bare dreier seg om åremål, men også om ombud. Departementet foreslår også å tydeliggjøre i lovbestemmelsen at disse nye bestemmelsene ikke skal gjelde for lovregulerte ombud der noe annet er bestemt.

14 Minimumsavdrag på lån – forskriftshjemmel

14.1 Innledning

Kommuneloven stiller krav om minste årlige avdrag på lån (minimumsavdrag). Dersom kommunen organiserer deler av sin virksomhet i kommunale foretak, interkommunale politiske råd eller kommunale oppgavefellesskap, og/eller oppretter lånefond, oppstår det enkelte problemstillinger om minimumsavdrag. Departementet mener det er behov for klargjørende regler om minimumsavdraget og foreslår derfor en forskriftshjemmel.

14.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 14-10 andre ledd stiller krav om at driftsbudsjettet skal dekke avdrag på lån som minst er lik minimumsavdraget, slik det skal beregnes etter § 14-18. Driftsbudsjettet oppfyller altså bare kravet om budsjettbalanse hvis det også finansierer minimumsavdraget.

Kommuneloven § 14-18 første ledd første punktum gir en plikt til å foreta årlige nedbetalinger på lån som minst er lik minimumsavdraget. Minimumsavdraget skal etter andre punktum være lik avskrivningene, justert for forholdet mellom lånegjelden og avskrivbare eiendeler.

De nevnte bestemmelsene gjelder også for kommunalt foretak, interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap (så langt de passer), jf. kommuneloven §§ 9-1 fjerde ledd, 18-1 fjerde ledd og 19-1 fjerde ledd. Departementet har lagt til grunn at bestemmelsene også gjelder for lånefond opprettet etter § 14-14 tredje ledd.

14.3 Departements vurderinger og forslag

For de tilfellene en kommune har organisert all sin virksomhet innunder kommunekassen, vil det normalt ikke være rettslig tvil om forståelsen av reglene om minimumsavdrag. Det kan imidlertid være enkelte spørsmål, eksempelvis om selve beregningen av minimumsavdraget.

For de tilfellene en kommune har organisert virksomhet i kommunalt foretak mv. og/eller har opprettet lånefond, oppstår det enkelte problemstillinger hvor det kan være spørsmål om hva som er gjeldende rett. Dette kan være om adgangen for et kommunalt foretak til å ha låneavdrag lavere enn minimumsavdraget, forutsatt at kommunen samlet har minimumsavdrag som tilfredsstiller lovens krav. Et annet eksempel er om minimumsavdraget skal beregnes for hver regnskapsenhet (det vil si for henholdsvis kommunekassen og

kommunalt foretak mv. hver for seg) eller for kommunen samlet (ut fra samlede avskrivninger, eiendeler og gjeld). Videre kan det være spørsmål om hvordan minimumsavdraget skal beregnes for lånefondet, blant annet som følge av at lånefondet selv kun har gjelden i sitt regnskap.

Dette er noen problemstillinger som viser at det er behov for utfyllende regler om minimumsavdraget.

Departementets vurdering er at nærmere regulering om minimumsavdraget vil klargjøre hva som gjelder for minimumsavdraget og gjøre reglene mer tilgjengelige. Dette vil måtte være mer detaljerte regler, delvis av teknisk art. Slike regler bør fastsettes i forskrift framfor i loven. Departementet foreslår at loven skal gi hjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler om minimumsavdraget i forskrift. Det er behov for å gi forskriftsregler både til § 14-10 andre ledd om budsjettbalanse og minimumsavdraget, og forskrift til § 14-18 om nedbetalingsplikten og beregningen av minimumsavdraget.

Departementet ber også om innspill fra høringsinstansene om hvilke problemstillinger knyttet til minimumsavdraget som det er behov for nærmere regler om.

15 Navn på interkommunale samarbeid etter kommuneloven

15.1 Innledning

Kommuneloven stiller krav om at interkommunale politiske råd etter kapittel 18 og kommunale oppgavefellesskap etter kapittel 19 må ha navn som beskriver hva slags type samarbeid det er. De må ha navn som inneholder interkommunalt politisk råd og kommunalt oppgavefellesskap. Dette fører til at navnene kan bli ganske lange. Departementet foreslår derfor å åpne for at det i tillegg blir mulig å benytte forkortelsene «IPR» for «interkommunalt politisk råd» og «KO» for «kommunalt oppgavefellesskap».

15.2 Gjeldende rett

Det følger av kommuneloven § 18-1 tredje ledd at et interkommunalt politisk råds navn må inneholde ordene «interkommunalt politisk råd». For et kommunalt oppgavefellesskap følger det av § 19-1 tredje ledd at navnet må inneholde ordene «kommunalt oppgavefellesskap».

Et av hensynene bak kravet i §§ 18-1 tredje ledd og 19-1 tredje ledd er blant annet at det skal være enklere «å identifisere fellesskapet overfor så vel innbyggere, folkevalgte som offentlige registre», se Prop 46 L (2017–2018) side 171. Vurderingene er noe av det samme for interkommunale politiske råd, hvor det på side 176 fremheves at det kan være av verdi for innbyggernes forståelse av hva slags samarbeid det er snakk om hvis navnet inneholder «interkommunalt politisk råd». Kravene gir uttrykk for den nye kommunelovens mål om gjenkjennelighet, som også følger av § 5-1 tredje ledd om krav på navn på organer i kommunene.

Selv om hensynet til gjenkjennelighet vil ivaretas ved bruk av forkortelser, åpner ikke loven i dag for det for interkommunale politiske råd og kommunalt oppgavefellesskap. Til sammenligning er det adgang til å bruke forkortelser i stedet for hele navnet for interkommunale selskaper etter IKS-loven og kommunale foretak etter kommuneloven. Dette er regulert i foretaksnavneloven § 2-2. Her står det at foretaksnavnet til interkommunale

selskap skal inneholde ordene «interkommunale selskaper eller IKS», og at navnet til et kommunalt foretak skal inneholde ordene «kommunalt foretak eller KF».

Før kommuneloven (2018) trådte i kraft, var begrepet «regionråd» en innarbeidet betegnelse på samarbeid om generelle samfunnsspørsmål på tvers av kommunegrensene i det området regionrådet representerte. Slike regionråd hadde imidlertid ikke et fast juridisk innhold. I kommuneloven (2018) er det definert klare rammer for denne typen samarbeid gjennom reglene om interkommunalt politisk råd i kapittel 18. Slike samarbeid skal kalles interkommunale politiske råd. Det er fremdeles mulig å kalle samarbeidet regionråd, men i så fall må navnet i tillegg ha med ordene interkommunalt politisk råd.

15.3 Departements vurderinger og forslag

Departementet har fått flere henvendelser fra kommuner og interkommunale samarbeid om at det er noe tungvint og omstendelig med de lange navnene som følger av kravene i §§ 18-1 tredje ledd og § 19-1 tredje ledd.

Flere interkommunale samarbeid kan ha nokså lange navn som beskriver samarbeidets geografiske nedslagsområde eller hva kommunene samarbeider om. Når det formelle navnet i tillegg må inneholde alle ordene som beskriver hva slags type interkommunalt samarbeid det er snakk om, og det ikke er lov til å bruke forkortelser, blir det tungvint i den daglige bruken av navnet på samarbeidet. Dette kan føre til at samarbeidene velger å ikke bruke interkommunalt politisk råd eller kommunalt oppgavefellesskap når de omtaler seg selv. Det er altså risiko for at formålet med bestemmelsen, blant annet hensynet til at innbyggerne enkelt skal kunne indentifisere hva slags samarbeid det er, ikke oppnås med dagens regulering.

Departementet har vurdert om kommuneloven bør endres, slik at det blir mulig å bruke en forkortelse som beskriver samarbeidsformen i stedet for, eller i tillegg til, ordene «interkommunalt politisk råd» og «kommunalt oppgavefellesskap». Departementet har registrert at forkortelser allerede delvis er tatt i bruk i dagligtale og uformelle sammenhenger.

Departementet mener fremdeles det er et viktig hensyn at samarbeidenes navn gir uttrykk for hva slags samarbeid det er. Vår vurdering er at hensynet til gjenkjennelighet kan ivaretas gjennom bruk av forkortelser. Gjennom bruk av forkortelser vil det bli enklere å omtale samarbeidet. Dette vil også bidra til at reglene blir likere kommunale foretak og interkommunale selskap, som begge kan bruke forkortelser i foretaksnavnet.

Departementet ser at det kan ta noe tid før bruk av forkortelser blir innarbeidet, men vurderer at dette ikke er et særlig tungtveiende hensyn. Som nevnt er forkortelser allerede delvis tatt i bruk i ulike sammenhenger. Departementet antar videre at «kommunalt oppgavefellesskap» og «interkommunalt politisk råd» heller ikke har satt seg helt hos allmennheten enda, ettersom samarbeidsformene ble innført for få år siden.

Adgangen til å benytte forkortelsene i samarbeidets navn kan også gjøre det enklere å benytte «regionråd» i navnet uten at det blir for komplisert med «råd» to steder. Departementet har fått inntrykk av at dette er etterspurt. Det vil være en forbedring at det vil kunne hete for eksempel «Lillevik og omegn regionråd IPR», fremfor «Lillevik og omegn regionråd interkommunalt politisk råd». Dette kan også føre til at forkortelsene blir brukt i den daglige omtalen av samarbeidet, noe som vil kunne øke kunnskapen om hva slags samarbeid det er og hvilken regulering som gjelder. Ved å se forkortelsen i navnet vil man nokså raskt kunne se av kommuneloven hva slags samarbeid det er og hvilke bestemmelser som gjelder.

Departementet mener det mest naturlige er å forkorte «interkommunalt politisk råd» til IPR. Selv om denne forkortelsen i dag brukes om «Intellectual Property Rights» (immaterielle rettigheter) og i enkelte andre sammenhenger, mener departementet det er liten forvekslingsfare ved at de interkommunale politiske rådene har IPR som del av navnet.

Når det gjelder forkortelsene for kommunale oppgavefellesskap, har departementet vurdert både KO og KOF. Vi ser at begge forkortelsene allerede har blitt tatt i bruk. Slik departementet ser det nå, er KO den mest egnete forkortelsen. Hovedsakelig fordi KO fremstår som den forkortelsen med minst fare for forveksling med andre forkortelser. Vi viser for eksempel til at «KOF» har noen likheter med den innarbeidete og kjente forkortelsen «KF» for kommunale foretak. Det er en viss fare for at F-en feilaktig kan forveksles med foretak.

Departementet foreslår etter dette at interkommunale politiske råd kan velge om de vil benytte forkortelsen «IPR» i navnet i stedet for «interkommunalt politisk råd». Vi foreslår videre at kommunale oppgavefelleskap kan benytte «KO» i stedet for «kommunalt oppgavefellesskap». Forslaget innebærer at det er valgfritt å bruke alle ordene i navnet eller å bare bruke forkortelsen eller begge deler.

16 Varsling til kontrollutvalget om møter

16.1 Innledning

Kommuneloven sier at kontrollutvalget «skal varsles» om møter i generalforsamling, representantskap og andre eierorganer i heleide kommunale selskaper, uten at det står *hvem* som har en plikt til å varsle. Det er dermed ikke helt klart hva som er gjeldende rett. Departementet foreslår å presisere i lov at det er kommunen som har en plikt til å varsle kontrollutvalget.

16.2 Gjeldende rett

Kommuneloven § 23-6 regulerer kontrollutvalgets innsyn og undersøkelser i selskaper. Det framgår av bestemmelsens femte ledd at kontrollutvalget har rett til å være til stede i generalforsamling, representantskap og andre eierorganer i heleide kommunale selskaper. I tillegg slår bestemmelsen fast at kontrollutvalget skal varsles om slike møter.

Varslingsplikten til kontrollutvalget kom inn i kommuneloven (1992) § 80 tredje ledd 1. juli 2004. Med noen små språklige justeringer er varslingsplikten videreført i sin helhet i ny kommunelov (2018) § 23-6 femte ledd. I både kommuneloven (1992) og kommuneloven (2018) står det at kontrollutvalget «skal varsles», uten at det defineres nærmere *hvem* som skal varsle. Forarbeidene gir heller ikke et tydelig svar på hvem som har varslingsplikten.

Departementet har lagt til grunn i en tolkningsuttalelse at det er mest nærliggende at eier-/deltakerkommunen sender slikt varsel. Departementet har blant annet vist til at det vil være enklere for den enkelte kommunen å informere kontrollutvalget i forbindelse med møter, enn at selskap som kan ha mange ulike eier-/deltakerkommuner gjør det. Men siden de øvrige rettskildene ikke gir et tydelig svar, er gjeldende rett i dag ikke helt klar.

16.3 Departementets vurderinger og forslag

Begrunnelsen for varslingsplikten er at kontrollutvalget skal få informasjon om at det skal være møter i det øverste eierorganet i selskaper som kommunen har eierinteresser i og i det

øveste organet i interkommunale samarbeid. En stor del av kommuners virksomhet utføres i dag gjennom aksjeselskaper, interkommunale selskaper (IKS) eller interkommunale samarbeid som er fristilt fra kommunen som egne rettssubjekter. Varslingsplikten og retten til å være til stede i møtene, er viktig for at kontrollutvalget skal få tilstrekkelig informasjon og dermed grunnlag for å gjennomføre sin kontroll.

Usikkerhet rundt hvem som skal varsle, kan føre til at kontrollutvalget ikke fanger opp at det skal være møter, med den konsekvens at kontrollutvalget ikke får vært til stede. Uklarheten kan dermed føre til at hele bestemmelsen ikke fungerer etter hensikten.

Departementet har vurdert to alternativer til hvem som bør ha en varslingsplikt til kontrollutvalget om at det skal være møter i generalforsamling, representantskap og andre eierorganer i heleide kommunale selskaper. Disse alternativene er selskapet selv eller den enkelte eier-/deltakerkommunen.

Det er det enkelte aksjeselskapet, interkommunale selskapet mv. som setter opp møter og innkaller medlemmene. Varsel til kontrollutvalget om at det er møte i generalforsamling, representantskap eller tilsvarende organ vil antakelig kunne sendes samtidig, ved at kontrollutvalgssekretariatet får kopi av møteinnkalling. Slik sett henger varsling til kontrollutvalget naturlig sammen med tilsvarende administrative oppgaver selskapet må gjøre i forbindelse med møter. Dette kan tale i retning av at det er hensiktsmessig at selskapet har en plikt til å varsle kontrollutvalget etter kommuneloven.

På den andre siden antar departementet at det vil føre til et visst merarbeid for selskapene om de til enhver tid må ha oppdatert informasjon om de ulike kontrollutvalgssekretariatene som skal få varsel om møter og å sende varsel til dem. Særlig i selskaper med mange kommunale eiere eller deltakere vil dette kunne føre til ekstra administrativ tilrettelegging.

Dersom selskapene skulle ilegges en slik varslingsplikt, vurderer departementet at det ville vært mer nærliggende at pliktbestemmelsen ble plassert i den enkelte selskapsloven, og ikke i kommuneloven. Som det framgår av kommuneloven § 1-2 gjelder loven kommuners virksomhet. Både lovteknisk og pedagogisk sett mener departementet det vil være uheldig om en varslingsplikt for selskap blir plassert i kommuneloven.

Alternativet til at selskapet får en varslingsplikt, er at den enkelte eier-/deltakerkommunen må sørge for at kontrollutvalgssekretariatet får informasjon om møter. Departementet viser til at kommunen alltid vil ha oppdatert informasjon om kontrollutvalget og at kommunen også alltid vil få innkalling til møtene i eierorganene. Vi antar derfor at det vil være nokså enkelt å administrere en slik varslingsplikt. Kommunen kan videresende innkallinger til kontrollutvalgssekretariatet fortløpende.

Slik departementet vurderer problemstillingen nå, mener vi samlet sett at den beste løsningen vil være om kommunen får en plikt til å varsle kontrollutvalget. Vi har særlig lagt vekt på at dette vil være den enkleste ordningen å administrere. Forslaget vil innebære å endre ordlyden i kommuneloven § 23-6 femte ledd, slik at det framgår tydelig at kommuner og fylkeskommuner som er deltaker eller eier i selskaper eller interkommunale samarbeid etter bestemmelsens første ledd, skal varsle kontrollutvalget.

17 Forholdet til Longyearbyen lokalstyre

Rammeverket for Longyearbyen lokalstyre er nedfelt i Svalbardloven kapittel 5 og bygger på kommuneloven. Svalbardloven kapittel 5 har egne bestemmelser som bygger på prinsippene i kommuneloven og bestemmelser som henviser til bestemte paragrafer i kommuneloven.

Ettersom det er noen prinsipielle forskjeller på Longyearbyen lokalstyre og en kommune, er ikke alt regelverket likt.

Endringene som foreslås i dette høringsnotatet, som justerer allerede gjeldende regelverk, bør gjelde tilsvarende for Longyearbyen lokalstyre. De fleste endringene vil komme til anvendelse for Longyearbyen lokalstyre gjennom henvisningsbestemmelsene. I tillegg må det gjøres to endringer i Svalbardloven. For det første må arbeidsutvalg for ungdomsråd eller andre medvirkningsorganer legges til i § 35 a andre ledd bokstav d, som regulerer hva som anses som andre organer i Longyearbyen lokalstyre. For det andre må henvisningen til kommuneloven i Svalbardloven § 35 b femte ledd endres, fordi forslaget innebærer at det skal legges til et nytt sjette ledd i kommuneloven § 5-12.

18 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene i dette høringsnotatet inneholder i det all vesentligste presiseringer og tydeliggjøringer. Ingen av de foreslåtte lovendringene innebærer nye oppgaver til kommunene. Departementet mener derfor at forslagene ikke får administrative eller økonomiske konsekvenser av vesentlig betydning.

19 Merknader til enkelte av forslagene til lovendringer

Til endringene i § 5-2:

I andre ledd er opplistingen av andre kommunale organ er utvidet. I bokstav e) om eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom er det tatt inn at også arbeidsutvalg for disse er et slikt organ. Denne endringen henger sammen med endringen i § 5-12 som åpner opp for at også slike organ skal kunne opprette arbeidsutvalg.

Til endringene i § 5-6:

Endringen i tredje ledd innebærer at formannskap og fylkesutvalg kan omorganisere eller nedlegge egne arbeidsutvalg. Dette kan de gjøre når de måtte ønske det og dermed også flere ganger om det er ønskelig. Når det sies at formannskapet og fylkesutvalget kan gjøre dette selv, innebærer det at kompetansen ikke kan delegeres videre. I praksis betyr det at arbeidsutvalgene ikke kan gis adgang til å omorganisere eller legge ned seg selv.

Til endringene i § 5-7:

Endringen i tredje ledd innebærer at et utvalg kan omorganisere eller nedlegge egne arbeidsutvalg. Dette kan de gjøre når de måtte ønske det og dermed også flere ganger om det er ønskelig. Når det sies at utvalget kan gjøre dette selv, innebærer det at kompetansen ikke kan delegeres videre. I praksis betyr det at arbeidsutvalgene ikke kan gis adgang til å omorganisere eller legge ned seg selv.

Til endringene i § 5-9:

Endringen i sjette ledd innebærer at en komiteer kan omorganisere eller nedlegge egne arbeidsutvalg, forutsatt at kommunestyret ikke har bestemt noe annet. Så lenge det skjer innenfor rammene kommunestyret eventuel har satt, kan komiteer omorganisere og nedlegge arbeidsutvalg når de måtte ønske det og dermed også flere ganger om det er ønskelig.Når det sies at komiteen kan gjøre dette selv, innebærer det at kompetansen ikke kan delegeres

videre. I praksis betyr det at arbeidsutvalgene ikke kan gis adgang til å omorganisere eller legge ned seg selv.

Til endringene i § 5-12:

Endringen i § 5-12 femte ledd åpner opp for at også eldreråd, råd for personer med funksjonsmedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom skal kunne opprette arbeidsutvalg. Det åpnes altså for en adgang til å ha arbeidsutvalg dersom det enkelte organ selv ønsker det. Et slikt arbeidsutvalg må bestå av medlemmer som er valgt blant medlemmene i medvirkningsrådet selv. Dette kan også omorganises eller legges ned av organet selv, dersom de ønsker det. Når det gjelder oppgaver for arbeidsutvalget, vil det i hovedsak være opp til medvirkningsrådet selv å bestemme dette. Oppgavene må imidlertid være innenfor rammen av det organet selv kan gjøre. Siden medvirkningsråd ikke skal fatte vedtak, kan heller ikke arbeidsutvalget får adgang til å fatte vedtak. Arbeidsutvalgene vil være andre folkevalgt organer etter § 5-2 og en rekke av reglene i kommuneloven vil derfor gjelde for slike arbeidsutvalg. For øvrig vil de i hovedsak ha samme rammer som andre arbeidsutvalg etter kommuneloven.

Til endringene i § 6-2:

I fjerde ledd lovfestes det uttrykkelig at hvis varaordføreren trer midlertidig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører midlertidig. I tillegg lovfestes det uttrykkelig at hvis varaordføreren trer endelig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører.

Til endringene i § 7-5:

I fjerde ledd er det en ny bestemmelse som sier at det velgende organet selv avgjør om avstemningen skal foretas ved skriftlig avstemning eller ved å vise stemmetegn. En avgjørelse om dette gjøres etter de ordinære reglene, og det må således være et alminnelig flertall for dette.

Til endringene i § 7-6:

I første ledd er det endret slik at begrepsbruken nå er «stemmer». Dette inkluderer både stemmesedler og stemmetegn.

Til endringene i § 7-8:

I andre ledd er det presisert at flertallsvalg skal gjennomføres ved å vise stemmetegn. Det vil si at det klargjøres at det ikke er anledning til skriftig avstemnig ved flertallsvalg. Begrunnelsen for dette er at valg av ledere og nestledere til ulike folkevalgte organer bør være åpne og synlige.

Til endringene i § 7-10:

Det gjøres flere endringer i § 7-10. Lovteknisk deles bestemmelsen i to slik at omtalen av settemedlemmer tas ut og behandles i en ny egen bestemmelse i nye § 7-11. Dagens andre ledd er derfor tatt ut og det blir dermed en justering av alle leddene i bestemmelsen.

I det som blir nytt andre ledd, er direkte valgte kommunedelsutvalg etter § 5-8 tatt inn i lovteksten som et nytt type organ hvor det ikke skal velges nye medlemmer dersom et medlem trer endelig ut. Det betyr at dersom et medlem av denne typen kommunedelsutvalg trer endelig ut, så skal varamedlemmer fra samme liste tre inn i deres sted i den nummerorden de er valgt.

Som en konsekvens av denne endringen tas også direkte valgte kommunedelsutvalg inn i oppramsingen i det som blir et nytt tredje ledd, slik at det uttrykkelig framgår at det ikke skal foretas nyvalg hvis et medlem eller varamedlem trer endelig ut.

Det tas også inn enkelte nye regler om valg til arbeidsutvalg i et nytt sjette ledd. Dersom det skal velges settemedlem eller foretas et nyvalg etter tredje ledd til et arbeidsutvalg, er det organet som opprettet og valgte medlemmer til arbeidsutvalget, som skal foreta valget. Det betyr også at det er den aktuelle gruppen i organet som skal foreslå hvem som skal velges.

Til endringene i ny § 7-11:

Ny § 7-11 blir en egen bestemmelse om settemedlemmer. Suspensjonsreglene blir regulert i ny § 7-12.

I første ledd andre punktum presiserer at det også kan velges settemedlem der hvor det gis et tidsubestemt midlertidig fritak som antas å vare mer enn tre måneder. Dette vil blant annet være aktuelt for folkevalgte som skal tiltre rikspolitiske verv som statssekretær eller politisk rådgiver, hvor fritaket gjelder så lenge betingelsen for fritaket er til stede (det rikspolitiske vervet). Slike fritak må som hovedregel antas å vare mer enn tre måneder, selv om det ikke er eksplisitt vedtatt at det gjelder minst tre måneder. Bestemmelsen kan også være aktuell ved tidsubestemt fritak ved langvarig behandling av sykdom. Det er ingen plikt til å velge settemedlem, og det er det velgende organet som avgjør om vilkårene for å velge settemedlem er til stede.

I andre ledd tas det inn nærmere beskrivelse av hvordan settemedlemmer skal velges. Loven må gi slik beskrivelse, siden det ikke lenger er krav om å følge listen over varamedlemmer. Settemedlemmer skal i hovedsak velges på samme måte som nye medlemmer ved nyvalg, dvs. at den aktuelle gruppen foreslår en kandidat som organet velger så lenge valgbarhetskriteriene er oppfylt.

I tredje ledd tas det også inn enkelte nye regler om valg av settemedlemmer til arbeidsutvalg. Dersom det skal velges settemedlem til et arbeidsutvalg, er det organet som opprettet og valgte medlemmer til arbeidsutvalget, som skal foreta valget. Det betyr også at det er den aktuelle gruppen i organet som skal foreslå hvem som skal velges.

Til endringene i ny § 7-12:

Nye § 7-12 inneholder de suspensjonsreglene som sto i § 7-11. Det er i tillegg gjort enkelte justeringer i hvilke straffebestemmelser det henvises til som vil kunne danne grunnlag for suspensjon.

Til endringene i § 8-1:

Endringene i andre ledd presiserer at det bare er *medlemmer* av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ som har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter. Med medlemmer menes faste medlemmer av det aktuelle folkevalgte organet. Ved forfall til møter vil møtende varamedlemmer og settemedlemmer ha samme rettigheter som medlemmene.

I andre ledd slås det også fast at det ikke kan gis møte-, tale- og forslagsrett til andre enn organets medlemmer, med mindre noe annet følger av lov. Dette innebærer blant annet at folkevalgte har møte-, tale- og forslagsrett i organet de er fast medlem, men at de ikke kan få slike rettigheter i andre folkevalgte organer hvor han eller hun ikke er medlem. Heller ikke andre personer eller grupper kan få møte-, tale- eller forslagsrett, med mindre loven

uttrykkelig gir hjemmel for det. Disse endringene innebærer ingen øvrige endringer i de eksisterende bestemmelsene om møte- og talerett.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at andre enn organets medlemmer kan inviteres til møter og få adgang til å uttale seg i enkeltsaker. Dette er noe annet enn en generell møte- og tale*rett*. Personer som får tilbud om å uttale seg i et møte, kan ikke delta i organets ordinære ordveksling på samme måte som organets medlemmer. *Forslagsrett* kan ikke gis til andre enn de som etter lov eller forskrift har eller kan få det.

I nytt tredje ledd tredje punktum lovfestes det at hvert enkelt medlem kan kreve skriftlig avstemning ved ansettelser. Det betyr at utgangspunktet er at avstemningen gjennomføres med stemmetegn, men at det ikke skal mer til enn at ett medlem krever skriftlig avstemning for at kommunestyret må gjennomføre avstemningen skriftlig. I praksis har dette bare betydning når kommunestyret skal ansette kommunedirektør, eller ombud for de kommunene som ønsker dette.

Til endringene i § 13-3:

Endringen er en presisering av at bestemmelsens omtale av «1/3 av de møtende medlemmene» betyr «minst» 1/3 av de møtende medlemmene.

Til endringene i § 13-2:

Endringene i andre ledd klargjør hvilke regler som gjelder for ansettelse og personalansvar dersom kommunen eller fylkeskommunen velger å ha ett eller flere ombud. Det er kommunestyret eller fylkestinget selv som skal ansette slike ombud. I dette ligger det også at det er kommunestyret eller fylkestinget selv som kan beslutte oppsigelse og som dermed får arbeidsgiveransvaret. Dette vil være et ansvar på samme måte som de har for kommunedirektøren. Dette gjelder ikke for andre lovregulerte ombud der noe annet følger av reguleringen for disse. Slik særlig regulering av enkelte konkrete ombud vil gå foran kommunelovens mer generelle regler for kommuner og fylkeskommuner. Dette følger også av ordinær lovtolkning og rettskildeprinsipper.

Til endringene i § 14-10 og § 14-18:

Forslagene gir departementet en ny hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om minimumsavdraget. Dette omfatter regler om plikten til å dekke avdrag på driftsbudsjettet, om plikten til å nedbetale lån og om beregningen av minimumsavdraget.

Til endringen i § 18-1:

Endringene i § 18-1 tredje ledd innebærer at det er valgfritt å benytte forkortelsen «IPR» i samarbeidets navn eller ordene «interkommunalt politisk råd». Som forkortelse er det bare anledning til å bruke forkortelsen «IPR». Navnet på et interkommunalt politisk råd må altså enten inneholde forkortelsen IPR eller ha ordene interkommunalt politisk råd skrevet fullt ut. Rådets navn skal framgå av samarbeidsavtalen.

Til endringen i § 19-1:

Endringene innebærer at det er valgfritt å benytte forkortelsen «KO» i samarbeidets navn eller ordene «kommunalt oppgavefellesskap». Som forkortelse er det bare anledning til å bruke forkortelsen «KO». Navnet på et kommunalt oppgavefellesskap må altså enten inneholde forkortelsen KO eller ha ordene kommunalt oppgavefellesskap skrev fullt ut. Navnet skal framgå av samarbeidsavtalen.

Til endringen i § 23-6 femte ledd:

Endringene skal tydeliggjøre at kommuner og fylkeskommuner har en plikt til å varsle kontrollutvalget om planlagte møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer. Kommunen og fylkeskommunen har stor frihet til å bestemme hvordan kontrollutvalget underrettes om at det skal være møter. Det er ingen formkrav til hvordan det skal varsles etter denne bestemmelsen. Kommunen og fylkeskommunen må sørge for å gi beskjed om møter tidsnok til at kontrollutvalget får praktisk mulighet til å kunne delta på møtene.

20 Forslag til lov om endringer i kommuneloven og Svalbardloven

I

I lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-2 andre ledd bokstav e) skal lyde:

e) eldreråd, råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom*, og arbeidsutvalg for disse.*

§ 5-6 tredje ledd skal lyde:

Formannskapet og fylkesutvalget kan opprette et arbeidsutvalg som består av medlemmer fra formannskapet eller fylkesutvalget. *Formannskapet og fylkesutvalget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge arbeidsutvalg.*

5-7 tredje ledd skal lyde:

Utvalget kan opprette et arbeidsutvalg med medlemmer som er valgt blant medlemmene av utvalget. Dette kravet gjelder ikke når kommunedelsutvalg velger arbeidsutvalg. *Utvalget kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge arbeidsutvalg.*

§ 5-9 sjette ledd skal lyde:

Komiteen kan opprette arbeidsutvalg med medlemmer fra komiteen hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet. *Komiteen kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge et arbeidsutvalg hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet.*

Nytt § 5-12 femte ledd skal lyde:

Et råd eller annet medvirkningsorgan for ungdom kan opprette arbeidsutvalg med medlemmer som er valgt blant medlemmene i det aktuelle rådet eller annet

medvirkningsorgan for ungdom. Det aktuelle rådet eller annet medvirkningsorgan for ungdom kan selv når som helst omorganisere eller nedlegge arbeidsutvalget.

§ 5-12 nåværende femte ledd blir sjette ledd.

§ 6-2 fjerde ledd skal lyde:

Hvis ordføreren trer midlertidig ut av vervet, rykker varaordføreren opp som ordfører. En ny varaordfører skal da velges midlertidig. Hvis ordføreren trer endelig ut av vervet, skal det velges en ny ordfører. *Hvis varaordføreren trer midlertidig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører midlertidig. Hvis varaordføreren trer endelig ut av vervet, skal det velges en ny varaordfører.*

Nytt § 7-5 fjerde ledd skal lyde:

Det velgende organet avgjør selv om valget skal foretas ved skriftlig avstemning eller om det skal foretas ved å vise stemmetegn.

§ 7-6 første ledd skal lyde:

Ved valgoppgjøret fordeles organets medlemsplasser på de ulike listene etter hvor mange *stemmer* hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 2, 3, 4 osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har fått flest stemmer. Har listene fått like mange stemmer, avgjøres valget ved loddtrekning.

Nytt § 7-8 andre ledd skal lyde:

Flertallsvalg skal foretas ved å vise stemmetegn.

§ 7-10 skal lyde:

Hvis medlemmer har forfall til et møte i et folkevalgt organ, innkalles varamedlemmer fra den gruppen der det er forfall. Varamedlemmer skal så langt som mulig innkalles i den nummerordenen de er valgt.

Hvis medlemmer av *kommunestyret, fylkestinget eller direkte valgte kommunedelsutvalg* trer endelig ut, og de er valgt ved forholdsvalg, skal varamedlemmer fra samme liste tre inn i deres sted i den nummerordenen varamedlemmene er valgt. Hvis medlemmer av kommunestyret trer endelig ut, og de er valgt ved flertallsvalg, skal varamedlemmer tre inn i den nummerordenen de er valgt.

Hvis et medlem eller varamedlem av et annet folkevalgt organ enn kommunestyre, fylkesting, kommunestyrekomité*, fylkestingskomité eller direkte valgt kommunedelsutvalg* trer endelig ut, skal det velges et nytt medlem eller varamedlem. Det nye medlemmet skal velges fra den samme gruppen som det uttredende medlemmet tilhørte. Hvis dette vil føre til at ett kjønn vil bli representert med mindre enn 40 prosent av medlemmene i organet, skal det, hvis det er mulig, velges et nytt medlem fra det underrepresenterte kjønnet.

Hvis lederen av et folkevalgt organ trer endelig ut av organet, skal det velges en ny leder.

Hvis antallet varamedlemmer eller en gruppes varamedlemmer til formannskapet, fylkesutvalget eller et annet folkevalgt organ som er valgt av kommunestyret eller fylkestinget, er blitt for lavt, kan kommunestyret eller fylkestinget selv velge ett eller flere faste eller midlertidige varamedlemmer. Disse varamedlemmene skal velges fra den gruppen som har et for lavt antall varamedlemmer (suppleringsvalg). Hvis det viser seg at denne framgangsmåten fører til at ett kjønn vil bli representert med mindre enn 40 prosent av varamedlemmene til organet eller gruppens varamedlemmer, skal det, hvis det er mulig, velges nytt varamedlem fra det underrepresenterte kjønnet. Formannskapet eller fylkesutvalget kan få delegert myndighet til å velge varamedlemmer til andre organer.

Ved nyvalg etter *tredje* ledd og suppleringsvalg etter *femte* ledd kan gruppen selv foreslå hvem som skal velges. Gruppen informerer deretter kommunestyret, formannskapet, fylkestinget eller fylkesutvalget, som velger den foreslåtte kandidaten hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt. Ved nyvalg etter *tredje* ledd rykker det nye medlemmet eller varamedlemmet inn på den ledige plassen. Ved suppleringsvalg etter *femte* ledd skal det nyvalgte varamedlemmet plasseres nederst på listen over varamedlemmer.

Ved nyvalg etter tredje ledd til arbeidsutvalg skal gruppen i det folkevalgte organet som opprettet arbeidsutvalget, foreslå hvem som skal velges. Gruppen informerer deretter det folkevalgte organet som opprettet arbeidsutvalget, som velger den foreslåtte kandidaten hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt.

Nåværende § 7-11 blir ny § 7-12.

Ny § 7-11 skal lyde:

§ 7-11 Settemedlemmer

Hvis en folkevalgt i andre organer enn kommunestyret, fylkestinget eller direkte valgte kommunedelsutvalg er innvilget fritak i minst tre måneder, kan kommunestyret eller fylkestinget selv velge et settemedlem for den perioden fritaket gjelder. Det samme gjelder hvis det er gitt tidsubestemt fritak som antas å vare mer enn tre måneder.

Ved valg av settemedlem etter første ledd kan gruppen selv foreslå hvem som skal velges. Gruppen informerer deretter kommunestyret eller fylkestinget, som velger den foreslåtte kandidaten hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt.

Ved valg av settemedlem til arbeidsutvalg, skal gruppen i det folkevalgte organet som opprettet arbeidsutvalget foreslå hvem som skal velges. Gruppen informerer deretter det folkevalgte organet som opprettet arbeidsutvalget, som velger den foreslåtte kandidaten hvis de lovbestemte vilkårene er oppfylt.

Ny § 7-12 første ledd skal lyde:

Hvis det blir tatt ut siktelse eller tiltale mot en folkevalgt for et straffbart forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154, 170 bokstav b, 171 til *175, 209* til 210, *351 til 352*, kapittel 27 eller 30, og forholdet er knyttet til utøvelse av tjeneste eller et verv for kommunen eller fylkeskommunen, kan kommunestyret eller fylkestinget selv vedta å

suspendere den folkevalgte fra vervet inntil saken er rettskraftig avgjort. Hvis det dreier seg om forhold som er nevnt i straffeloven §§ 151 til 154, gjelder ikke vilkåret om at forholdet skal være knyttet til utøvelse av verv eller tjeneste for kommunen eller fylkeskommunen

Nytt § 8-1 andre ledd skal lyde:

Medlemmer av et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ har møte-, tale- og forslagsrett i organets møter. Det kan ikke gis møte-, tale- og forslagsrett til andre enn organets medlemmer, hvis ikke noe annet følger av lov.

§ 8-1 nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 8-1 tredje ledd skal lyde:

Medlemmer som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å stemme. Ved valg og vedtak om ansettelse er det adgang til å stemme blankt. *Ved vedtak om ansettelse kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning.*

§ 11-3 femte ledd skal lyde:

Et folkevalgt organ kan fatte vedtak i en sak som ikke er oppført på saksliste, hvis ikke møtelederen eller *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det. På tilsvarende måte kan organet fatte vedtak i en sak der saksdokumentene ikke er sendt ut sammen med innkallingen, hvis ikke møtelederen eller *minst* 1/3 av de møtende medlemmene motsetter seg det.

§ 13-2 skal lyde:

§ 13-2 *Åremål og ombud*

Kommunestyret og fylkestinget kan selv bestemme at ledende administrative stillinger skal være åremålsstillinger. Det samme gjelder for ombud. Åremålsperioden skal være på minst seks år.

Dersom kommunestyret eller fylkestinget vedtar at kommunen eller fylkeskommunen skal ha ombud, skal kommunestyret eller fylkestinget selv ansette ombudet.

§ 14-10 andre ledd skal lyde:

Driftsbudsjettet skal dekke avdrag på lån med et beløp som minst tilsvarer avdrag beregnet etter § 14-18. *Departementet kan gi forskrift om dekning av avdrag på driftsbudsjettet.*

Nytt § 14-18 fjerde ledd:

Departementet kan gi forskrift om nedbetaling av lån og om beregning av minimumsavdraget.

§ 18-1 tredje ledd skal lyde:
Rådets navn skal inneholde ordene interkommunalt politisk råd *eller forkortelsen IPR*.

§ 19-1 tredje ledd skal lyde:
Oppgavefellesskapets navn skal inneholde ordene kommunalt oppgavefellesskap *eller forkortelsen KO*.

§ 23-6 femte ledd skal lyde:
Kommuner og fylkeskommuner skal varsle kontrollutvalget om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer. *Kontrollutvalget* har rett til å være til stede i disse møtene.

II

I lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard (Svalbardloven) gjøres følgende endringer:

§ 35 a andre ledd bokstav d) skal lyde:
d) ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for *ungdom og arbeidsutvalg for dette*.

§ 35 b femte ledd andre punktum skal lyde:
Kommuneloven § 5-12 tredje til *sjette* ledd gjelder tilsvarende.

Forum for
kontroll og tilsyn

VEILEDER

Håndtering av henvendelser til kontrollutvalget

© Forum for kontroll og tilsyn 2022

Innhold

Oppsummering av anbefalinger 3

1. Innledning 4

2. Kontrollutvalgets mandat og avklaring av roller 6

2.1 Kontrollutvalgets mandat og forholdet til kommunestyret 6

2.2 Rolleavklaringer 6

3. God forvaltningsskikk 8

3.1 God forvaltningsskikk 8

3.2 Skriftlige henvendelser 8

3.3 Muntlige henvendelser 9

3.4 Tilbakemelding til avsender – sekretariatets veiledningsplikt 10

4. Sekretariatets behandling av henvendelser 12

4.1 Ulik praksis 12

4.2 Forslag til fremgangsmåte 12

5. Kontrollutvalgets vurdering av henvendelser 13

5.1 «Trafikklysmodellen» 13

5.2 Henvendelser som faller utenfor kontrollutvalgets mandat 13

6. Kontrollutvalgets oppfølging av henvendelser 15

6.1 Ressurser 15

6.2 Valg av kontrollhandlinger 15

7. Synliggjøring av kontrollutvalgets arbeid 16

7.1 Informasjon til innbyggere og andre 16

7.2 Kommunikasjonsstrategi 16

VEDLEGG 1 Eksempel på retningslinjer for håndtering av henvendelser til kontrollutvalget 17

VEDLEGG 2 Tiltak for god dialog og samhandling med kommunestyret 19

VEDLEGG 3 Hva er et saksdokument? 20

Oppsummering av anbefalinger

Anbefaling 1

Alle skriftlige henvendelser til kontrollutvalget skal journalføres.

Anbefaling 2

Muntlige henvendelser må skriftliggjøres for å kunne behandles av kontrollutvalget.

Anbefaling 3

Den som henvender seg til kontrollutvalget må i tråd med god forvaltningsskikk få en skriftlig tilbakemelding på at henvendelsen er mottatt.

Anbefaling 4

Kontrollutvalget bør utarbeide egne retningslinjer for håndtering av henvendelser. Disse bør inneholde en fremgangsmåte for saksbehandling av henvendelser.

Anbefaling 5

Kontrollutvalget bør bruke «trafikklysmodellen» når kontrollutvalget skal vurdere om innholdet i en henvendelse skal følges opp.

Anbefaling 6

Kontrollutvalget bør unngå å gå videre med henvendelser som utrykker generell misnøye med et politisk fattet vedtak, dreier seg om en enkeltsak, er under behandling i at annet organ eller har en annen naturlig behandlingsvei.

Anbefaling 7

Kontrollutvalget bør i sitt budsjettframlegg ta høyde for uforutsette kontrollhandlinger.

Anbefaling 8

Kontrollutvalget bør drøfte hvordan utvalget vil synliggjøre sin rolle og mandat, og hvorfor utvalget ønsker å motta henvendelser.

1. Innledning

Henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid med å føre kontroll med den kommunale forvaltningen.

Henvendelser kan være generelle innspill til tema og områder for revisjon eller andre kontrollhandlinger. Slike henvendelser bør sees i sammenheng med kontrollutvalgets planarbeid.

Henvendelser kan også være tips om mer konkrete og mulige kritikkverdige forhold. Denne veilederen gir først og fremst råd om hvordan denne type henvendelser kan håndteres. Henvendelser kan for eksempel komme fra innbyggere, folkevalgte, næringsaktører, ansatte, media, organisasjoner og revisor.

Veilederen er ment å være et supplement til Kontrollutvalgsboka.[1]

I en uformell spørreundersøkelse som ble gjennomført blant deltakerne på FKTs fagkonferanse i 2021, svarte 65 prosent ja på spørsmålet om henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid. 55 prosent svarte at henvendelser har ført til at viktige forhold ble avdekket.

Det er få kontrollutvalg og sekretariat som har avtalt faste rutiner for hvordan henvendelser skal mottas og følges opp. På bakgrunn av dette opprettet FKT en arbeidsgruppe i juni 2021. Arbeidsgruppen fikk i oppdrag å utarbeide en veileder for hvordan kontrollutvalget kan håndtere henvendelser.

Arbeidsgruppen har bestått av: Henning Warloe kontrollutvalget i Bergen, Trond Egil Nilsen kontrollutvalget i Måsøy , Solveig Kvamme Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS, Ragnhild Aashaug Kontrollutvalg Fjell IKS, Hilde Rasmussen Nilsen 2. vara til styret og Anne-Karin F Pettersen generalsekretær.

Høsten 2021 gjennomførte arbeidsgruppen en undersøkelse blant FKTs medlemmer om hvordan henvendelser blir håndtert. Underveis i veilederen oppsummerer vi noen fakta og viser eksempler fra undersøkelsen.

Målgruppen for veilederen er primært kontrollutvalgsmedlemmer og ansatte i kontrollutvalgssekretariat.

Det er opp til kontrollutvalget selv å beslutte hvordan henvendelser skal behandles. Formålet med dette dokumentet er derfor å gi råd og anbefalinger.

[1] Kontrollutvalsboka 3. utgåve, januar 2022.

Fakta:

Resultater etter Deloittes uformelle undersøkelse på fagkonferansen juni 2021:

Henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid

- ✓ 65 prosent svarer ja på spørsmålet om henvendelser er en viktig del av kontrollutvalgets arbeid

Henvendelser har ført til at viktige forhold ble avdekket

- ✓ 55 prosent svarte at henvendelser har ført til at viktige forhold ble avdekket

Innbyggerne er den viktigste kilden for henvendelser

- ✓ 40 prosent svarer at innbyggerne er den viktigste kilden for henvendelser
- ✓ Andre kilder er folkevalgte, næringsaktører, ansatte, media og organisasjoner

Området for henvendelser er i stor grad byggesak, plan og eiendom

- ✓ 40 prosent svarer at henvendelsene gjelder byggesak, plan og eiendom
- ✓ Andre tema er økonomi, innkjøp, kontrakt, personalsaker, arbeidsmiljø, saksbehandling generelt og barnevern

Kilde: Kommunerevisoren 4-2021

2. Kontrollutvalgets mandat og avklaring av roller

Kontrollutvalget er kommunestyrets kontrollorgan. God rolleforståelse og et godt samarbeid mellom kontrollutvalget og kommunestyret kan bidra til økt interesse for kontrollarbeidet.

2.1 Kontrollutvalgets mandat og forholdet til kommunestyret

Kontrollutvalgets mandat er å være kommunestyrets utøvende kontrollorgan. Det innebærer at kontrollutvalget skal gi uttalelse om kommunens årsregnskap og årsberetning, utarbeide planer for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll og rapportere til kommunestyret om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

I tillegg har kontrollutvalget et påseansvar i forbindelse med regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Kontrollutvalget skal også påse at kommunens økonomiforvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak.

Utover det som er bestemt i lov og forskrift, kan kontrollutvalget i prinsippet ta opp ethvert forhold ved kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, så lenge det kan defineres som kontrollarbeid.

God dialog og samhandling mellom kontrollutvalget og kommunestyret gjør det lettere å få aksept for at kontrollutvalgets arbeid med henvendelser er viktig og relevant. Derfor bør kontrollutvalget diskutere hvordan utvalget kan skape forståelse og interesse for kontrollutvalgets arbeid blant medlemmene i kommunestyret.

Vedlegg 2 i veilederen lister opp en rekke tiltak for god dialog og samhandling med kommunestyret.

2.2 Rolleavklaringer

Styringsrolle[2]
Folkevalgte har fire sentrale roller: representasjonsrollen (ombudsrollen), lederrollen, styringsrollen og arbeidsgiverrollen. Kontrollutvalgets oppgaver med å føre kontroll på vegne av kommunestyret, tilhører styringsrollen som blant annet handler om oppfølging og kontroll.

Henvendelser fra innbyggerne om mulige kritikkverdige forhold til kontrollutvalgets medlemmer, bør derfor håndteres mer formelt enn det rollen som folkevalgt ellers gir rom for.

Arbeidsmåte
Kontrollutvalgsmedlemmer bør ikke gjøre egne undersøkelser av en henvendelse eller starte innsamling av fakta. Det kan bli oppfattet som om saksbehandlingen er påbegynt før kontrollutvalget som organ har gjort sin vurdering.

Dersom der er behov for å innhente mer informasjon før kontrollutvalget får henvendelsen, så gjøres det i samarbeid med sekretariatet for å sikre krav til forsvarlig saksbehandling.

Saksbehandlingen
Kontrollutvalget er ikke et ordinært forvaltningsorgan som fatter enkeltvedtak. [3]

Kontrollutvalget kan ikke fatte eller omgjøre vedtak som er bindende for administrasjonen.[4]

[2] Tillit, KS folkevalgtprogram 2019-2023, kap. 2.
[3] Forvaltningsloven § 2, første ledd bokstav b.
[4] Kontrollutvalgsboka 2021, s. 18.

Videre betyr dette at de som kommer med henvendelser til kontrollutvalget, ikke er en part[5] i påfølgende kontrollsak.

Det er ikke klagerett på kontrollutvalgets vedtak, men det kan være noen unntak, for eksempel:

- Avslag fra kontrollutvalget på innsynsbegjæring etter offentleglova.
- Enkelte vedtak som fattes av kontrollutvalget når kontrollutvalget opptrer som arbeidsgiver.
- Kontrollutvalgets krav på innsyn etter kommunelovens § 23-6 hos selvstendige rettssubjekter.

[5] Forvaltningsloven § 2, første ledd bokstav e.

3. God forvaltningsskikk

Kontrollutvalget er et offentlig organ[6] og sekretariatet skal ivareta organets journalførings- og arkivplikt.

3.1 God forvaltningsskikk

God forvaltningsskikk bygger på de fire grunnleggende forvaltningsverdiene: demokrati, faglig integritet, effektivitet og rettssikkerhet. Verdiene blir ivaretatt ved at offentlige organ følger «forfatningsreglene» i forvaltningsloven, offentleglova og arkivloven.

Alle offentlige organ plikter å ha et arkiv som er ordnet og innrettet slik at dokumentene er sikret som informasjonskilde for samtid og ettertid, jf. arkivlova § 6. Et dokument er arkivverdig dersom det enten har blitt saksbehandlet eller har verdi som dokumentasjon. Det er et sekretariatsansvar å forvalte kontrollutvalgets arkiver i tråd med gjeldende arkivlov og arkivforskrift.[7]

Offentlige organ har journalføringsplikt som følge av både offentleglova og arkivforskriften. Journalen er et viktig redskap for å sikre åpenhet om offentlig saksbehandling, og er en forutsetning for demokratiet. Det er sekretariatet sitt ansvar å sørge for journalføring av kontrollutvalget sine dokumenter og korrespondanse. Sekretariatet har videre ansvar for å opprettholde personvernet til avsender ved å kontrollere at innkommende dokumenter helt eller delvis avskjermes, dersom det er hjemmel for dette.

Journalen er et viktig arbeidsverktøy som kan brukes som dokumentasjon på når en henvendelse ble mottatt, og hvordan den blir fulgt opp.

Arkivverket har utarbeidet en enkel sjekkliste[8] som kan være til hjelp for sekretariatet.

3.2 Skriftlige henvendelser

I dag foregår det meste av kommunikasjonen digitalt, også det som kommer inn til kontrollutvalget. Det brukes mange ulike kanaler, former og sjangre. Det som før kanskje kom som et brev, kan i dag komme som en SMS, e-post, melding på sosiale medier, et dokument via et digitalt møte, eller en registrering på en webportal, for å nevne noe. Det er sekretariatet sin oppgave å avgjøre hva som skal journalføres og arkiveres av kontrollutvalgets korrespondanse.[9]

Det er med andre ord sekretariatets ansvar å ivareta hensynet til god forvaltningsskikk. Derfor bør utvalgets medlemmer som mottar en henvendelse, oversende henvendelsen til sekretariatet slik at de kan bli håndtert etter fastlagte rutiner.

Anbefaling 1

Alle skriftlige henvendelser til kontrollutvalget skal journalføres.

---

[6] Rettleiar til offentleglova kap. 3.1 omtaler hva som er et offentlig organ, jf. offentleglova § 2.

[7] For mer informasjon om arkiv, se FKT og NKRFs felles veileder for arkivordning for kontrollutvalgssekretariat (2015)

[8] Sjekkliste for journalføring og arkivering i departementene og statlige virksomheter - 2019.

[9] Dokument og saksdokument er nærmere definert i vedlegg 2.

.

Eksempel, skriftlig henvendelse:

Kontrollutvalgets medlem får en SMS fra en bekjent der det gis informasjon som er interessant og som medlemmet tenker at kontrollutvalget bør se nærmere på. Kontrollutvalgets medlem takker avsender for informasjonen og informerer om at den blir lagt fram for kontrollutvalget til vurdering.

Kontrollutvalgets medlem bør ta skjermdump av SMS-dialogen eller videresende den til sekretariatet for journalføring.

3.3 Muntlige henvendelser

Både sekretariatet og kontrollutvalgets medlemmer blir noen ganger oppringt av innbyggere og andre som mener de har informasjon som kontrollutvalget bør se nærmere på. Den som ringer bør oppfordres til å gjøre henvendelsen skriftlig og sende den til sekretariatet.

Alternativt kan mottakers notater fra muntlige samtaler arkiveres som et internt notat.

Anbefaling 2

Muntlige henvendelser må skriftliggjøres for å kunne behandles av kontrollutvalget.

Eksempel, muntlig henvendelse:

Et medlem i kontrollutvalget møter en innbygger på butikken og vedkommende sier at “du som er med i kontrollutvalget...” Så gir vedkommende informasjon som medlemmet finner interessant.

Kontrollutvalgets medlem bør oppfordre innbyggeren til å sende det skriftlig enten rett til sekretariatet eller via medlemmet slik at det kan håndteres og journalføres.

3.4 Tilbakemelding til avsender – sekretariatets veiledningsplikt

Et flertall av de som svarte på undersøkelsen som FKT sin arbeidsgruppe gjennomførte høsten 2021, svarer at avsender får en bekreftelse på at henvendelsen er mottatt og en skriftlig underretning om hvordan henvendelsen ble behandlet (60 prosent).

Den som henvender seg til et offentlig organ som kontrollutvalget er, bør få en skriftlig tilbakemelding på at henvendelsen er mottatt og journalført. Tilbakemeldingen bør gi informasjon om at kontrollutvalget tar den til vurdering og at det ikke er klagerett på kontrollutvalgets vedtak. Videre bør avsender informeres om at hen ikke er part om det blir en sak.

Tilbakemeldingen bør videre inneholde veiledning dersom henvendelsen heller bør rettes til en annen instans.

Avsender har ikke rett på skriftlig tilbakemelding etter kontrollutvalgets behandling. Kontrollutvalget kan likevel vurdere om avsender skal få flere skriftlige tilbakemeldinger.

Anbefaling 3

Den som henvender seg til kontrollutvalget må i tråd med god forvaltningsskikk få en skriftlig tilbakemelding på at henvendelsen er mottatt.

Eksempel 1:

«Kontrollutvalssekretariatet har på vegne av …….. kontrollutval motteke henvendinga di. Alle henvendingar til kontrollutvalet vert journalførte som innkomen post med namn på avsendar(-ar).

Henvendinga di vert lagt fram for kontrollutvalet til vurdering. Om kontrollutvalet vel å gå nærare inn på det som henvendinga gjeld, vil du kunne sjå i møteprotokollen som du finn på heimesida vår.

Ut over dette vil du ikkje få noko meir svar frå kontrollutvalet på henvendinga di.

Vi gjer deg merksam på at kontrollutvalet kun har plikt til å behandle dei saker som kommunestyret ber dei om, eller der det går fram av forskrift om revisjon i kommunar. Når det gjeld henvendingar frå andre enn kommunestyret eller revisjonen, må kontrollutvalet sjølve vurdere om dei vil prioritere å sjå nærare på det ei henvending tek opp.

På generelt grunnlag kan ein seie at det er utanfor kontrollutvalet sitt mandat og reglement å behandle henvendingar som gjeld klagesaker, saker som er til behandling i rettsapparatet, usemje i politiske vedtak eller varsel etter Arbeidsmiljøloven kap. 2a.»

Kilde:
Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS

Eksempel 2

Kontrollutvalssekretariatet har på vegne av …….. kontrollutval motteke henvendinga di. Alle henvendingar til kontrollutvalet vert journalførte som innkomen post med namn på avsendar(-ar). Henvendinga di vert lagt fram for kontrollutvalet til vurdering.

Utan at vi har vurdert henvendinga di, vil vi på generelt grunnlag seie at det i hovudsak er utanfor kontrollutvalet sitt mandat og reglement å behandle henvendingar som m.a. gjeld klagesaker, saker som er til behandling i rettsapparatet, usemje i politiske vedtak eller varsel etter Arbeidsmiljøloven kap. 2a.

Vi gjer deg merksam på at kontrollutvalet kun har plikt til å behandle dei saker som kommunestyret ber dei om, eller der det går fram av kommunelova kapittel 23 og 24 https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83 og forskrift om kontrollutval og revisjon i kommunar https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-06-17-904 . Når det gjeld henvendingar frå andre enn kommunestyret, må kontrollutvalet sjølve vurdere om dei vil prioritere å sjå nærare på det henvendinga tek opp.

Vi gjer også merksam på at kontrollutvalet ikkje er eit forvaltningsorgan som fattar enkeltvedtak etter forvaltningslova § 2. Personar som henvender seg til kontrollutvalet er ikkje å rekne som part i ei eventuell påfølgjande kontrollsak. Det vil difor ikkje vera klagerett på vedtak gjort av kontrollutvalet, eller andre partsrettar etter forvaltningslova § 28 knytt til vedtak gjort av utvalet.

Du vil etter behandlinga i kontrollutvalet verta orientert om vedtaket, men som det går fram over vil du ikkje ha klagerett på vedtaket.

Kjelde:
Vestland fylkeskommune, sekretariat for kontrollutval

4. Sekretariatets behandling av henvendelser

Det er ulik praksis for hvordan henvendelser blir saksbehandlet før de legges fram for kontrollutvalget.

4.1 Ulik praksis

I undersøkelsen som arbeidsgruppen gjennomførte blant FKTs medlemmer høsten 2021, stilte vi spørsmål om hvordan henvendelsene blir lagt fram for kontrollutvalget. Svarene tyder på at det er ulik praksis.

Flertallet (63 prosent) svarer at de legger alle henvendelser fram som informasjons- eller meldingssak. I møte avgjør kontrollutvalget hva som er innenfor mandatet og hva som skal utredes videre av sekretariatet.

Under 20 prosent svarte at sekretariatet saksbehandler alle henvendelser før de blir lagt fram for kontrollutvalget som sak.

Det kan bety at sekretariatet i saksfremlegget gjør en vurdering av om saken hører inn under kontrollutvalgets mandat, og gir en anbefaling.

Rundt 20 prosent svarte at sekretariatet kun saksbehandler henvendelser som er innenfor mandatet til kontrollutvalget. Svarene kan tyde på at det er utvalgsleder som forhåndsvurderer hva som hører inn under mandatet.

Hvilken ordning som velges vil innvirke på hvor lang tid det tar fra en henvendelse kommer inn og til den er ferdigbehandlet.

4.2 Forslag til fremgangsmåte

Retningslinjer for hvordan kontrollutvalget behandler henvendelser, kan bidra til en større forutsigbarhet og økt tillit til saksbehandlingen. Retningslinjer må være i tråd med forvaltningslovens regler og god forvaltningsskikk. Saksbehandlingen kan foregå på følgende måte:

- ✓ Sekretariatet gjør en vurdering av innholdet i henvendelsen. Her kan spørsmålene i «trafikklysmodellen» være et egnet hjelpemiddel.
- ✓ Hvis henvendelsen åpenbart er utenfor kontrollutvalgets mandat, svarer sekretariatet avsender og legge henvendelsen og svaret fram for kontrollutvalget til orientering.
- ✓ Henvendelser som ikke åpenbart er utenfor kontrollutvalgets mandat, drøfter sekretariatet med kontrollutvalgets leder som avgjør om henvendelsen skal settes opp som sak på sakslisten.
- ✓ For henvendelser som skal på sakslisten, gjør sekretariatet en vurdering av innholdet i henvendelsen og kommer med et forslag til kontrollutvalget om hvordan den kan håndteres, i tråd med vanlig saksforberedelse.

Anbefaling 4
Kontrollutvalget bør utarbeide egne retningslinjer for håndtering av henvendelser. Disse bør inneholde en fremgangsmåte for saksbehandling av henvendelser.

5. Kontrollutvalgets vurdering av henvendelser

Kontrollutvalget kan i prinsippet ta opp ethvert forhold ved kommunens virksomhet, så lenge det kan defineres som kontrollarbeid. I vurderingen av hvilke henvendelser som kontrollutvalget skal gå videre med, kan det være nyttig å stille noen kontrollspørsmål.

5.1 «Trafikklysmodellen»

Hvorvidt kontrollutvalget skal følge opp en ekstern henvendelse bør skje utfra en helhetlig vurdering. "Trafikklysmodellen" kan være et nyttig hjelpemiddel.

«Trafikklysmodellen» på neste side er utarbeidet av Deloitte AS. Tabellen nevner noen aktuelle spørsmål kontrollutvalget bør stille seg når utvalget skal bestemme om henvendelses er en sak som skal følge opp eller ikke. Listen er ikke uttømmende, og relevansen av det enkelte spørsmål kan vektes ulikt.

Selv om kontrollutvalget i prinsippet kan ta opp ethvert forhold ved kommunens virksomhet, faller det utenfor utvalgets mandat å vurdere om politiske vedtak er formålstjenlige. Utvalget skal heller ikke brukes som arena for «omkamp.

Anbefaling 5

Kontrollutvalget bør bruke «trafikklysmodellen» når kontrollutvalget skal vurdere om innholdet i en henvendelse skal følges opp.

5.2 Henvendelser som faller utenfor kontrollutvalgets mandat

Kontrollutvalget bør unngå å gå videre med henvendelser som dreier seg om en enkeltsak, som er under behandling i et annet organ eller som har en annen naturlig behandlingsvei, som hos politiet, rettsapparatet, statsforvalteren, sivilombudet, KOFA, klageorgan i kommunen eller kommunens varslingskanal. Vedtak i en enkeltsak kan likevel avdekke systemsvikt som kontrollutvalget kan vurdere å se nærmere på.

Dersom henvendelsen gjelder et avvik, må det vurderes om det er andre instanser i kommunen som først skal vurdere dette, og om det dekkes av internkontrollen.

Henvendelser kan medføre mye støy og uklarhet rundt hvilken rolle kontrollutvalget kan og skal ha i en konkret sak. Fallgruvene kan være mange dersom kontrollutvalget involverer seg i en henvendelse som egentlig ikke egner seg for kontrollutvalget og de verktøyene kontrollutvalget disponerer. Det er fare for at oppfølging av henvendelser fortrenger risikoområder der behovet for kontroll er større. Kontrollutvalget må også være forberedt på at det er sannsynlig at de ikke vil klare å møte forventningene til den som har kommet med henvendelsen.

Anbefaling 6

Kontrollutvalget bør unngå å gå videre med henvendelser som utrykker generell misnøye med et politisk fattet vedtak, dreier seg om en enkeltsak, er under behandling i et annet organ eller har en annen naturlig behandlingsvei.

Sentrale spørsmål – «Trafikklysmodellen» **Kryss på røde felt kan peke i retning av å ikke følge opp henvendelsen, mens kryss på grønne felt kan tale for å følge opp henvendelsen.**	**Ja**	**Delvis**	**Nei**	**Ukjent**
Vedrører henvendelsen misnøye med et politisk fattet vedtak?				
Dreier henvendelsen seg om en klage på et enkeltvedtak som kommunen har fattet?				
Viser henvendelsen til lovbrudd, manglende etterlevelse av kommunale rutiner eller manglende oppfølging av kommunale vedtak?				
Viser henvendelsen til en risiko knyttet til system, rutiner, praksis i kommunen mer generelt innenfor et område?				
Dreier henvendelsen seg i hovedsak om en isolert hendelse?				
Er henvendelsen under annen behandling i et annet organ? (rettsapparat, sivilombud, statsforvalter, KOFA, klageorgan i kommunen, varslingskanal)?				
Er det annen naturlig behandlingsvei for henvendelsen (ref. organene nevnt over)?				
Kan henvendelsen, og henvendelsens oppmerksomhet, bidra til at det stilles spørsmål om tilliten til kommunens saksbehandling av en type saker?				
Berører henvendelsen et tema som kontrollutvalget allerede har vurdert som aktuelt for oppfølging i sin risiko- og vesentlighetsanalyse?				
Foreligger området som et tema i plan for forvaltningsrevisjon eller plan for eierskapskontroll?				
Kan en gjennomgang bidra til læring og forbedring?				
Bør henvendelsen prioriteres foran andre planlagte oppgaver?				

Tabell 1 Kilde: Deloitte AS

6. Kontrollutvalgets oppfølging av henvendelser

Hvordan kontrollutvalget kan gå videre med henvendelsen, er avhengig av ressurssituasjonen og sakens karakter.

6.1 Ressurser

Kontrollutvalget skal hvert år utarbeide framlegg til budsjett som skal behandles i kommunestyret. For å gi kontrollutvalget gode arbeidsvilkår må kommunestyret stille nødvendige ressurser til disposisjon. Kontrollutvalget må på sin side synliggjøre for kommunestyret at det kan oppstå uventede situasjoner, som for eksempel henvendelser fra innbyggere, som kontrollutvalget må følge opp. Hvis kontrollutvalget ikke har tilgjengelige budsjettmidler, kan utvalget fremme sak om ekstramidler fra kommunestyret.

Anbefaling 7

Kontrollutvalget bør i sitt budsjettframlegg ta høyde for uforutsette kontrollhandlinger.

6.2 Valg av kontrollhandlinger

Under følger noen eksempler på fremgangsmåter for kontrollutvalget:

Samle informasjon
Kontrollutvalget kan be sekretariatet om å samle inn informasjon som angår henvendelsen. Kontrollutvalget vurderer om det skal gjøre videre undersøkelser.

Orienteringer
Kontrollutvalget kan invitere kommune-direktøren eller andre til å orientere om kommunens system og rutiner for den type saker eller om det den konkrete henvendelsen tar opp. Dette kan gi kontrollutvalget et grunnlag for å vurdere om et saksfelt er tilstrekkelig belyst, eller om det er behov for ytterligere oppfølging og undersøkelse.

Inn i ROV-analysen
Kontrollutvalget kan ta det henvendelsen peker på videre med som innspill til mulig risiko i risiko- og vesentlighets analyse (ROV), eller til eksisterende prosjekt som gjelder samme tema i plan for forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll.

Kartlegging (forundersøkelse)
Dersom man ønsker en begrenset undersøkelse av et område, kan kontrollutvalget undersøke forholdet nærmere uten å foreta en større undersøkelse av området – i alle fall ikke i første omgang. Kontrollutvalget kan også vedta å gjennomføre en konkret leverandørkontroll.[10]

Forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll
Kontrollutvalget kan vedta å gjennomføre en forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll betyr at man velger en systematisk tilnærming for å vurdere temaet som henvendelsen dreier seg om.

Videre undersøkelser
Dersom henvendelsen gjelder et spesifikt tilfelle som ikke egner seg for en systemgjennomgang slik en forvaltningsrevisjon ofte er, kan kontrollutvalget be om at det blir foretatt en mer omfattende undersøkelse.

Høring[11]
En høring finner sted i forbindelse med møter i kontrollutvalget, der bestemte personer blir bedt om å svare muntlig på spørsmål fra medlemmene. Kontrollutvalget kan også be om at den som skal høres leverer inn sitt innspill skriftlig i forkant av høringen.

[10] Jf. kommuneloven § 23-6, siste ledd.
[11] Høring i kontrollutvalget? Veileder for høringer (2014).

7. Synliggjøring av kontrollutvalgets arbeid

Henvendelser til kontrollutvalget kan være verdifulle informasjonskilder. Gjennom å informere om hva som er kontrollutvalgets rolle, hvilke oppgaver det har, og hvordan utvalget jobber, kan kontrollutvalget legge til rette for en økt forståelse for utvalgets mandat.

7.1 Informasjon til innbyggere og andre

Innbyggere og offentligheten ellers har ofte lite kjennskap til hva som er kontrollutvalgets oppgaver. Synlighet og åpenhet er et mål for den offentlige forvaltningen generelt, og synliggjøring av kontrollutvalgets rolle, mandat og hvordan utvalget jobber kan bidra til flere og mer relevante henvendelser.

Kontrollutvalget mottar henvendelser. For at henvendelsene skal bli en verdifull informasjonskilde, bør kontrollutvalget ha en tydelig kommunikasjon om hva som er kontrollutvalgets mandat og hvordan utvalget jobber. For å avklare forventningene, kan det være viktig å formidle at kontrollutvalget hele tiden prioriterer ut fra risiko, vesentlighet og annen kjennskap til innholdet i henvendelsen innenfor sitt mandat.

Eksempel:

Informasjon til innbyggere og andre som kan legges ut på hjemmesiden til sekretariatet eller kommunen:

https://sekom.no/om-sekom/kva-gjer-sekom/innspel-til-kontrollutvala.17203.aspx

7.2 Kommunikasjonsstrategi

Noen enkle retningslinjer for hvordan den interne og eksterne kommunikasjon skal bidra til å synliggjøre kontrollutvalgets arbeid, kan nedfelles i en kommunikasjonsstrategi. Det kan hjelpe kontrollutvalget til å nå sine mål, og man kan i større grad forutse konsekvensene av det som formidles.

Mediene gir en mulighet til å kommunisere med innbyggerne. Gjennom å være åpen, troverdig og vise tydelighet i hva som er kontrollutvalgets rolle, kan innbyggerne og mediene oppfatte kontrollutvalget som et ryddig og viktig kontrollorgan. Spørsmål som bør vurderes er hvilke medier som er aktuelle å bruke, hvilke type saker man bør være varsom med å kommentere og hvordan utvalget gjennom media kan nå sine mål over for de ulike gruppene.

Ønsker utvalget å velge en aktiv strategi der kontrollutvalget går ut i media og kommenterer saker? Eller ønsker utvalget å velge en mer tilbakeholden strategi hvor utvalget kun responder når de blir utfordret? Hvilken rolle kontrollutvalget tar i media, avhenger av hvordan utvalget ønsker å jobbe. Det viktige er å skape tillit til at kommunen er underlagt en betryggende, folkevalgt kontroll.

Hvilken strategi som velges vil også være avhengig av den politiske kulturen i den enkelte kommune. Målet kan nås på ulike måter, men utvalget må være bevisst på hva som kan bli konsekvensene av de ulike valgene.

Anbefaling 8

Kontrollutvalget bør drøfte hvordan utvalget vil synliggjøre sin rolle og mandat, og hvorfor utvalget ønsker å motta henvendelser.

VEDLEGG 1 Eksempel på retningslinjer for håndtering av henvendelser til kontrollutvalget

1. Henvendelser til kontrollutvalgsmedlemmer

Henvendelser til kontrollutvalgsleder eller -medlemmer må til sekretariatet for journalføring og saksbehandling.

2. Muntlige henvendelser

Muntlige henvendelser må skriftliggjøres for å kunne journalføres og saksbehandles av sekretariatet.

3. Sekretariatets saksbehandling før kontrollutvalgets møte

Sekretariatet journalfører og arkiverer henvendelsen i tråd med rutiner for journalføring og arkivering.

Sekretariatet gjør en vurdering av innholdet i henvendelsen i forhold til kontrollutvalgets mandat, «trafikklysmodellen» og vanlige krav til saksforberedelse.

Hvis henvendelsen åpenbart er utenfor kontrollutvalgets mandat, svarer sekretariatet avsender i tråd med pkt. 4 og legger henvendelsen og svaret fram for kontrollutvalget til orientering.

Alle andre henvendelser drøfter sekretariatet først med kontrollutvalgets leder. Om nødvendig kan sekretariatet gjøre enkle avklaringer, for eksempel om henvendelsen er til behandling hos annen instans. Kontrollutvalgets leder beslutter om henvendelsen skal settes opp som sak på sakslisten.

For henvendelser som skal på sakslisten, gjør sekretariatet en vurdering av innholdet i henvendelsen og kommer med et forslag til kontrollutvalget om hvordan den kan håndteres, i tråd med vanlig saksforberedelse.

4. Tilbakemelding til avsender

Alle som henvender seg til kontrollutvalget må få tilbakemelding fra sekretariatet om at den er mottatt og blir vurdert. Om nødvendig gis det veiledning om hva som er rett instans for henvendelsen.

5. Partsrettigheter

Avsender har ingen partsrettigheter i en eventuell sak som behandles i kontrollutvalget. Avsender har heller ingen klagerett på kontrollutvalgets eventuelle vedtak om å ikke gå videre med saken.

6. Kontrollutvalgets vurderinger og prioriteringer

På grunnlag av saksutredningen fra sekretariatet vurderer kontrollutvalget i møte, om og eventuelt hvordan henvendelsen skal følges opp.

Kontrollutvalget kan bruke «trafikklysmodellen» som hjelp i sin vurdering av om henvendelsen egner seg til oppfølging av kontrollutvalget.

Kontrollutvalget må i tillegg vurdere om utvalget har ressurser til å følge opp den aktuelle problemstillingen.

7. Kontrollutvalgets handlingsalternativer

Kontrollutvalgets handlingsalternativer kan være:

a. Kontrollutvalget vurderer at dette ikke er en sak som kontrollutvalget vil følge opp og tar henvendelsen til orientering. Saken avsluttes.
b. Kontrollutvalget vedtar å følge opp henvendelsen ved å be om mer informasjon. Utvalget kan for eksempel be kommunedirektøren om å gi informasjon i neste møte. Utvalget kan også be sekretariatet om å hente inn mer informasjon.
c. Kontrollutvalget vedtar å følge opp henvendelsen med en kontrollhandling.

8. Hvis henvendelsen skal følges opp med en kontrollhandling

Dersom kontrollutvalget mener at henvendelsen dreier seg om et saksfelt som utvalget bør se nærmere på, må kontrollutvalget vurdere følgende:

- Tilsier en risiko- og vesentlighetsvurdering at utvalget skal bruke ressurser på saken, nå eller senere?
- Hvilken kontrollaktivitet er det mest hensiktsmessig å iverksette dersom det skal gjennomføres en kontroll?
- Skal den aktuelle henvendelsen brukes direkte i selve kontrollen eller skal den brukes indirekte til å indikere risikoen på et område?

Dersom forvaltningsrevisjon eller eierskapskontroll er aktuell kontrollaktivitet, kan saksfeltet settes på planen for forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll når det skal lages ny plan eller planen skal rulleres. Eventuelt kan saksfeltet inkluderes i formål og/eller problemstillinger i en forvaltningsrevisjon/eierskapskontroll som skal bestilles.

Dersom utvalget vedtar å bestille en forvaltningsrevisjon eller annen undersøkelse, følges vanlige prosedyrer for dette, jf. pkt. 9.

9. Videre behandling

Det videre forløpet i saksbehandlingen følger de vanlige prosedyrene i tråd med bestiller/utfører-modellen, tilsvarende som for en forvaltningsrevisjon eller den kontrollformen som er valgt av kontrollutvalget.

VEDLEGG 2 Tiltak for god dialog og samhandling med kommunestyret

- ✓ Kontrollutvalgets medlemmer bør inviteres til kommunestyrets folkevalgtopplæring slik at de får samme innsikt i rollen som folkevalgt. Her bør også kommunestyrets og kontrollutvalgets kontrolloppgave være tema.

- ✓ Kontrollutvalget/sekretariatet bør tidlig i valgperioden holde en presentasjon for kommunestyret om arbeidet til kontrollutvalget.

- ✓ Kontrollutvalget bør årlig ha et dialogmøte med ordfører hvor de snakker om hvilke forventninger kommunestyret og kontrollutvalget har til hverandre, og om det er saker eller områder som kontrollutvalget bør følge med på. Dette bør følges opp.

- ✓ Kontrollutvalget bør ta initiativ overfor kommunestyret til å drøfte rutiner for hvor ofte kontrollutvalget skal rapportere om sitt arbeid, utover det som er lovpålagt.

- ✓ Kontrollutvalget kan avtale med ordfører at protokollen fra kontrollutvalgets møter blir lagt fram som referatsak i kommunestyret. Kontrollutvalgets leder kan be om taletid for å gi utfyllende informasjon, også om kontrollutvalgets leder ikke er medlem av kommunestyret.

- ✓ Kontrollutvalgets leder bør ta ordet når kommunestyret skal behandle rapporter fra kontrollutvalget og orientere om funn og anbefalinger som utvalgets forslag til vedtak bygger på, også om kontrollutvalgets leder ikke er medlem av kommunestyret.

- ✓ Alle medlemmer, evt. ordfører og gruppeledere i kommunestyret, kan med fordel involveres i ROV-prosessen[12] og få mulighet til å komme med innspill på viktige temaer som kan legges inn i planene før behandling i kommunestyret.

- ✓ Kontrollutvalget bør midtveis i perioden rullere vedtatt plan, og også her kan f.eks. gruppeledere og andre folkevalgte, inviteres til å komme med innspill til nye temaer for revisjonen.

- ✓ Plan for utvalgets arbeid bør oversendes kommunestyret til orientering.

- ✓ Årsrapporten fra kontrollutvalget bør utformes på en måte som vekker interesse for utvalgets arbeid.

- ✓ I kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskap og årsberetning kan utvalget legge inn temaer og problemstillinger som kan være av interesse for kommunestyrets medlemmer, f.eks. kommunal økonomisk bærekraft (KØB

[12] Risiko- og vesentlighetsvurdering

VEDLEGG 3 Hva er et saksdokument?

Offentleglova § 4 har definert hva som er å regne som saksdokument.

Et **dokument** er informasjon som kan presenteres som en samlet, avgrenset helhet. Det kan være en e-post, en video, en SMS, et tradisjonelt brev på papir, eller en PDF-fil. Det er ikke teknologien eller formatet som bestemmer om noe er et dokument.

For å vite om noe er et **saksdokument** må en først vurdere om innholdet gjelder virksomhetens ansvarsområde. Og om det har kommet inn til, lagt fram for eller opprettet av virksomheten. Det meste sekretariatet oppretter på vegne av kontrollutvalget er å regne som saksdokumenter når det er sendt ut.
Offentleglova § 4 nevner også hva som ikke er å regne som saksdokument.

Er dokumentet sendt inn eller ut av virksomheten?

Hvis du har fått en henvendelse, eller selv henvendt deg til noen utenfor din egen virksomhet, regnes denne kommunikasjonen som «sending» inn eller ut. Det er ikke kanalen eller metoden som avgjør dette, men om dokumentet har blitt formidlet til eller fra en representant for virksomheten.

Blir dokumentet saksbehandlet og har verdi som dokumentasjon?

Terskelen for hva som regnes som saksbehandling er lav. Saksbehandling er når du sammenstiller, vurderer eller bruker informasjon, for så å forberede eller ta en avgjørelse på vegne av virksomheten.

Kilde: Arkivverket

Salten Kontrollutvalgservice
KOMMUNALT OPPGAVEFELLESKAP

Vår dato:	Jnr	ark	Saksbehandler
30.08.2022	22/834	417-5.3	Lars Hansen

SAK 37/22

Eventuelt

Saksgang:
Kontrollutvalget

Møtedato:
07.09.2022

Vedlegg:

Forslag til vedtak:

30. august 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget